Ketabton.com

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

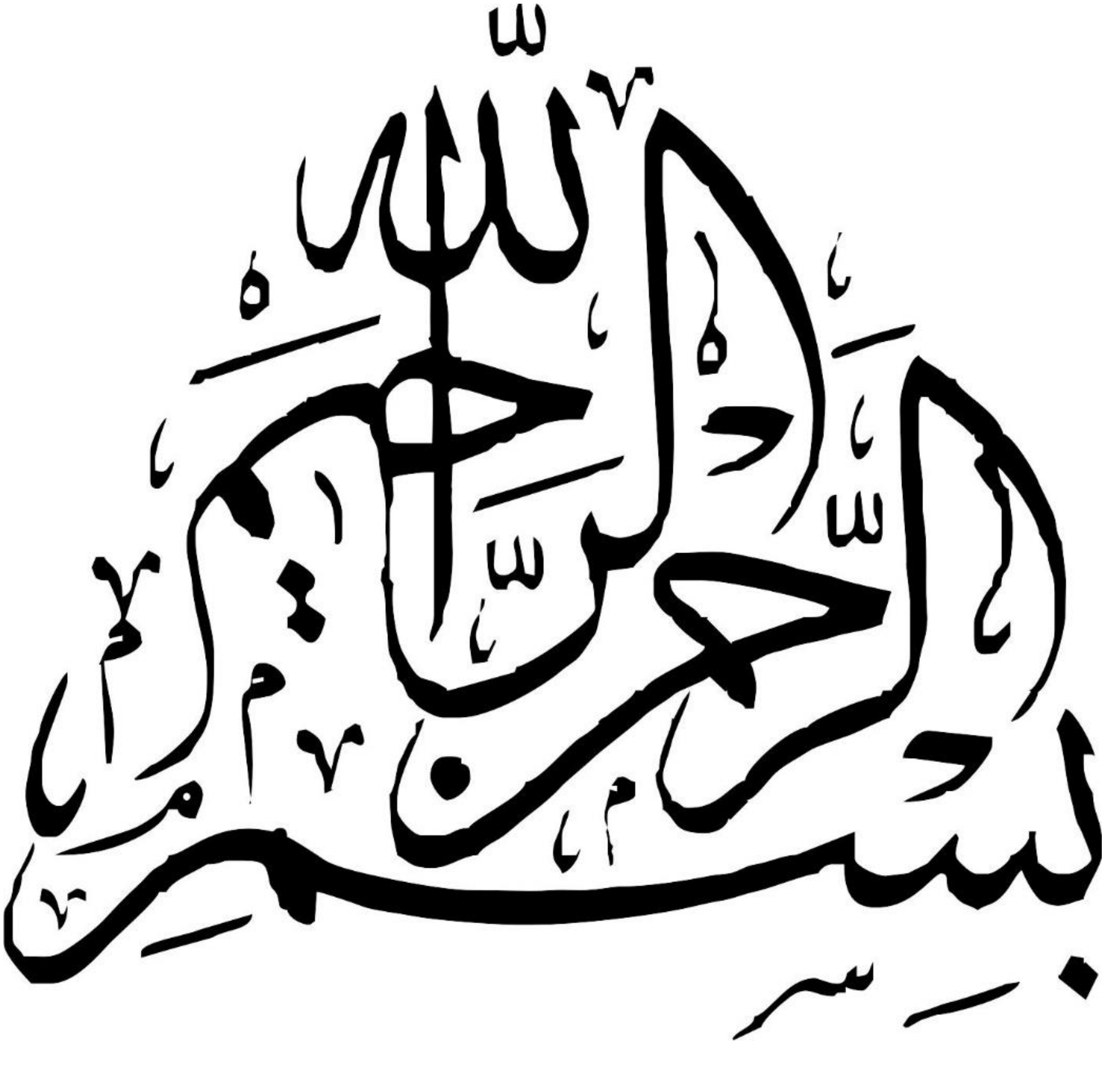

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژندنه

||||||||||||||||||||||||||||||||

کتاب :: پښتو قدوري

لیکوال ::شیخ احمد بن حسین رح

ژباړن :: جان محمد کاکړ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

وماتوفیقی الاباالله ط علیه توکلت والیه انیب

نه دی توقیق زمامګرپه مرسته داالله پرهمدغه الله می توکل کړیدی اوهم دده ولوری ته رجوع کوم له ډیروخت نه می په زړه کښی آرزودرلوده چه وګرانوپښتنو پلرونو، میندو، وړونو، خویندو، زامنواولوڼو ته داسلام دمقدس اودحضرت سرورکائنات فخرالموجودات محمد رسول الله (ص) د شریعت په دننه کښی څه ناڅه خدمت وکړم مګرله یوی خوادعلم دکمښت له کبله اوله بلی خوادهجرت دژوندکړاوونه د آرزوګانواوامیدونوپه پوره کولوکښی راته لوی خنډ وو، کلونه تیر شوه مګرخنډونه لاپرځای وه، اوس چه دصبراوحوصیلی کاسه ډکه شوه نودلوی اومهربان خدای (ج) څخه می د مرستی په غوښتلو دهمت ملاوتړل چه دقدوری مشهورکتاب په خوږه پښتوژبه ترجمه اوله همدی لاری نه خوږې پښتواوګرانوپښتنوته مصدردخدمت وګرځم څوهغه وړونه اوخویندی چه دپښتوژبی لیك اولوست کولای شی اوداسلام دمقدس دین اومحمدی (ص) شریعت له حکمونو او رکنونونه بی برخی پاتی دی پوره ګټه واخلی. علماصاحبانوډیر کوښښونه کړیدی، هغه وخت چه کامپیوټر نه وواودچاپولوآسانتیا ډیره لږوه دقدوری مشهورکتاب ئې لاپخواپه پښتواودری تحت اللفظ ترجمه کړیدی اولدی لاری نه ئې مسلمه امت ته لوی خدمت کړیدی، الله سبحانه وتعالی دی اجرعظیم ددوی ورپه برخه کړی آمین یارب العلمین .

که په رښتینه ورته ځیرشونودابه ومنوچه ډیرلږلوستونکوله تحت اللفظی ترجمی نه ګټه اخستیده اوزیات شمیرلااوس هم بی ګټی پاتی دی. دخوښۍ اوخوشحالۍ نه ډك پیغام خودادی چه شیخ الاسلام الحاج مولاناصاحب محمد عبیدالله ایوبی قندهاری سلیمانخیل دګرانوپښتنو درداحساس کړی اووپښتنوته دخدمت په هکله ئې دقدوری مشهورکتاب د(عروس نوبهار) ترعنوان لاندی په ساده اوآسانه خوږه پښتوترجمه کړیدی، زه دده دترجمه شوی کتاب په خبریدو دومره خوشحاله شوم چه خپل دخوشحالۍ اظهاردقلم په څوکه نشم بیانولای، نوله زړه له کومی ومحترم شیخ الاسلام الحاج مولانامحمدعبیداله ایوبی قندهاری سلیمان خیل ته دده دخدمت په بدل کښی له لوی خدای (ج) له لوی دربارنه اجرعظیم اودکتاب دهرتوری په بدل کښی دجنت ښادی غواړم اوالله (ج) دی ورڅه راضی شی آمین .

دمحترم شیخ الاسلام مولاناصاحب محمدعبیداله ایوبی دپښتو شوی قدوری (عروس نوبهار) لیکونکی ګرانه خوږه پښتوډیره ترټلی ده واملاء، انشاء اوجمله بندۍ ته یی هیڅ توجه نده کړی چه لوستونکی بیاهم له مشکل سره مخامخ دی لکه څنګه چه ښایی هغسی ګټه نشی ورنه اخستلای، نورنه غواړم چه دلیکونکی په باب څه ولیکم، ځکه دنوموړی کتاب لوستونکی دصحیح اوغلط ثبوت دکتاب له لوست نه کولای شی، خدای مه کړه چه لیکو نکی زماپه رشتیاویلوراڅه ناراضه شی .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت اوزمان تيرېږى انسانان، پيريانان، حيوانان اونباتات زيږى بيالوئيږى بيازږيږى اوبيامره كيږى بعضي لويوالى يازوږوالى ته هم نه رسيږى مره شي مگركتاب مرگ نلرى ترآبده ژوندى پاته وى، څومره چه كتاب فصيح وى اودملغروپشان پاك اوصفاليكل شويوى نه يواځې په آسانى دافهام اومفهوم وړوى بلكه دراتلونكى دپاره دمثال نمونه هم وى، اميدلرم چه تاسودهمدغه كتاب لوستونكى دحق په وياړ زمادنظرموافق اوسى، نوراشى چه وهدف ته درسيدلوپه هكله خپلى هلى ځلى پرى نږدو، خپل وړونه اوخويندى دجهل له تورى كندى نه دعلم په رڼاښكلى كړو اوددغه ميلى اواسلامى مقدس خدمت دپياوړتياداره دخپلوخادمانو وړونـوملابنـد شو، څـوپـه گـډه سره پـه ډيره آسانـه اوپسته خوږه پښتو دغه دقدورى كتاب ترجمه او وخپلوگرانوپښتنووړونواوخويندوته ئې دسوغات په توگه وړاندى كړو.

الله وايى ته ئې غـواړه زه بې دركـړم

طـلب وكـړه جهد وكړه بيابې دركـړم

كه څه هم زماسره دعلم ذخيره نشته توكل پرعلى الله اودلوى او مهربان خداى (ص) په مرسته اوتوفيق سره دقدورى دمشهوركتاب دپښتوپه ترجمه اوليكنه پيل كوم څولدى لارى نه وگرانوپښتنو او گرانى خوږې پښتوته خالصانه خدمت وكولاى شم.

ولاړشـه وگـرځـه دريـاب نـه گـوهـر راوړه

مأيوس مشـه د عطاء درياب ئې لوى دى

مهمه يادونه:

كله چه لومړى ځل پښتوقدورى دكمپيوترپه ذريعه وليكل شوه دكتاب دچاپ په هلكه مى دكتاب ټول متن دكمپيوټر پر فلاپى ډسكيټ (Computer Floppy Diskette) باندى له ځان سره له آمريكانه په پاكستان كښى كويټې بلوچستان ته يووړ، مخكى دكتاب دچاپ نه مى يوځل بياټول متن ولوست چه دلوست په لړكښى څه ناڅه نيمگړتياوى دپښتوپه املاء كښى وليدل شوى، څرنگه چه زما د رصختيـ ورځى لږ وې نودچټكى اصلاح په هكله مى داعتما د وړ يوه افغان ورورته وظيفه وسپارل نوموړى په ځلور ورځوكښى املائى اصلاح وكړل، له بده مرغه دنه وخت په لروسره مى ونكړاى شواى چه يوځل ئې بيامالاحظه كړم، زما آشنا حمداله (صحاف) ته مى وويل زما وخت نور پاته ندى زه بيرته آمريكاته روان يم ته دكتاب دچاپولودنده سرته ورسوه خوكله چه كتاب چاپ شى څوجلده آمريكاته راواستوه حمداله خان همداسى وكړل كله چه ماكتاب وليد دكتاب چاپ او صحافت ډيردقدراوستاينى وړ وو زه له حمداله (صحاف) نه خوش شوم او دده دپاره دخداى (ج) له لوى دربارنه رضائت اوبښنه غواړم آمين يارب العلمين

.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتابونه چه آمریکاته راورسیدل دکتاب په لوست می پیل وکړ ومی موندل چه داعتماد وړ افغان ورور د املائي اصلاح په لړکښی ډیری نوری سهوی کړیوی لکه تکراردجملو، دلغاتوترمابین ډیره فاصله اوداسی نور، زه دغه افغان ته دخدای (ج) له لوی دربارنه دهدایت غوښتنه کوم.

دکتاب داصلاح، دکتاب سره دعلاقمندانودعلاقې، وخوږی پښتو اوگرانوپښتنوته دخدمت او محمدی (ص) امت ته دخدمت په اړوند دقادرمطلق (ج) په مرسته اوتوفیق دکتاب په دوهم چاپ می پیل وکړ، خوسوال می دادی چه ته؛ هو داغه ته ددغه کتاب لوستو نکی یازده کونکی به په پاك زړه اوپاك وجدان څه مرسته وکړې؟ خواست درته کوم چه دکتاب له لوست نه وروسته دامیدپه ډك زړه او د اوښکوپه ډکوسترگو دپرودگارعالم (ج) په لوی دربارکښی دحضرت سرورکائنات فخر الموجودات محمدرسول الله (ص) دمرحومه امت په حق کښی دزړه له کومی دیووالی اوبښنی دعا وکړې ایجاب اوقبول ئې حتمی دی.

یوځل بیایادونه کوم که موکومه سهوه یاغلطی په کتاب کښی لیدلی وی خپله اسلامی دنده پرځای کړې دمحبت نه په ډکه خوله داصلاح په هکله ښوونه راته وکړې

فسهل یاالهی کل صعب بحرمت سیدالابرارسهل

جان محمد(کاکړ) Jaan Mohammad

۲۷۱۲ گورنیاک ډرایو Gorniak Dr. 2712

پارلین، نیوجرسی ۰۵۵۸۹. آمریکا Parlin, NJ 08859 USA

ومن الله توفیق

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

ټوله ثناأوصفت ثابت دی خدای (ج) ته چه دده پاك ذات ته سیال په دنیااوآخرت کښی نشته اورب د ټولومخلوقاتودی، ثواب د آخرت چه جنتونه اونعمتونه دی خاص دپرهیزګارانودپاره دی، او دروداوسلامتیا(رحمت دخدای) دی وی پررا استول شوی دخدای (ج) چه محمد (ص) دی ، دغه رنګه دی درود او سلامتیا وی پر اهل بیت (د کور پر غړو) ددغه محمد (ص)، داغه رنګه دی درود او سلامتیا وی پر هغه کسانو چه د محمد (ص) سره ئی صحبت کړیوی او درود او سلامتیا دی وی پر ټولو ذکر شوو باندی .

قدوری معتبر کتاب شیخ احمد (رح) د حسین پلار د محمود زوی د جعفر لمسئ د عراق د مملکت د بغداد په ښار کښی د قدوری د کلی اوسیدونکی چه پر هیزګاره، خدای پرسته او لوی عالم وو د خپل کلی په نوم (قدوری) سره مشهور ووتصنیف کړیدی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکی بیـان

دطهارت (اودس) دواجب کیدلودلیل قول دالله (ج) دی چه دقرآن شریف د المآئدة دسورت پـه شپـږم آیت کښی فـرمایی :

﴿یاَیهاالذین امنوااذاقمتم الی الصلوة فاغسلووجوهکم واید یکم الالمرافق وامسحوبرءوسکم وارجلکم الی الکعبین﴾ یعنی ای هغوکسانوچه ایمان موراوړیدی کله چه تاسی هڅه وکړی ولمانځه ته نووینځی مخونه خپل اولاسونه خپل دڅنګولو سره اومسح وکړی پرخپلوسروباندی اوهمدارنګه ووینځی پښی خپلی دبجولکو(پړکیو) سره.

دیادونی وړده چه دمخ دوینځلواندازه دتندی دلوړی برخی څه تر زنی لاندی پوری اوږدوالی اودیوه غوږ دنرمۍ څه دبل غوږ تر نرمۍ پوری ئې پسوردی.

اودس (طهارت) فرض دی ولی مصنف (رح) واجب ذکرکړیدی، که څه هم دفرضومنکرکافراودواجب منکرنه کافرکیږی خودعمل په میدان کښی دواړه یودی، که څوك عمل دفرض یادواجب ونه کړی نوددوږخ سزابه وینی .

په اوداسه کښی ددرو(۳) اندامونوپریمنځل اودسرمسح کول فرض دی، که څه هم داودس فرضونه څلوردی ولی مصنف (رح) دواړه لاسونه پریوه اندام اودوی پښی پریوه اندام شمیرلی دی.

پریمنځل دڅنګلواوبجلکو(پړکیو) زموږدمذهب ددرو (۳) علماوو په نیز داوداسه په فرضوکښی داخل دی یعنی که ونه وینځل شی نواودس نه صحیح کیږی، علماءکرام زموږ دمذهب امام اعظم ابوحنیفه (رح) چه اصل نوم ئې نعمان دی، دوهم دامام صاحب شاګردقاضی القضات اولوی مجتهد ابویوسف (رح)، دریم دامام اعظم ابوحنیفه (رح) بل شاګردچه په مذهب کښی ئې ډیرلوی کتابونه تصنیف کړیدی لکه مبسوط، جامع صغیر، جامع کبیر، زیادات، هارونیات اوداسی نور، محمد (رح) دشیبانی (رح) زوی دی. امام زفر (رح) په پورته موضوع کښی زموږ ددرو(۳)علماوو دحکم مخالف دی، دده په نیز په اوداسه کښی دڅنګلو او بجلکو پریمنځل فرض نه دی. دسرپه مسح کولوکښی اندازه دنزلی فرض ده چه دغه نزله څلورمه دسرکیږی لکه څنګه چه روایت دی له المغیره بن شعبه (رض) نه چه په تحقیق سره نبی (ص) دیوقوم د حاجت رفع کولوځای ته راغی اوهلته ئې خپل حاجت رفع کړ (بولي ئې وکړی) بیائې اودس تازه کړاومسح ئې پرمبارکه نزله او پرهغوموزوباندی وکړه چه په پښوئې وی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس سنتونه

ویمنځل ددواړولاسودی مخکی له هغه نه چه په کوم لوښی کښی لاسونه غوټه کړی لکه څنګه چه نبی (ص) فرمایلی دی هرڅوك چه ستاسونه له خوب نه راویښ شی ترڅوچه دری(۳) ځلی ئې خپل لاسونه وینځلی نه وی لاس دی په لوښی کښی نه غوټه کوی ځکه چه دغه انسان خبرنه دی چه دخوب په حال کښی ئې لاس دبدن دکومی حصی سره پروت وو.

بل سنت په شروع کښی داوداسه د بسم الله الرحمن الر حیم ویل دی، بل سنت دمسواك استعمالول دی، بل سنت په خوله اوپه پوزه اوبه لغړول دی، بل سنت دغوړومسح کول دی، بل سنت دږیری خلا لول دی، بل سنت خلالول د لاسونواوپښودګوتو دی، بل سنت دری(۳) ځله وینځل داندامودی.

یادونه : سنت هغه عمل دی چه رسول (ص) همیشه توب پرکړی وی مګریویاداوه ځلی ئې پری ایښی هم وی، دسنت کول ثواب دی اوپرنه کولو ئې جزاشته.

داودس مستحبات

داودس په شروع کښی نیت کول مستحب دی، بل مستحب دتول سرمسح کول دی، بل مستحب په ترتیب سره اودس کول دی پس شروع دی کوی په هغه اندام چه خدای پاك ئې په ذکرشروع کړیده او په ښی طرف، یعنی اول دمخ وینځل بیادښی لاس وینځل بیا دکیڼ لاس وینځل بیادسرمسح کول بیا راسته پښه وینځل اوبیا چپه پښه وینځل مستحب دی.

داودس ماتونکو بیان

هرهغه شی چه د انسان د هری یوی لاری څه ددوو لارو راووزی (د مخ یادشالار) لکه باد (ګوز یا پسکی)، بولی، غول وینه، منی، ودی چنجئ، همدارنګه که دبدن دهرځای نه وینه زوی یاژړی اوبه راووزی اودراوتلی ځای نه تجاوزوکړی اوداسی حصی ته ورسیږی چه پرهغه باندی حکم دپاکیـدو وی اودس ئې مات شو بل لمانځه ته به اودس نوی کوی، په بل عبارت که دغه وینه یازوی یاژړی اوبه دبدن له هرځای نه راووزی اوله راوتلی ځای نه بلی خواته تیری ونکړی نواودس نه ماتیږی، په ډکه خوله قی وهل هم اودس ماتوی، په خوب سره هم اودس ماتیږی یعنی که چاپریوه شی څنګ اچولی وو یائې شا ویوشی ته تکیه کړیوه اوویده وو که د څنګ یادشاتکیه ورنه لیری شی اودغه شخص غوزارشی نواودس ئې مات دی بل لمانځه ته به اودس نوی کوی، که ویده نه وو محضی ئې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګی پټی کړیوی چورت ئې وهی نواودس ئې مات ندی، که دغه شخص په پټوسترګو یاروښوسترګوله خوب سره عادت درلودی اوویده شوی وو نوبیائې هم اودس مات دی بل لمانځه ته به اودس نوی کوی همدارنګه غلبه پرعقل په سبب دبیهوښۍ اولیونتوب اودس ماتوی یعنی که څوك دنیشی یا کومی ضربی په وجه داسی بیهوښه شی چه دنراوښځی توپیرنشی کولای یالیونی وی دنراوښځی توپیرنشی کولای نوبی اودسه دی داغه رنګه په هرهغه لمانځه کښی چه رکوع اوسجده ولری قهقه خندا(په لوړآوازخندا) کول اودس په ماتیږی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسل بیـان

غسل پردری قسمه دی فرض غسل، واجب غسل او سنت غسل. فرض غسل هم دری(۳) ډوله دی دجنابت غسل، دحیض غسل اودنفاس غسل، په غسل کښی دخولی، پوزی اوټول بدن وینځل فرض دی.

یادونه : په غسل کښی ډیراحتاط پکاردی دبدن هرهغه ځای چه بی تکلیفه اوبه وررسیږی وینځل ئې فرض دی لکه دغوږو شپیلۍ دنوغار، دورځواوبریتوپوست، دږری مابین، دښځی دباندی فرج . لازم ندی چه ښځه ګوته په فرج دننه کړی، همدارنګه که دښځی سراودلی نه وو نو د ټولو ویښتانو پریمنځل ئې فرض دی که ئې کوڅې اودلی وی نودکوڅیودبیخ لندول کفایت کوی ځکه دغسل دپاره دکوڅیوسپړل حرج اوتکلیف دی، کومی ښځی چه دسرټول ویښتان په کنډورولړلی وی اودغسل په وخت کښی محضی اوبه پرتویوی اوبه دویښتانوویبخ ته نه رسیږی غسل ئې صحت نه مومی نوبیا دغسل دصحت دپاره دکوڅیوسپړل فرض دی، دغسل په وخت کښی که دچاغوږوالی په غوږوی یائې ګوتمۍ په ګوته وی ښورول ئې ضروردی څودغوږوالیوسوری اودګوتمۍ لاندی پوست ته اوبه ورسیږی اوغسل صحت ومومی.

دغسل سنتونه : ددواړولاسونووینځل تربندوپوری، استنجاوهل که څه هم نجاست موجودنه وی، که نجاست موجودوی هغه به له بدن څه لیری کوی، بیادی داسی اودس تازه کړی لکه دلمانځه دپاره چه ئې تازه کوی مګرپښی دی نه وینځی، بیادی دری ځله پرسراوټول بدن باندی اوبه توی کړی دغسل له ځای نه دګوښه شی اوخپلی پښی دی ووینځی، که په غسل کښی دښځی د ویښتانوویبخ ته اوبه رسیدلی نوخپلی کوڅې دی نه سپڼی .

فرض غسل : له آلت څخه دنریاله فرج څخه دښځی په اثر د شهوت په غورځنګ سره دمنی راوتل که په خوب کښی وی که په ویښه که په بی هوښی سره وی که دهوښ په حال کښی وی که دجماع په ذریعه وی اوکه دغیرجماع، که دتصوریاچرت په ذریعه وی یاپه کوم بله ذریعه وی فرض دی چه غسل به کوی، په بل عبارت سره که یوڅوك درند شی پورته کړی اومنی ورنه راووزی نوغسل پری نشته ځکه چه اثردشهوت نشته، همدارنګه که دنراو ښځی دسنتۍ ځایونه سره یوځای شی اودنردآلت سرترسنت شوی ځای پوری دښځی په آلت کښی پټ شی یادناربنه دخاص اندام سردژوندی بنی آدم که نروی که ښځه دلویو بولوپه ځای کښی ننوزی که منی ورڅه راووزی اوکه راونوزی، که دوی دواړه بالغ وی نوپردواړوغسل فرض دی که یوبالغ وی نوپربالغ باندی غسل فرض اوپرنابالغه غسل فرض نه دی، دغه رنګه دحیض اونفاس ترختمیدلو وروسته هم غسل فرض دی چه دحیض کمه موده دری ورځی اوشپی اوزیاته موده ئې لس ورځی اوشپی ده، که د ښځی نه دوینو تویدل تردرو ورځواوشپوکم وه یاترلسو ورځواوشپو زیاد وه نوداحیض نه دی بلکه استحاضه (مریضی) ده، دحیض په ورځواوشپو کښی ښځی ته حکم دی چه لمونځ به نه کوی، روژه به نه نیسی، قرآئت دقرآن کریم به نه کوی اودمیړه سره به جماع نکوی مګرمستحاضه (مریضی) ښځی ته ددی هرڅه اجازت شته خواودس به تازه کوی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

واجب غسل : کوم کافرچه مسلمان شی اودکفرپه وخت کښی داسی حالت ورباندی راغلی وی لکه پرمسلمان چه غسل فرض کیږی هغه لمبیدلی نه وی یالمبیدلی وی خوپه شرعی طریقه نه وی لمبیدلی نوغسل ورباندی فرض دی .

هغه غسلونه چه رسول الله (ص) سنت ګڼلی دی

دجمعی دورځی غسل دجمعی دلمانځه دپاره، ددوو(۲) اخترو د لمونځونودپاره، دعرفات دورځی غسل چه څوك په عربستان کښی دعرفات پرځمکه وی اودحج اودعمری داحرام دپاره.

دمذی او ودی پرراوتلوغسل نشته بلکه ددواړوپه راوتولوسره اودس ماتیږی، مذی هغه سرښناکه سپینی اونرمی اوبه دی چه دنراوښځی دساعت تیری په وخت کښی دذکرڅخه دنراوله فرج څه دښځی راوزی شهوت نه په مرکیږی اوغسل نه دی پرواجب . ودی هغه خټه اوبه دی چه دنریاښځی نه تربولو وروسته بیله شهوت نه راوزی.

په کوماوبواودس غسل اودجامووینځل روادی

دآسمان په اوبو(دباران په اوبو) دشیلی په اوبو، دچینی په اوبو د څاهانوپه اوبو، دسند په اوبو، دویالې په اوبو .

طهارت (پاکی) په هغه اوبوسره نده رواچه په نښتځلو سره له ونی یامیوی څه راووزی لکه د انګورو یا اناروداسی نورومیوڅه چه را ووزی، پرکوماوبوچه بل جنس غلبه وکړی (بل جنس ډیرپه ګډ شی) لکه خاوری، ریګ، شربت، شیدی، دباغلی اوبه، دزردکو اوبه، ښوروا، دګلابواوبه چه اصل اوبه له خپل طبیعت نه واوړی پاکی په روانه ده .

پاکی اوطهارت روادی په هغه اوبوچه یوپاك شی په ګډ شی او یو صفت له صفتوڅه داوبووربدل کړی لکه دسیل اوبه، د ګردماجو اوبه اوهغه اوبه چه زمی، زعفران اوصابون په ګډ شویوی .

که په ولاړواوبوکښی نجاست ولویږی اوبه که لړوی اوکه ډیری وی اودس یاغسل په کول روانه دی ځکه چه نبی علیه السلام امر کړیدی چه ولاړی اوبه دی له نجاست نه وساتلی شی اوفرمایلی دی چه څوك دی په ولاړواوبوکښی بولی نه کوی، د جنابت غسل دی نه پکښی کوی، همدارنګه رسول الله (ص) فرمایلی دی هرڅوك چه له خوب نه ویښ شی ترڅوچه خپل لاس ئې دری ځلی وینځلی نه وی د اوبوپه لوښی کښی دی نه غوټه کوی ځکه چه دغه شخص خبرنه دی چه زمالاس له بدن نه چیرته ویده وو. که په روانواوبو کښی مرداری (نجاست) ولویږی په هغه سره اودس تازه کول غسل کول اونوره پاکی په رواده ترڅوچه اثردمرداری په دغه اوبوکښی معلوم نشی، خوپه روانواوبوکښی تاثیر د مرداری نه پاتیږی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حوض او څاه د اوبو بیان

یودومره لوی حوض چه په یوه څنډه کښې ئې مرداری ولویږی اودمقابلې څنډې اوبه پلاس سره وښورول شی که مرداری ونه ښوریدل نودمرداری په مقابله څنډه کښې اودس اوپاکی رواده ځکه چه معلومه شوه چه دمرداری تاثیرومقابلې څنډې ته نه دی رسیدلی، داغه رنګه مرګ دهرهغه خزنده یاالوتونکی چه وینه نه لری اوپه اوبوکښې ژوندکوی اوبه نه په مرداریږی لکه غوماشه ، مچ، مچی، لړم، چونګښه اوداسی نور، اوهم مرګ دهغه خزند ګانوچه په اوبوکښې ژوندکوی اوبه نه په فاسدیږی لکه ماهی، مار، چونګښه، چونګاښ اوداسی نور.

استعمال شوی اوبه : هغه اوبه چه یوځل استعمال شویوی دوهم ځل دبی اودسې دلیری کولو د پاره ئې استعمال روانه دی مستعمل شوی اوبه هغه دی چه یوځل اودس په تازه شویوی یاغسل په شویوی که څه هم دغه اودس یاغسل ثوابی وی .

دحیـوان دپـوسـتـکی بیـان

هرهغه پوست که دحلال حیوان وی لکه پسه، غویی، اوښ اوکه د مردارحیوان وی لکه ګیدړه، شغال، لیوه اوداسی نور، چه پوخ شی نوحلال شی اولمونځ پرروادی، ځکه انسانان له دغو پوستکو نه پوستین، پوستینچه، بوټونه، کمربندونه اونوردیرشیان جوړوی که دغه حیوانات مړه شی نو ویښتان، هډوکی، ښکرونه، نوکان اوپلي ئې چه غوړنه وی پاك دی مګردانسان اوخنزیرپرپوست لمونځ روانه دی اودخنزیر(سرکوزی) هیڅ شی حلال ندی نواستفاده هم نه ورڅه کیږی .

دڅـاه داوبـوتـفـصیـل

که په څاه کښې مرداری ولویږی نوضروردی چه ټوله اوبه له څانه راوکښل شی اوڅاه وچ شی چه حلال شی، کله چه نوری اوبه له چینونه وڅاته راشی نومعملومه خبره ده چه پاکی اوحلالی دی. که په څاه کښې موږك یاچوغکه یاوړوکی سورسری چوغکه یا توردلی (کوچنی تورمرغه) یاکربوړی مړشی وروسته دمړه شی له راایستلونه به له شلو(۲۰) نه تردیرش (۳۰) سلوغوپوری اوبه له دغه څاه نه راکاږی، تفاوت په تعدادکښې دسلوغوپه ظرفیت د سلوغوتعلق لری یعنی که سلوغه لویه وی نوحکم دشلو(۲۰) سلوغودی که سلوغه وړه وی نوحکم ددیرش(۳۰) سلوغودی. همدارنګه تفاوت په تعدادکښې دسلوغوحکم دواجب اومستحب هم قبلوی یعنی شل(۲۰) سلوغی اوبه راکښل واجب اونوری لس (۱۰) سلوغی اوبه راکښل ئې مستحب دی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

كه هريوله پورته ذكرشوی حيواناتويااالوتونكونه له څاه نه ژوندی راوايستل شی نوڅاه مردارنه دی بلكه حلال دی داوبورااايستلوته ضرورت هم نشته، ليكن كه مورك زخمی وونوپه وينوئي ټول څاه مرداريږی، دغه رنگه كه مورك دپيشوله ويری نه په ځغاسته وو اوڅاته ولويدی نوواضح خبره ده چه مورك بولی كوی نوبيادڅاه اوبه ټوله مرداری شوی.

كه په څاه كښی كوتره مړه شوه ياچرگه مړه شوه ياپيشومړه شوه له څلويښت (۴۰) نه ترشپيته (٦۰) سلوغوپوری دی اوبه راوايستل شی، كه په څاه كښی سپی ياخنزير ولويدی وروسته له هغه نه چه له څاه نه مړياژوندی راوايستل شوټوله اوبه دی له څاه نه را وايستل شی، كه انسان په اوداسه وو په څاه كښی ولويدی او له څاه نه ژوندی راوايستل شونودڅاه اوبه پاكی دی مگركه بی اودسه وو نو څلو يښت سلوغی اوبه دی له څاه نه راوايستل شی، كه دغه انسان جنب وونوبيادی ټوله اوبه له څاه نه را و ايستل شی او څاه دی وچ شی، نورحيوانات لكه پسه، هوسی، شغال، گيدړه اوداسی نوركه وڅاه ته ولويدل اوله څاه نه ژوندی راوايستل شوه نوحكمونه ئي په لاندی ډول دی:

۱ . كه ددغه حيوان پسخورده پاكه وه لكه دانسان نوڅاه پاك دی ۲. كه ددغه حيوان پسخورده مرداره وه لكه دشغال، گيدړی او داسی نورنودڅاه اوبه مرداری دی ټوله اوبه دی راوايستل شی، كه پسخور ده دحيوان مكروه وه لكه دپيشونودڅاه اوبه هم مكروه دی مستحب ده چه لس سلوغی اوبه دی له څاه نه راوايستل شی، كه پسخورده دحيوان مشكوكه وه لكه دخره نودڅاه اوبه هم په شك كښی دی ټوله اوبه دی راوايستل شی اوڅـاه دی وچ شی .

له څاه نه داوبورااايستل دميانه سلوغی په شمارسره اعتبارلري يعنی سلوغه به نه غټه وی اونه به وړه وی، كه دچټكوالی په خاطرغټه سلوغه استعمال شی نولومړی دی په ميانه سلواغه سره اندازه شی چه څومره ميانه سلوغی په يوه غټه سلوغه كښی ځائيږی، دمثال په توگه كه د دوو(۲) ميانه سلوغو اوبه په يوه غټه سلوغه كښی ځای شی نودشل (۲۰) سلوغوپه عوض كښی دی په غټه سلوغه سره لس (۱۰) سلوغي اوبـه راوايستل شی.

كه په څاه كښی مړحيوان پيداشو، حيوان دی له څاه نه راوايستل شی اوودی كتل شی كه دغه حيوان پړسيدلی ووياشوريدلی وو نو ټوله اوبه دی له څاه نه راوايستل شی، دلته دلوی او واړه حيوان توپير نشته څوڅاه دی وچ شی، اوكه وڅاه ته ډيری چينی (چشمی) ورځلاصی وی امكان دوچيدوئي نه در لودی اودڅاه وچيدل هم واجب وه نوهغه اندازه اوبه دی راوايستل شی چه دمرداريدوپه وخت كښی په څاه كښی موجوده وی چه تعين اواندازه ئي پر دری (۳) ډوله كيدلای شی اول دڅاه اوبه دی په يوه لكړه سره اندازه كړی (ژوروالی داوبودی معلوم كړی) اودڅاه پسوراواوږدوالی دی هم معلوم كړی بيادی په دغه اندازه سره بل ځای نژدی غار كړی له لومړی څاه نه دی اوبه راباسی پدغه غارشوی ځای كښی دی اچوی كله چه دغه غارشوی ځای ډك شونوڅاه پاك شو .

دوهم په يوه لكړه سره دی دڅاه اوبه اندازه كړی (ژوروالی داوبودی معلوم كړی) بيادی چابك لس (۱۰) سلوغی اوبه له څاه نه راوكاږی په همهغه لكړه دی دڅاه اوبه اندازه كړی چه معلومه شی چه په لس (۱۰) سلوغوسره دلكړی په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندزه ځومره کموالی کیږی، لکړه دی دهرلسو(۱۰) سلوغوپه اندازه نښانی کړی کله چه دآخری نښانی لس سلوغی اوبه راوایستل شوی نوڅاه پاك شو، په بل عبارت سره وروسته دڅاه داوبوله اندازه کولونه په راایستلو سره داول لس (۱۰) سلوغودلکړی په اندازه نیم گز تفاوت دی نو د لکړی له اولی نښانی نه بیادلکړی ترڅوکی پوری پرهرنیم گز یوه نښانه اوڅولی شل (۲۰) نښانی وی نوتعداددسلوغودوه سوه ته رسیږی یعنی چه دوه سوه (۲۰۰) سلوغی اوبه را و ایستل شی د څاه زړی اوبه ټولی ختم شوی او څاه حلال شو. دریم موجودوالی دداسی دووکسانودی چه دنوی اوزړواوبوښه توپیرکولای شی اوبه دی په دوامداره توگه له څاه نه راایستل کیږی هرکله چه دغو دووکسانو وویل چه زړی اوبه خلاصی شوی نوڅاه حلال شو .

له محمدنه چه دحسن(رح) زوی دی روایت دی چه له څانه دی له دوه (۲۰۰) سلوغونه تردری (۳۰۰) سلوغوپوری اوبه راوایستل شی نوڅاه حلال دی یعنی دوه سوه سلوغی واجب اونوری سل سلوغی مستحب دی، مگرعلماء (رح) وایی چه امام محمد(رح) فیصله پرغالبه څاهانودبغدادکړیده چه د بغداد په څاهانوکښی تردوه سوه سلوغی بالااوبه نه وې، پس په هغوڅاهانوکښی چه اوبه ئې تردری سوه سلوغی ډیری وی څوك دی دامام محمد(رح) پرقول فتوی نه ورکوی، ولی مقادیرپه عقل نه معلومیږی، شك نشته چه دامام محمد(رح) قول وعواموته ډیره آسانی ده نولدی کبله په خزانة المفتین کښی ذکرشویدی چه فتوی پرقول دامام محمد (رح) ده، دغه رنگه بحررائق اوشرح الوقایه وایی چه په قول ددوو کسانوچه دنوی اوزړواوبوتوپیرکولای شی عمل وکړل شی، په هدایه کښی هم وایی چه دغه مذهب وفقه ته نژدی دی.

کـه پـه څـاه کښی مـړحـیـوان پـیـدا شـو

که په څاه کښی مړموږك یامړه چرکه یاداسی بل حیوان پیدا شو اوڅوك خبرنه ووچه کله دغه حیوان وڅاه ته لویدلی دی اودغه حیوان نه پړ سیدلی وواونه شوړیدلی وو، هغه کسانوچه ددغه څاه په اوبو ئې اودس یاغسل کړیوی په پاکواوبودی خپل اودس یا غسل نوی کړی اودیوی ورځی اویوی شپی لمونځونه دی بیرته را وگرځوی اوهرهغه شی چه ددغه څاه اوبه وررسیدلی وی بیرته په حلالواوبو ومینځی اوڅاه دی پاك کړی، امام اعظم اوبوحنیفه (رح) وایی که حیوان پړسیدلی وویاشوړیدلی وونووروسته له اودس یاغسل نوی کیدونه دی د درو(۳) ورځواودرو(۳) شپولمونځونه را وگرځوی مگرامام ابویوسف (رح) اوامام محمد(رح) وایی که دغه حیوان پړسیدلی یاشوړیدلی وی یانه وی ترڅوچه ثابته شوی نه وی چه کله دغه حیوان څاه ته لویدلی وودلمونځونوراگرځول نشته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسـان او حـیـوان پـسخـورده

پسخورده دانسان اودآس اودهرهغه حیوان چه دغوښوخوړل ئې روا وی پاکه ده، پسخورده دسپی او دخنزیراوڅیرونکوچارپایانو لکه لیوه، زمری، شغال، پړانګ اوداسی نورومرداره ده، پسخورده د پیشو، دکوڅه ګښتی چرګی یاچرګ، دهغه څیرونکومرغانوچه غوښی ئې نه خوړل کیږی لکه ټپوس، کارګه پکه باښه اوداسی نوراودهغه حیوانانواوخزندګانوچه په کوروکښی ژوندکوی لکه موږك او مار مکروه ده، پسخورده دخره اودغاتری مشکوکه (په شك) ده، که څوك دلمانځه پروخت داودس کولودپاره اوبه پیدا نه کړی دخره یاغاتری په پسخورده اوبودی اودس وکړی بیادی تیمم ووهی او لمونځ دی وکړی، که اول تیمم ووهی بیاپه دغه پس خورده اوبواودس وکړی صحیح دی .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تیمم بیان او احکام

تیمم دپاکی اوطهارت لوی رکن دی چه په آیت اوحدیث سره ثابت دی دقرآن کریم دسورت المـآئدة په شپږم آیت مبارك کښی الله (ج) فرمایی﴿فلم تجدواماَء فتیموا صعیداطیبا﴾ یعنی که مو اوبه پیدانه کړی نوپرپاکه ځمکه تیمم وکړی، رسول الله (ص) فرما یی﴿التیمم طهورالمسلم مالم یجد الماء﴾ یعنی تیمم مسلمان لره پاکی ده ترڅوچه اوبه ئې نه وی پیداکړی، که یوڅوك مسافروو یادښاراوکلی نه دباندی وتلی وو داودس تازه کولودپاره ئې اوبه پیدانه کړی اومسافه په مابین کښی دده او دښار(مسافه په ما بین کښ دده اوداوبو) یو(۱) میل یاتریومیل هم اضافه وه یائې اوبه وموندلی خودغه شخص ناروغه وو ویریدی چه استعمال د اوبوبه ناروغی ورزیاده کړی یاویریدی که دجنابت غسل په اوبو وکړی یخنی به ئې مړکړی یابه ئې ناروغی ورزیاده کړی نوپه پاکه خاوره دی تیمم وکړی، په تیمم کښی نیت فرض دی اوپه اوداسه کښی نیت مستحب دی، په خوله نیت کول داسی دی (نیت کوم له زړه داخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چه بی اودسی رانه لیری شی اولمونځ راته رواشی) که تیمم دقرآن دتلاوت دپاره وی نو داسی دی ووائی(نیت کوم له زړه داخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چه بی اودسی رانه لیری شی اوتلاوت دقرآنکریم راته رواشی)، تیمم دوه واری د دواړو لاسونوخپړی اوگوتی پرپاکه خاوره وهل دی چه په اول ځل به په دواړولاسونومخ مسح کوی اوپه دوهم ځل به ښی لاس دکیڼ لاس په خپړه اوگوتو اوکیڼ لاس دښی لاس په خپړه اوگوتوسره مسح کوی خو د دواړولاسوڅنگلی په مسح کښی شامل دی، تیمم که دبـاودسۍ دلیری کولودپاره وی اوکه دجنابت دلیری کولودپاره وی فرق ئې نشته ددواړودپاره دغه تیمم دی، په نظردامام اعظم ابوحنیفه (رح) اوامام محمد(رح) تیمم په هرهغه شی سره روادی چه دځمکی له جنس نه وی لکه خاوره، ریگ، ډبره، گچ، اهاك رانجه، زرنیخ او داسی نور، مگر امام ابی یوسف (رح) وایی چه تیمم بیله خاوری اوریگ نه په بل شی روانه دی، همدارنگه امام شافعی(رح) وایی چه یواځی او یواځی په خاوره روا دی ځکه چه الله (ج) فرمایلی دی ﴿صعیدا طیبا﴾ دطیب معنی پـاکه اوامام شافعی(رح) وایی چه د صعید معنی شنه کونکی دوښو نوپرښرنه اوترخه ځمکه تیمم روانه دی.

دتیمم ماتونکی : ټول هغه څه چه اودس په ماتیږی تیمم هم په ماتیږی، برسیره پرهغه که چاوبه ولیدلی اوپراستعمال داوبو ئې قدرت وموندہ تیمم ئې مات (ضایع) شو.

هغه څوك چه دلمانځه په اول وخت کښی داودس اوبه نشی موند لای اوامیدکوی چه ترآخروخت پوری به اوبه پیداکړم نومستحب ده چه لمونځ ترآخروخت پوری وځنډوی، که ئې اوبه وموندلی نو اودس دی وکړی اولمونځ دی وکړی که ئې اوبه ونه موندلی نو تیمم دی وکړی، ترڅو چه اوبه ئې نه وی موندلی ټول لمونځونه دی په دغه تیمم وکړی که فرضی وی اوکه نفلی وی، مگرامام شافعی(رح) وایی چه هرفرضی لمونځ ته به علیحده تیمم کوی . تیمم روادی وجوړاوروغ ته که څه هم مقیم اوپه ښارکښی وی، که یوه جنازه دلمانځه دپاره حاضره شی اومتصرف دجنازی بل څوك وی که لمونځ کونکۍ ویریدی که دجنازی دلمونځ دپاره داودس په کولومشغول شی دجنازی لمونځ ورنه تیریږی نودتیمم کول ورته روادی، همدارنگه که څوك داخترونوولمانځه ته حاضرشوباودسه وو او ویریدی که په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودس کولومشغول شی ټول لمونځ ورنه تیر یږی نوتیمم دی وکړی اوپه لمونځ کښی دی شریك شی، هرځغه لمونځ چه عوض نلری اوپرپاته کیدوئ‍ې ویره وی تیمم ورته روادی لکه د جنازی اواخترونولمونځ، هرځغه لمونځ چه عوض لری که څه هم قضاء کیږی تیمم ورته روانه دی، همدارنګه که څوك د جمعی لمانځه ته حاضرشواوویریدی که په اودس کولومشغول شی لمونځ ورنه تیریږی، تیمم دی نه کوی خپل اودس دی تازه کړی که ئ‍ې دجمعی په لمانځه کښی ګډون کولی شوپه لمانځه کښی دی ګډون وکړی که ئ‍ې ګډون نشوای کولای نودماپښین څلوررکعته فرض دی وکړی، همدارنګه که دوخت تنګی وه او د اودس په مشغولادلمانځه وخت تیریدی نوتیمم دی نه کوی بلکه اودس دی وکړی اودلمانځه قضاء دی راوړی .

دامام اوبوحنیفه (رح) اوامام محمد(رح) په نظرمسافرچه په بار کښی ئ‍ې اوبه هیری شویوی تیمم ئ‍ې وکړاولمونځ ئ‍ې په وکړ د لمانځه وخت لانه وو تیرشوی چه اوبه ورپیاد شوی نولمونځ دی نه راګر ځوی مګرامام ابی یوسف (رح) وایی چه لمونځ دی راوګرځوی پرتیمم کونکی غوښتنه داوبونښته ترڅو غالب ګمان ئ‍ې نه وی چه اوبه وده ته نژدی دی بلکه تیمم دی وکړی اولمونځ دی وکړی که څه هم ورو سته له لمانځه نه په وخت کښی اوبه پیداکړی دلما نځه راګرځیده وربانْدی نشته، داحکم په صحرا کښی دی ولی چه غالبه په صحراکښی اوبه نه وی مګرپه آبادوځایوکښی طلب داوبو واجب دی، که ئ‍ې ګمان غالب شوچه دلته اوبه شته یعنی په یوه علامه سره لکه شنی ونی نوتیمم ورته روانه دی، تر څوچه طلب د اوبوبه کوی.

پر موزو باندی د مسح بیان

درسول الله (ص) په قول اوفعل (سنت) سره مسح پرموزوباندی روا ده، له هرځغه بی اودسی نه چه اودس کول پرواجب وی یعنی که پرچاغسل واجب وی نومسح پرموزو ورته روانه ده، له حضرت امام حسن بصری (رح) نه روایت دی چه ما اویا (۷۰) کسان اصحا بان (رض) لیدلی دی چه ټولو پرموزو مسح روابلله اوعمل ئ‍ې په کوی، حضرت امام اعظم اوبوحنیفه (رح) وایی ماځغه وخت جواز دمسح پرموزوباندی ورکړچه ماته دورځی درڼاپشان حدیث ورسید همدارنګه امام اعظم صاحب (رح) وایی زه ویره دکفرپرځغه چالرم چه پرموزوباندی له مسح نه وی منکروی، دموزواغوستل او مسح پرکول یواځی د اودس دتکمیل نه وروسته شرط نه دی بلکه داودس دتکمیل نه مخکی ئ‍ې هم اغوستلای شی اووروپسی دی نوراودس وکړی، داچه قدوری (رح) کامل طهارت لیکلی دی مقصد ئ‍ې جنابت دی یعنی که څوك جنوب وو لازم به اول اودس بیا غسل کوی، وروسته دموزواغوستل اومسح کول ورته روادی دمسح شروع له بی اودسی نه وروسته ده، دمسح مدت پرموزو د مقیم دپاره یوه شپه اویوه ورځ ده، که په دغه یوه شپه اویوه ورځ کښی ئ‍ې اودس مات شونواودس نوی کولوسره بیادپښو وینځل نشته بلکه پرموزومسح کول شته، همدارنګه دمسح مدت ومسا فرته وروسته له بی اودسی نه دری ورځی اودری شپی دی، د مسح کولوترتیب دلاس

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوندوګوتو او ورغوی سره دموزو پر ښکاره حصه له پښی له ګوتونه ولوړخواته ترپنډۍ پوری دلاس کشول دی چه دګوتوخطونه پرموزه ولویږی خودلاس ګوتی به سره موښتی نه وی بلکه خلاصی به وی نوپه دغه ترتیب به دښی پښی موزه په ښی لاس سره اودکیڼی پښی موزه په کیڼ لاس سره مسح کوی، پرموزوباندی مسح کول لړترلږه د لاس په مابینی دروګوتوسره فرض ده یعنی که دغه مسح په دووګوتووشی نو فرض ئې پرینښوده اومسح صحیح نه شوه . هغه بوټ چه دپښی بجلکی پټوی دموزی حکم لری، یعنی غاړه لرونکی بوټ اوموزه یوشان دی، که دیوی پښی موزه ډیره څیری وی چه دپښی دری ورې ګوتی یا د درو وړوګوتوپه اندازه پښه ورڅه معلومیږی نو د دواړوپښوپرموزومسح نه صحیح کیږی، که لږ څیری وی بیا مسح پررواده . لکه څنګه چه مخ کښی هم ذکرشوه پرچاچه غسل واجب وی (جنوب وی) مسح پرموزو ورته روانده، په یوه حدیث شریف کښی چه روایت یی نسائی اوترمذی کړیدی ذکرشویدی چه صفوان دعسال (رض) زوی وایی رسول الله (ص) موږ ته امروکړچه تاسی مسافریاست دری (۳) ورځی اوشپی خپلی موزی مه کاږی بلکه مسح پرکوی، مګرکه څوك جنوب شی هغه به موزی کاږی اول به اودس اوبیابه غسل کوی وروسته به موزی په پښوکوی او مسح به پرکوی .

دمسح ماتیدونکی : هرهغه عمل چه اودس په ماتیږی مسح هم په ماتیږی، برسیره پردغواعمالوکه دمسح مدت پوره شی یا موزه له پښی نه وایستل شی مسح ماتیږی، کله چه مدت دمسح پوره شو او شخص په اوداسه وونوموزی دی له پښووباسی پښی دی ووینځی نوراودس تازه کول نشته بیرته دی موزی واغوندی مسح دیورباندی وکړی اولمونځ دی اداکړی، که څوك مقیم وو موزی ئې په پښو کړی اومسح ئې پروکړه دمسحمدت یوه ورځ اویوه شپه پوره شوی نه وه په سفر ولاړی نودغه مسح هم مسافرشول مدت ئې دری ورځی اودری شپی دی، امام شافعی (رح) وایی چه دغه مسح مسافر کیدلی نشی بلکه دمقیم مسح دی ختم کړی بیا دی دسفرمسح په سفرکښی وکړی .

که څوك مسافرووامسح ئې کړیوه یوه ورځ اویوه شپه یااضافه ترشپی اوورځی ورباندی تیره شوه مقیم شونومسح ئې هم مقیم شول اومدت ئې هم پوره شولازم ده چه موزی له پښونه وباسی که ورځ اوشپه نه وه ورباندی تیره شوی نوموزی دی نه وباسی مدت دمسح دی پوره کړی بیادی موزی وباسی

که چاموزی په پښوکړی اوبرسیره ئې جرموقی په پښوکړی مسح پرجرموقو رواده (جرموق هغه لوی بوټ دی چه دموزودساتلو د پاره برسیره پرموزواغوستل کیږی) . مسح پرجرابوهغه وخت رواده چه دجرابوښااوخواځرمن ګنډلی وی یائې تلی له څرمنی وی، امام اعظم اوبوحنیفه (رح) وایی هغه جرابی چه نه ئې تلی له څرمنی وی اونه ئې ښااوخواځرمن ګنډل شویوی مسح پررروانه ده مګر یاران (رح) وایی چه مسح پرجرابورواده چه جنسیت ئې داسی سخت وی چه پښه ترمعلومه نه شی اوبه جذب نه کړی اوبیله کشك اوتناب نه پرپنډیوموښتی وی . مسح پرلنګوټه، پرخولۍ ، پر بقره (بوغره) اودستکلوباندی روانه ده، که دبدن کوم ځای زخمی یامات وی اوتړل شوی وی داوداسه په وقت کښی دهغه خلاصول یازخم ته داوبورسیدل تاوان ولری نومسح لازم اوپرروادہ، که زخم جوړنه وو او پنډکی ورڅه ولویده بیرته دی پنډکی پرکښیږ دی که ئې تړل غوښتل بیرته دی وتړی بلی مسح ته ضرورت نشته هغه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکنۍ مسح کافی ده، مګرکه زخم جوړشوی وو اودغه شخص په اوداسه وو مسح باطله شوه یواځې هغه ځای دی ومینځې نوی اودس تازه کول نشته.

د حیض بیان

که څه هم بیان دحیض دی دنفاس احکام ورسره مل دی، مصنف (رح) ځکه عنوان دحیض ورکړچه حیض ډیرواقع کیږی، ډیری میندی اوخوندی دپښتو او دری لیك او لوست نشی کولای دحیض نفاس اواستحاض له احکامونه بی برخی پاته دی، که څه هم بعضو په وړکتوب کښی سه پاره، قرآنکریم، پنج کتاب او شروط الصلوة لوستی دی چه په هغوی کښی ددغه احکاموبیان نشته اوس چه لوی ښځی شویدی له یوی خوامحرم ښوونکې نه لری او له بلی خواښونکې دشرم اوحیاپه سبب تفصیلی ښوونه نشی کولای اونه هم زده کونکې دشرم او حیا په سبب تفصیلی پوښتنه کولای شی، له نیکه مرغه ننۍ میندو او خوندود پښتو او دری سواد ترلاسه کړیدی کولای شی په ډیره آسانی سره دغه پښتو قدوري نه یواځې د ځان ښوونکې وګرځوی بلکه بی خبرو میندو او خوندوته دی هم ښوونه وکړی .

حیض هغه وینه ده چه دبالغی ښځی داولاد دجوړیدوله ځای (رحیم) نه راوزی، دحیض کمه مده دری ورځی او دری شپی ده که دوینی راوتل تردرو (۳) ورځو او درو (۳) شپو لږ وه نو دا حیض نه دی بلکه استحاضه (مریضی) ده، ډیره مده د حیض لس (۱۰) ورځی اولس (۱۰) شپی ده، که له لسو (۱۰) ورځو او شپو وروسته هم وینه را وتل نو دا هم حیض نه دی بلکه استحاضه (مریضی) ده، ښځه چه دحیض په مدت کښی له رحیم نه سری، ژړی اوسپیری اوبه راوتل ووینی هغه ټول حیض دی، کله چه خاص سپینی اوبه را ووتلی نو حیض خلاص شو، حیض له حایضی ښځی نه لمونځ ساقطوی یعنی ښځه به دحیض په مدت کښی لمونځ نه کوی کله چه له حیض نه پاکه شوه نو د لمونځونو قضاء هم ور باندی نشته همدارنګه ښځی ته دحیض په مدت کښی روژه نیول حرام دی خو کله چه له حیض نه پاکه شوه او د روژی میاشت هم تیره شوه نو بیا به د روژو قضاء راوړی، که د ښځی روژه وه حیض ورته راغی روژه ئې ماته شوه ترروژه مات پوری روژه ساتل حرام دی، کله چه له حیض نه پاکه شی ددغی ورځی دروژی قضاء به راوړی همدارنګه که دروژی په میاشت کښی ښځه په حیض کښی وه دورځی په مابین کښی له حیض نه پاکه شوه تر روژه مات پوری دی امساك وکړی او هم دی ددغی روژی قضاء راوړی، کومه ښځه چه په حیض کښی وی مسجد ته دی نه داخلیږی او د خدای پر کور (بیت الله) دی طواف نکوی، د میړه سره دی یو ځایوالی نه کوی حایضه ښځه او نفاسه ښځه یا کوم څوك چه جنب وی د قرآن کریم لوست دی نه کوی، هر هغه څوك چه بی اودسه وی قرآن شریف ته دی لاس نه وروړی (جنوب، حایضه، نفاسه) دری واړه بی اودسه دی قرآن شریف ته لاس وروړل ناروادی، مګرپه یوه پاك ټکری یاکوم بل پاك شی سره ئې نیول روادی، که د حائضی ښځی د وینو بهیدل د لس (۱۰) ورځو او شپو نه مخکی ودریدل ترڅو چه غسل ئې نه وی کړی یا پوره دیوه لمانځه وخت نه وی تیرشوی دمیړه سره وطی (یوځایتوب) کول ناروادی، ځکه چه دحیض وینه کله کله ودریږی او بیا بیرته جاری شی نو باید د وینی کامل دریدل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په غسل يا د لمانځه په يوه مکمل وخت تيريدلوسره وپيژندل شی، امام محمد (رح) فرمايلی دی چه ښځی ته دلمانځه ديوه وخت تيريدلو نه مخ کښی دتيمم په وهلو سره د ميړه سره يوځای کيدل روادی مګرپه دغه تيمم سره لمونځ ورته روانه دی له ښځی سره دحيض په وخت کښی دنارينه يوځای کيدل لويه (کبيره) ګناه ده چه علاج ئې په توبه او خيرات سره کيږی، همدارنګه که دښځی د وينی بهيدل پرلسمه ورځ ودريدل نو له غسل نه مخکی د ميړه سره يو ځايوالی ورته روادی ځکه چه حيض له لس ورځونه زيادنشته مګرغسل ته انتظارکول مستحب دی.

پاکی د دوو وينوچه په مابين کښی د دوو وينوراشی هغه لکه جاری وينه يعنی ټوله حيض ګڼل کيږی چه په عربی (طهرمتخلل) ورته ويل کيږی، دطهرمتخلل په باب ډيرقولونه اواختلافات شته چه د فتاواوو په کتابوکښی ئې په تفصيل سره ذکرشويدی، په ټولو کښی دحضرت امام ابی يوسف (رح) قول آسانه دی چه فرمايی که ميانګړی پنځلس ورځی ووفاضل ګڼل کيږی يعنی مخکنی او وروستنی وينه سره ګډيږی، که ترپنځلس ورځوکم ووهغه فاضل نه دی، که تردرو ورځوکم ووهغه په اتفاق سره فاضل نه دی بلکه ټوله پرله پسی وينه ګڼل کيږی، مګرامام اعظم ابوحنيفه (رح) وايبکه طهر(پاکی) دری ورځی يااضافه تردروورځووی هغه فاضل دی، ولی امام ابی يوسف (رح) ئې فاضل نه ګڼی که څه هم لس ورځی وی، په کتابوکښی ذکرشويدی چه امام اعظم (رح) وقول ته دامام ابی يوسف (رح) رجوع کړيده اوډيرفقها(رح) هم دامام ابی يوسف (رح) قول تائيدوی . کم مدت دپاکۍ پنځلس ورځی دی ډيرمدت ئې پای نه لری ځکه چه دښځوطبيعتونه مختلف دی بعضی ښځی له عيال زيږولونه وروسته په مياشتومياشتو پاکی وی، ترڅوچه وينه ښکاره کيږی ښځه به هم لمونځ کوی اوهم به روژه نيسی که څه هم کال يادوه کاله يابالاتيرشی، کله چه د ښځی دبولوله ځای نه وينه په بهيدلوشروع وکړی که دغه دوينو بهيدل له درو(۳) ورځواوشپونه کمه وه ياله لسو(۱۰) ورځواوشپو نه زياده وه استحاض (مريضی) بلل کيږی پس داستحاض دوينو حکم دپوزی دوينوحکم دی يعنی نه دلمونځ پريښودل شته نه د روژی خوړل شته اونه له خاوندسره ديوځايوالی پرهيزشته وليکن هرلمانځه ته به اودس نوی کوی، که اميدواری ښځی دری ورځی يالس ورځی له بولوله ځای نه دوينوبهيدل وليدل نومريضی يا استحاضه بلل کيږی، همدارنګه که کومی ښځی شپږورځنی د حيض عادت درلودی اوپه يوه مياشت کښی دوينوبهيدل ترشپږ ورځوبالاشونوترلسوورځوپوری دی نه لمونځ کوی اونه دی روژه نيسی، که پرلسمه ورځ دوينی بهيدل قطع شوه نوټولی لس ورځی دحيض دی که دوينی بهيدل ترلس ورځوبالاشوه د اوو(۷) ورځونه وروسته ټول استحاضت دی، داښځه به له اوو(۷) ورځونه وروسته دلمونځونواوروژو قضاء راوړی، همدارنګه که دښځی نفاس ترڅلويښت (۴۰) ورځوتيرشی هغه مرض دی، که ځوانی نجلکۍ ته دحيض سره سم دوينی دبهيدلوناروغی وريښه شوه نودامام اعظم اوبوحنيفه (رح) په مذهب اودامام محمد (رح) په مذهب اولی لس (۱۰) ورځی ئې دحيض اوپاتی شل (۲۰) ورځی ئې د استحاضت (مريضی) دی، که دغه نجلکۍ لنګه شی نفاس ئې څلويښت ورځی اوشپی دی متباقی ورځی اوشپی ئې مريضی (استحاضت) دی، مګرامام ابی يوسف (رح) وايی چه حيض ددغی نجلکۍ دلمونځ اودروژی په حق کښی دری ورځی اوشپی دی چه کمه مده دحيض ده اودطلاق دعدی په حق کښی دحيض مدت لس ورځی اوشپی دی، مستحاضه ښځه يا هغه څوك چه بولی ئې هميشه بی اختياره څڅيږی يائې له پوزی نه هميشه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وینی څاڅی یائې همیشه بی اختیاره ګیډه بهیږی یائې همیش بی اختیاره بادجاری وی یاکوم زخم وی چه وینه ئې نـه دریږی د هـروخت لمانځه ته دی اودس نوی کوی اوپه دغه اودس دی دهغه وخت ټول لمونځونه چه خوښ ئې وی که فرض وی که سنت وی که نفل وی اداکړی، ددغومعذورکسانوجامی که دلمانځه په وخت کښی مرداری شی باك ئې نشته مګردبل اودس نوی کولوپه وخت کښی به هغه مرداری جامی وینځی، امام شافعی(رح) وایی چه دهر لمانځه دپاره به جدااودس نوی کوی یعنی دوه فرض لمونځونه په یوه اودس نشی اداکولای، کله چه دلمانځه وخت تیرشونوددوی اودسونه هم باطل شوه، دبل وخت د لمانځه دپاره به اودسونه نوی کوی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نـفاس بيـان

نفاس هغه وينه ده چه وروسته دكوچني له زيږيدلونه دښځې له رحيم نه رابهيږي، كومېويني چه له اميدوارى ښځې نه راوزى او هغه وينى چه دكوچني دزيږيدلوپه وخت مخكى دكوچني ترراو تلوله ښځې له رحيم نه راوزى استحاض (مريضى) ده، هم به لمونځ كوى اوهم به روژه نيسى، كه له ښځې نه دلمانځه پروخت مخكى دكوچني ترراوتلووينه جارى شوه دغه لمونځ به كوى كه ئې اودس كولاى شو اودس دى وكړى كنه تيمم دى وكړى لمونځ دى په ولاړه ياپه ناسته ياپه پروتى ياپه اشاره سره اداكړى كه دلمانځه وخت ورنه تيرشوددغه لمونځ قضاء به راوړى، كم مدت دنفاس حد (اندازه) نلرى ولى ډير مدت ئې څلويښت ورځې دى كه له څلو يښت ورځونه زيادشى نواستحاضه ده، بعضى ښځې كه څه هم له نفاس نه پاكى شى بياهم دوى د نفاس څلويښت ورځې پوره كوى نه دالله (ج) لمونځ كوى اونه ئې روژى نيسى چه دبى علمىٍ اوبى خبرىٍ نتيجه ده، ځرنگه چه دنفاس كم مدت معلوم نه دى نو هر كله چه دويني جريان ورك شو ښځه به غسل كوى اودخپل پروردگارعالم عبادت به په ښه شوق اوزوق سره كوى. كه دښځې دلنگون نه وروسته دويني بهيدل ترڅلويښت ورځوبالاشوه اوپخواهم داښځه لنگه شويوه دنفاس عادت ئې شل ياپنځه ويشت يا ديرش ورځې وو نواوس به هم دپخوادعادت سره دنفاس ورځې حسابوى، غسل به كوى له عادت وروسته چه هرڅوورځې تيرى شويوى دهغوورځو دلمونځونو او روژو قضاء به راوړى متباقى ورځې استحاض دى، كه ددغى ښځې عادت دنفاس نه وو نونفاس ئې څـلويښت ورځې دى، حضرت امام ابوحنيفه (رح) او امام ابى يوسف (رح) وايى كه ښځې دوه بچيان وزيږول نفاس ئې له لومړى بچى دراوتلووروسته شروع كيږى، امام محمد(رح) اوامام زفر(رح) وايى چه ددغى ښځې نفاس له دوهم بچى له را وتلووروسته شروع كيږى، څلورواړه امامان موافق دى چه ددغى ښځې نفاس دعدت دتيريدوپه باب ددوهم بچى دراوتلو وروسته شروع كيږى

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

له نجاست نه د پاکۍ بیان

نجاست دوه قسمه دی یونجاست حکمی دی بل نجاست حقیقی دی، حکمی نجاست لکه بی اودسی یاجنابت چه ترحقیقی نجاست قوی اوډیردلمانځه مانع دی ځکه مصنف (رح) اول دحکمی نجا ست بیان وکړ، اوس دحقیقی نجاست لکه بولی شراب، گنگی او داسی نوروبیان کوی. حقیقی نجاست پردوه قسمه دی اول مرئی نجاست چه وچ شی په سترگولیدل کیږی لکه گنگی، خوشایی اوداسی نور دوهم غیرمرئی هغه نجاست دی چه وچ شی په سترگونه لیدل کیږی که څه هم رنگ ئې معلو میږی لکه شراب بولی، منی اوداسی نور. پرلمونځ کونکی واجب دی چه نجاست له خپل بدن اوله خپلوجامو اوله هغه ځای نه چه لمونځ پرکوی لیری کړی، امام اعظم اوبوحنیفه (رح) اوامام ابی یوسف (رح) وایي چه دنجاست لیری کول په اوبو اوپه هرهغه بهیدونکی مائع سره چه امکان دلیری کولو د نجاست ولری روا دی لکه سرکه، دگلگلاب اوبه (عرق گلاب)، دصابون اوبه او داسی نور، مگرپه شیدوسره د نجاست لیری کول روانه دی، یاران رحمة الله تعالی عنهما وایي که موزه یاغاړه لرونکې بوټ په حقیقی مرئی نجاست سره ولړل شی وروسته له نجاست له وچیدلونه دی دغه موزه یابوټ په ځمکه پوری ومښل شی چه نجاست ورنه لیری شی لمونځ دی ورسره اداکړی، منی چه حقیقی غیر مرئی نجاست دی که موزه په ولړل شی اودغه منی لانده وه موزه دی ومنځل شی چه منی ورنه لیری شی، که منی پرموزه باندی وچ شوه نومنی دی له موزی نه وگرول شی کله چه منی له موزی نه لیری شوه لمونځ ورسره روادی، مگرامام شافعی (رح) وایي منی پاك دی که لانده وی اوکه وچ وی پریمنځل دموزی واجب ندی، که هنداره یاتوره یابل نورانی جنس په نجاست ولړل شی دپاکیدودپاره په ځمکه سره مسح کول کفایت کوی ځکه چه نجاست نه په ننوزی او دباندنی نجاست په مسح سره لیری شو که ځمکه په نجاست ولړل شی اودغه نجاست په لمرسره وچ شی نښان (اثر) دنجاست ورك شی نوپرهغه ځمکه لمونځ روادی، مگر تیمم پرروانه دی ځکه چه دتیمم دپاره پاکه ځمکه په قرآن سره ثابته ده چه قول دخدای (ج) دی ﴿فتیممو صعیدا طیبا﴾، د ځمکی پاکی وروسته له وچیدونه په حدیث سره ثابت ده قول د علیه السلام دی ﴿ زکواة الارض یبسها﴾، که بدن یاجامی په غلیظ(قوی) نجاست سره ولړل شی لکه وینه، گنگی، بولی شراب اوداسی نور اومقدار دنجاست یودرهم یاتریوه درهم لیږ وی اولمونځ کونکی دغه نجا ست نه وی لیدلی لمونځ وکړی لمونځ ئې صحیح دی، که مخ کښی له لمانځه دغه نجاست ووینی بیالمونځ وکړی نولمونځ ئې مکروه دی، که مقداردنجاست تریوه درهم بالاووکه څه هم لمونځ کونکې له نجاست نه بی خبره وی لمونځ ورسره روانه دی، که ئې لمونځ ورسره کړیوو بیرته به ئې راگرځوی، که دجاجامی په خفیف نجا ست ولړل شوی لکه دهغه حیوان بولی چه غوښی ئې خوړل کیږی لکه دپسه بولی یادوزگړی بولی یادغویی بولی اوداسی نور، ترڅوچه څلورمه حصه دهغه جامی نه وی لړل شوی لمونځ ورسره روادی، که څلورمه حصه یا اضافه ترڅلورمی حصی دهغه جامی لړل شویوه نوبیالمونځ ور سره روانه دی .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکوالی له هغه نجاست څخه چه وينځل ئې واجب دی پردوه (۲) قسمه دی، اول له جامی څخه ليری کول دهغه نجاست چه په سترګوئې جنسيت معلوميږی لکه ګنګی، خوشايی اوداسی نور په اوبو سره پاکول دی ترڅوچه جنسيت، رنګ او بوی ئې پرجامه پاتی نه شی، مګرکه دپاکۍ دپاره تودی اوبه او صابون استعمال شواودنجاست اثرورك نه شونوباك ئې نشته جامه پاکه شوه او لمونځ ورسره روا دی، دوهم له جامی څخه ليری کول دهغه نجاست چه وروسته له وچيدونه ئې جنسيت په سترګونه معلوميږی په اوبو سره پاکول دی ترڅوچه دويځونکی يقين شی چه نجاست ورك شو .

د استـنـجـاء بـيـان

استنجاء په تيګه (ډبره) يالوټه يايه داسی شی سره چه دتيګی يا دلوټی له جنس نه وی سنت ده، کوم عدددتيګی يادلوټی نشته که داستنجاء ځای په يوه لوټه پاك شی يايه دوولوټوپاك شی اصل مقصد پاکوالی دی، خووروسته دلوټی له استعمال نه په اوبوسره استنجاء افضليت لری، کله چه دقرآن شريف دسورت توبی يوسل اواتم (۱۰۸) آيت مبارك﴿ فيه رجال يحبون ان يتطهروا﴾ يعنی په قباه کښی خلګ دی چه دځان دښه پاکولو سره مينه لری، د سعودی عربستان دمدينی شريفی دقباه د اوسيدونکوپه توصيف نازل شونورسول الله (ص) وقباه ته ورغی او هغوخلګوته ئې وويل چه خدای پاك ستاسی دنظافت اوپاکۍ توصيف کړيدی، ستاسی پاکی څه شی ده؟ هغوی په ځواب کښی ورته وويل چه موږ دډبری تراستنجاء وروسته په اوبوهم استنجاء کوو، آنحضرت (ص) ورته وويل چه دغه صحيح کاردی . که نجاست له استنجاء له ځای نه تيری کړی وواوډيرځای لړل شوی وونوپه ډبره استنجاء صحيح نه ده ضرورده په اوبوياپه بله مائع استنجاء کوی، اواستنجاء په هډوکی، په خوشايی، په ډوډۍ اوپه مالګه سره روانه ده، همدار نګه که عذرنه وی په راسته لاس هم استنجاء روانه ده، دتشناب کاغذ چه نه ليك ور باندی کيدلای شی اونه دکاغذ حيثيت لری او نه دکوم بل کار وړدی استنجاء په رواده.

د لـمـانـځـه بـيـان

طهارت چه شرط دلمانځه دی مصنف (رح) په ټولوقسمونوسره بيان کړ، اوس نوبت اصل لمانځه ته چه داسلام دمقدس دين دوهم رکن دی راورسيدی، لمونځ دمعراج په شپه کښی فرض شويدی ټولو کتابودحديثو ئې روايت کړيدی، دپښتوسيرت النبی دريم ټوك دګران افغانستان دکابل چاپ د لمانځه بيان داشان خوږ ليکلی دی چه دمعراج په شپه برسيره پرنوروعطاياؤ وحضرت محمد (ص) ته آوازوشوچه پرامت دی پنځوس لمونځونه فرض شوه حضرت محمد (ص) دبيرته راتګ په وخت کښی له حضرت موسی عليه السلام سره وليدل اوموسی عليه السلام پوښتنه ورنه وکړه چه دپاك خدای (ج) له خاص بارګاه څخه تاته څه احکام درکړل شول؟ حضرت محمد (ص) ورته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وويل چه پر امت می پنځوس وخته لمونځ فرض شو، حضرت موسی علیه السلام ورته وویل چه مابنی اسرائیل ښه تجربه کړیدی ستاامت به داباړورته نکړای شی، ته بیرته وخدای (ج) ته عرض وکړه حضرت محمد (ص) بیرته وخدای (ج) ته عرض وکړچه ای پاکه خدایه زماامت ډیر کمزوری اوډیرضعیفان دی، حکم ورته وشوچه دلسووختولمونځونه ورته معاف شول، کله چه حضرت محمد (ص) بیرته راوګرځید موسی علیه السلام دبیاعرض کولومشوره ورته ورکړه، ددی واری دبیاتګ په اثرلس لمونځونه نور وروبښل شول په همدی ډول حضرت محمد (ص) څوواره دحضرت موسی علیه السلام په مشوره دخدای پاك په دربارکښی بیابیاعرضونه وکړل ترڅوچه په یوه شپه اوورځ کښی پنځه وخته لمونځونه پاته شول، حضرت موسی علیه السلام بیاهم مشوره ورکړه چه دډیرتخفیف غوښتنه وکړه حضرت محمد (ص) وویل نورنوماته له خـدای (ج) څخه حیا راځی، آوازوشوچه ﴿لایبدل القول لدی﴾ یعنی ای محـمده! زماپه حکم کښی تغیرنشته، کله چه حضرت محمد(ص) سوال بس کړنو د خدای پاك له لوری نه داسی یوآوازوشو﴿قدامضیت فریضتی وخففت عن عبادی﴾ یعنی ماپوره کړه خپل فرض اوتخفیف می ورکړبندګانوته، لمونځونه به پنځه وی لیکن دهری نیکۍ بدل به یوپه لس وی، چه داپنځه به هم پنځوس شی .

دلمانځه وختونه : دسهاردلمانځه اول وخت کله چه دوهم سپینوالی دآسمان په کناروکښی پاشلی معلوم شی(دوهمی سفیدی یاصبح صادق) اوآخروخت دسهاردلمانځه دلمرخرك تر مخه دی . دماپښین دلمانځه اول وخت دلمردزوال نه وروسته اوآخروخت ئې دامام اعظم اوبوحنیفه (رح) په نیز ماسیوادوخت له سیوری نه چه سیوری دیوه جنس دوه چنده ته ورسیږی، مګرامام ابی یوسف (رح) او امام محمد(رح) وایی ماسیوادوخت له سیوری نه کله چه سیوری دیوه جنس یوه چندته ورسیږی آخر وخت دماپښین د لمانځه دی، اول وخت دمازدیګردلمانځه چه دماپښین دلمانځه وخت تیرشی او آخر وخت ئې دلمرلویدونه مخکی دی، مګرحسن بن زیاد(رح) وایی چه لمرژیړشی دمازدیګردلمانځه وخت تیرشو زموږ په مذهب دغه وخت لمونځ مکروه دی، دماښام دلمانځه اول وخت له لمرلویدونه وروسته دی اوآخروخت ئې چه شفق نه وی لویدلی، په نیز دامام اعظم (رح) شفق هغه سپینوالی دی چه دمغرب په خواکښی دآسمان په کناره کښی له سرخۍ نه وروسته معلومیږی، امام ابی یوسف (رح) اوامام محمد(رح) وایی چه شفق پخپله دغه سرخی ده، اول وخت دماخستن دلمانځه چه شفق غائب شواوآخروخت ئې له دوهم سپینوالی (صبح صادق) نه مخ کښی دی، اول وخت دوترلمانځه دماخستن دلمانځه نه وروسته دی اوآخروخت ئې له صبح صادق (سفیدوچاودلو) نه مخ کښی دی. دسهارلمونځ په رڼاکښی اداکول افضل دی، علیه السلام وایی چه دسهارلمونځ په رڼاکښی ډیرونکی دثواب دی، پدغه اړوند فقیه ابوجعفرطحاوی (رح) له حضرت علی (رض) څخه روایت کړیدی او دیلمی هم له انس بن مالك (رض) نه روایت کړیدی همدارنګه طبرانی (رح) اوبزار(رح) له ابوهریره (رح) نه روایت کړیدی اوداسی نور.

دماپښین لمونځ په اوړی کښی مستحب دی چه په داسی وخت کښی اداشی چه هواسړه وی اوپه ژمی کښی په اول وخت کښی اداشی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمازدیگردلمونځ ځنډول مستحب دی ترڅوچه دلمرږاتغیرونکړی (لمرژېرنه شی)، مستحب دی چه دماښام لمونځ وختی اداشی مستحب دی چه دماخستن لمونځ تردریمی حصی پوری دشپی وځنډول شی، هغه څوك چه دشپی له لمانځه (تهجد) سره مینه لری مستحب دی چه وتر د شپی ترآخرپوری وځنډوی یعنی له تهجدنه وروسته دی وترادا کړی، که څوك ډاډه نه ووچه دشپی لمانځه ته راویښ شی نودخوب نه مخ کښی دی وترلمونځ اداکړی

د اذان بـیـان

د اذان ابتدادسعودی عربستان په مدینه منوره کښی شویده کوم وخت چه رسول الله (ص) ومدینی منوری ته هجرت وکړمسجد نبوی جوړشونومسلمانانولمونځونه په جماعت سره شروع کړل ولی یو لوی مشکل داووچه دلمونځودوختونودپاره کومه علامه نه وه داځکل په توګه به مسلمانان لمانځه ته راتلل، کله به بعضی خلګ ناوخته راورسیدل جماعت به ورنه تیرووکله به بعضی خلګ وختی راغلل چه ترلمانځه تروخت پوری به ئې ډیرانتظارکوی خلګودمشکل دحل دپاره ورسول الله (ص) ته عرض وکړهغه له عادت سره سم موضوع وشوری ته وړاندی کړه، یوی ډلی د اصحابانو مبارکانو دانظرورکړ چه دلمانځه پروخت دی زنګوله وشرنګول شی، ددغه نظرمخالفین ډیروه ځکه چه داعمل د نصاراوو دعبادت نښه ده، بلی ډلی نظرورکړچه دلمانځه پروخت دی ښکریاتروم وږ غول شی، ددغه نظر مخا لفین هم ډیروه ځکه چه داعمل دیهودیانو دعبادت نښه ده، بلی ډلی نظرورکړچه د لمانځه پروخت دی داورلمبه وشی، ددغه نظرهم مخالفت وشو ځکه چه داعمل دآتش پرستانودعبادت نښه ده، حضرت عمر (رض) وویل یوڅوك نه مقررکوي چه دلمانځه دپاره نعره وکړی؟ آنحضرت (ص) دارایه خوښه کړه اونفرئې مقررکړچه دلمانځه دپاره به داسی نعره کوی ﴿الصلوة قائمة﴾ یعنی لمونځ کوو، دانعره به هم چاواوریده اوچابه نه واوریده، څوورځی وروسته بیا و آنحضرت (ص) ته هغه مخکنی عرض وړاندی شو، هغه بیا د معمول سره سم موضوع وشوری ته وړاندی کړل داځل بیاهغه پخوانی نظریات تکرارشول بیله فیصلی مجلس پای ته ورسیدی، له اصحابانو مبارکانونه عبداله بن زید (رض) دشپی په خوب کښی یوسړی ولیدی چه زنګوله ئې پلاس کښی وه، ده ورته وویل چه دازنګوله نه خرڅوی، سړی ورته وویل چه ته څه په کوی؟ صحابی مبارك ورته وویل چه موږ دلمانځه وخت پرمعلومه وو سړی ورته وویل چه زه به له دغه نه ښه شی دروښیم، پس دغه سړی پریوه لوړځای ودریدی اوپوره اذان ئې وکړ، عبداله بن زید(رض) سهاردغه خوب رسول الله (ص) ته بیان کړ، آنحضرت (ص) ورته وویل ﴿انها لرؤیاحق انشاءالله﴾ یعنی دغه خوب حق دی که اراده دخدای پاك وه، رسول الله (ص) وعبداله (رض) ته وویل چه ستاترآواز د حضرت بلال (رض) آوازلوړدی نوته ستا دخوب کلمی وحضرت بلال (رض) ته ووایه دی به اذان وکړی کله چه حضرت بلال (رض) اذان وکړحضرت عمر(رض) په خپل کورکښی دغه د اذان کلمات واوریدل په چابکی سره مسجدته راغی اورسول الله (ص) ته ئې وویل قسم په خدای دی چه ماهم دغسی خوب لیدلی ووخوله شرمه می نشوای ویلای، په دغه شپه څورلس اصحابانو مبارکانودغه خوب لیدلی وو، دغه بیان په بخاری، ابوداود اومشکوة شریف کښی لیکل شویدی .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اذان کول دپنځووختولمونځواودجمعی دلمانځه دپاره سنت مؤکد دی دنورولمونځودپاره اذان نشته لکه داخترلمونځ یا دجنازی لمو نځ یاداسی نور، صفت د اذان چه الله اکبرترآخره پوری ویل دی مشهور دی، ترجیع په اذان کښی نشته (چه یوه کلمه په لوړآواز ووایی اوبله کلمه په کښته آواز و وایی)، امام شافعی (رح) وایی چه په اذان کښی ترجیع شته یعنی په هراذان کښی به دشهادت دوی کلمی اول دوه ځلی په کښته آواز بیادوه ځلی په لوړآواز وایی، د سهاراذان دبل وخت له اذان سره لږ توپیرلری چه دحی علی الفلاح نه وروسته دوه ځلی الصلوة خیرمن النوم ویل کیږی.

اذان کونکی به مخ پرقبله دریږی کله چه لفظ دحی علی الصلوة دوه ځلی وایی نودوه ځلی به خپل مخ وښی خواته ورسره گرځوی همدارنگه کله چه لفظ دحی علی الفلاح دوه ځلی وایی دوه ځلی به خپل مخ وکیڼ خواته ورسره گرځوی، دمخ گرځولو سره دی نور وجودیا پښی نه گرځوی، همدارنگه په ناسته اوپه بی اودسی سره اذان کول مکروه دی، بی اودسه اذان کول روادی مگر مکروه دی ثواب ئې نشته، جنوب سړی دی اذان نه کوی. اقامت هم داذان پشان دی مگراذان دی په قراره (آرامی) سره وایی او اقامت دی په چابکی سره وایی، همدارنگه به په اقامت کښی د حی علی الفلاح نه وروسته دوه ځلی قدقامت الصلوة وایی . اذان او اقامت دی دقضائی لمونځودپاره هم وکړی، که دچاڅخه لمونځونه قضاء شویوه داول لمانځه دپاره دی اذان او اقامت وکړی بیا اختیارلری چه دپاته قضائی لمونځودپاره اذان اواقامت دواړه کوی که یوازی اقامت کوی .

کله چه دلمانځه وخت داخل شواذان دی ناری شی یعنی دلمانځه دوخت دداخلیدونه مخ کښی دی اذان نه ناری کیږی ځکه چه خلگ خطاوزی، که اذان دوخت له داخلیدونه مخ کښی ناری شی کله چه وخت داخل شوبیابه اذان کوی، همدادلیل دی چه امام اعظم اوبوحنیفه (رح) وایی چه آنحضرت (ص) وحضرت بلال (رض) ته وویل چه دوخت له داخلیدونه مخ کښی اذان مه کوه، مگر امام ابی یوسف (رح) اوامام شافعی (رح) وایی چه په آخرنیمایی د شپی کښی دی دسهاراذان ناری شی.

د ویری لمونځ

کله چه ددښمن ویره ډیره شی نوسرلښکردی خپل لښکردوی ډلی کړی یوه ډله ددښمن دمخ دپاره اوپه بله ډله سره دی دویری د لمانځه جماعت جوړکړی یورکعت دی له دووسجدوسره اداکړی چه امام له دوهمی سجدی نه سراپورته کړی نودغه ډله دی ددښمن ومخ ته ولاړه شی، څرنگه چه دغه ډله لااوس هم په لمانځه کښی ده نوخبری خورك اوداسی نورعملونه دی نه کوی، ددښمن دمخ ډله دی په همدغه امام پسی جمع شی بیادی امام یوبل رکعت له دووسجدوسره اداکړی له التحیات وروسته دی امام سلام وگرځوی ځکه چه دامام لمونځ پوره شو، مگرورپسی ولاړلښکردی سلام نه گرځوی ځکه چه ددوی یوبل رکعت لمونځ پاته دی او دوی لااوس هم په لمانځه کښی دی، دغه ډله دی بیرته ددښمن مخی ته ولاړه شی اوهغه مخکنی ډله دی راشی یورکعت دی له دوو سجدوسره اداکړی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوقرائت دی نه وایی خاموش به ولاړوی ځکه چه په حکم سره په امام پسی ولاړدی، التحیات دی ترآخره پوری وایی اوسلام دی وګرځوی، د دوی لمونځ هم پوره شو ددښمن مخی ته دی ولاړشی، هغه وروستۍ ډله دی راشی یوبل رکعت دی له دووسجدوسره اداکړی خوپه رکعت کښی به قرائت وایی ځکه چه دوی مسبوقین دی یعنی دلمانځه اول ورنه تیرشوی دی ددوی اړیکی له امام سره نشته، له دوهمی سجدی وروسته دی التحیات ترآخره پوری وایی اوسلام دی وګرځوی ددوی لمونځ هم پوره شو دغه ترتیب دلمانځه هغه وخت صحیح دی چه امام مسافروی.

که امام مقیم وو په اوله ډله سره دی هم دوه رکعته اداکړی اوپه دوهمه ډله سره دی هم دوه رکعته ادا کړی، قوم په اقامت اوسفر کښی دامام تابع دی، که دماښام دلمانځه وخت وو امام دی له اولی ډلی سره دوه رکعته اداکړی اوله دوهمی ډلی سره دی یو رکعت اداکړی ځکه چه دماښام لمونځ مسافرندی اونه نیم کیدلای شی، دلمانځه په حالت کښی به غزا(جنګ) نه کوی که ئې جنګ وکړنولمونځونه ئې باطل شوه، که ددښمن ویره زیاده شوه نوهر څوك دی پرسپرلیوسپورځانګړی لمونځ وکړی، که قادر نه وو چه د قبلی ولوری ته سجده وکړی نوهری لوری ته چه ئې خوښه وی هغه لوری ته دی سجده وکړی په دغه قول سره دالله (ج) چه دالبقره دسورت په (۱۳۹) آیت مبارك کښی فرمایی﴿فان خفتم فرجالاو رکبانا﴾ یعنی که تاسوله دښمن یاکوم بل شی نه ویریدلاست نولمو نځ کوی په پلی (پیاده) تګ یاپر سورلی باندی سپاره.

لمونځ چه دومره مهم عبادت دی چه پریښودل ئې دغزا او سختی ناروغۍ په حالت کښی دهغه پاك ذات له امرنه سرغړونه ده چه له هیڅ نه ئې پیداکړو او هغه نعمتونه ئې راته راکړل چه بشرئې تصور نشی کولای اوبیرته موږده پاك ذات ته مخه ده، نوځنګه به روغ رمټ مسلمان دامن په حالت کښی لمونځ پریږدی.

لمونځ ښکاره معراج دزړه دی هم رحمت درباندی اوری

پــه حـضورد چـا ولاړ یـی څــه کـوی څــوك درتـه ګــوری

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنازې لمونځ

کله چه چاته مرګ حاضرشی یاکله چه چاته دمرګ ملائکه حاضره شی نودهغه مخ دی پرښی اړخ دقبلی ولوری ته وګرځول شی، قدوري (رح) مخ پرقبله پرښی اړخ څملول قیاس پرحالت د قبرکړیدی مګرپه حواله دکوکب دری او ردمختار دغه انسان دی ستونی ستخ (دشاپرتخته) دی څملول شی ځکه چه په داسی څملو لوسره دانسان روح خیژی، حاضرین دی کلمی دشهادت په لوړ آواز ورته وایی ﴿اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمد رسول الله﴾ او ﴿اشهد ان لااله الا الله وحده لا شريك له واشهد ان محمد عبده و رسوله﴾ دغه انسان دی دکلموپه ویلونه امرکوی ځکه چه دزکندن حال ډیرسخت دی نه چه د کلمی له ویلونه انکار وکړی، کله چه مړشی حاضرین دی سترګی ورپټی کړی اوزنی دی په یوه ټکری ور وتړی ځکه چه مړی په خلاصه خوله اوخلاصو سترګوښه نه معلومیږی هغه څوك چه دمړی زنی ور تړی داسی دی وایی ﴿بسم الله وعلی ملة رسول الله اللهم یسرعلیه امره وسهل علیه مابعده و اسعده بلقائك واجعل ماخرج اليه خيراماخرج عنه﴾ همدارنګه دزکندن پروخت دیس شریف ویل مستحب دی، د غسل ورکولو په وخت کښی دی مړی پریوه تخته کښیږدی دمړی عورت دی په یوه پاك ټکری ورپټ کړی اوټولی جامی دی ورنه وکاږی اودس دی ورتازه کړی مګرپه خوله اوپوزه کښی دی اوبه نه وراچوی، په طاق شمیرسره دی اوبه پرتوی کړی یعنی یوځل یادری ځلی یاپنځه ځلی، اوهغه لوښۍ چه عودپکښی دودیږی یوځل یادری ځلی پرمړی اودمړی پرتخته شااوخوا راوګر ځوی، که عود نه وه نوری عادی خوشبویی موجودی وی نویوځل یادری ځلی دی یویوځاځکی د تختی پرشا او خوا وکړی، سدر چه یو قسم میوه ده په پاکستان اوهندوستان کښی د (بیره) په نوم سره یادیږی ددغه سدر(بیری) د ونی برګونه یا بروځه چه دخاشوپه شکل میده میده لرګی دی چه د مسکنت په دوره کښی دجامو د وینځلو دپاره استعمالیدل په اوبوکښی جوش کړی اوپه هغه اوبو دی مړی ومینځی، که دا دواړه نه وه په ساده اوبودی ووینځی خطمی چه یومشهورګل دی دغه ګل دی هم په اوبوکښی جوش شی اوپه هغه اوبوسره دی دمړی سراوږیره ور ووینځی، بیادی مړی پرکیڼ اړخ څملوی اودسدر(بیرې) یا بروځی په اوبو دی ووینځی ترڅوچه معلومه شی چه اوبه دمړی وهغه ځای ته رسیدلی دی چه پرتخته پروت دی، بیادی مړی پرښی اړخ واړوی په دغه اوبودی ووینځی ترڅوچه معلومه شی چه اوبه دمړی وهغه ځای ته رسیدلی دی چه پرتخته پروت دی، بیادی غسل کونکی مړی کښینوی پرنس دی په نرمی سره لاس ورتیرکړی که دمړی له نس نه مرداری راووتل هغه دی پریولی، بیادی غسل نه ورکوی، نارینه به ونارینه ته او ښځه به وښځی ته غسل ورکوی ځکه چه دښځی غسل ونارینه ته او دنارینه غسل وښځی ته روا نه دی، که نارینه مړی کوچنی وودشهوت اشتهاء نه ورته کیدل ښځه غسل ورکولای شی، همدارنګه که مړی وړه نجلکۍ وه د شهوت اشتهاء نه ورته کیدل نارینه غسل ورکولای شی، که ضرورت وی ماینه ومیړه ته غسل ورکولای شی خومیړه ومایني ته غسل نشی ورکولای اوهم میړه ته دمايني مسح کول روانه دی، مګردکوکب دری په روایت دمیړه کتل ومایني ته روادی بیادی مړی په یوه ټکری سره وچ کړی چه دمړی کفنونه لانده نه شی په کفنو کښی دی ونغړی دحنوط خوشبویی دی په سر او ږیره ورپوری کړی همدارنګه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکافورخوشبويي دی دسجدی پرځايو ورپورې کړی، دسجدی ځايونه تندی، پوزه زنګنونه او دلاسو ورغوی دی، د نارینه د کفن دری جامی دی چه لنګ، قمیص اوپټه ده ځکه چه په بخاری شریف او د احادیثوپه نورو کتابوکښی ذکرشویدی چه د رسول (ص) کفن دپنبه دری سپینی جامی وی. دنیستۍ په وخت کښی یوه جامه هم بس ده ولی چه دمصعب بن عمر(رض) یوه شړې وه چه پرسراوپښونه رسیدل، علیه السلام امر وکړچه سرئې ورپټ کړی اوپرپښوئې د انخر واښه واچوی، کله چه مړی کفن کوی اول دی پرځای پټه (لفافه) وغوړوی بیادی ازار (لنګ) وغوړوی بیادی په مړی قمیص واغوندی او ازار (لنګ) دی کښیږدی اول دی دلنګ کیڼ پلوبیادی دلنګ ښی پلو پر را واړوی بیادی لفافه (پټه) په همدغه ترتیب پرراواړوی، که ویره وه چه کفن به له مړی نه واوړی اومړی به لوڅ شی نوپه یوه رښکۍ دی وتړی. د ښځی د کفن پنځه (۵) جامی دی ازار(لنګ)، قمیص، پوړنی، یوټکری چه په هغه تیان وترړی اولفافه (پټه)، دښځی کفن په درو(۳) جاموسره هم روادی لکه لنګ، قمیص اوپوړنی .

دښځی دکفنوترتیب داسی دی اول لنګ دوهم خرقه دریم قمیص څلورم پوړنی اوپنځم پټه، پوړنی به پرقمیص بـرسیره اوترپټی به لاندی وی، د ښځی ویښتان دی پرځګرور واچوی، مړی که نروی او که ښځه ویښتان دی نه ور ږمونځوی، دنارینه ږیره دی هم نه ږمونځوی همدارنګه دمړی ویښتان او نوکان دی هم نه غوڅوی ځکه چه پسله مرګ نه دانسان داجزا غوڅول روانه دی، مخکی ترهغه چه مړی په کفن کښی ونغړی کفنونه دی په طاق شمیر ورخوشبویه کړی ځکه چه رسول کریم (ص) دخپلی مړی لوردکفن کولو پروخت دغسی امروکړ، چه غسل اوتکفین خلاص شو نو د جنازی لمونځ دی ور کړی، ښه به وی چه دجنازی دلمانځه ترمخه د دین وړونه د دغه لمانځه په حکمونواورکنونخبروی چه دجنازی لمونځ فرض کفایي دی یعنی که څوکسانومړی ته لمونځ ورکړنو دغیرحاضرخلګوغاړی هم خلاصی شوی، منکرئې کافردی، دغه لمونځ شپږ شرطونه لری:

۱ .مړی بـه مسلمان وی ۲. مـړی تـه به غسل ورکـول شویـوی ۳. مړی به حاضروی ۴. مړی به پرځمکه یا پرتیټه څهارپایي پروت وی ۵. مړی به داامام ومخ ته پروت وی ٦. مړی به دقبلی لوری ته پروت وی . دجنازی په لمانځه کښی څلورتکبیرونه فرض دی اوهم به لمونځ بیله عذره په ولاړه اداکوی.

دجنازی په لمانځه کښی اذان، اقامت، رکوع اوسجده نشته کله چه دخلګونه یوصف یادری صفونه یاپنځه صفونه برابرشول امام داسی ږغ کوی (نیت کوی) نیت داسی دی (نیت کوم دزړه داخلا صه لمونځ کوم دجنازی په څلورتکبیره ثناوایم الله ته درود وایم پررسول علیه السلام دعاکوم دغه حاضر مړی ته اقتدامی ده په دغه حاضرامام پسی مخ می دی پرلوری دکعبی شریفی) کله چه امام تکبیر تحریمه (لومړی الله اکبر) ووایی مقتدیان به هم لاسو نه غوږوته پورته کړی تکبیربه ووایی لاسونه به ترنامه لاندی ونیسی او دخدای پاك دغه ثنادی ووایی ﴿سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك وجل ثناءك ولااله غیرك﴾ امام بیله لاسوپورته کیدونه دوهم تکبیروایی نومقتدیان دی هم لاسونه نه پورته کوی تکبیردی ووایی او درودونه د اللهم صل اواللهم بارك دی ووایی، امام بیابیله لاسوپورته کیدونه دریم تکبیروایی نو مقتدیان دی هم لاسونه نه پورته کوی تکبیردی ووایی او د مړی دغه دعادی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووایی ﴿اللهم اغفـرلحیناومیتنا وشاهدنا وغائبنا وصغیرنا وکبیرنا وذکرنا و انثانا اللهم من احییته منافاحیه علی الاسـلام ومن توفیته منافتوفه عـلی الایمان﴾، امام بیا څلورم تکبیروایی اوسلام ګرځوی نومقتدیان دی هم تکبیر ووایی اوسلام دی وګرځوی لمونځ پوره شو، که د چاپورتنۍ دعاپیادنه وه اللهم ربنادی ترآخره پوری ووایی . که مړی نابالغه هلك وو نو د دریم تکبیر وروسته دپورته دعاپه عوض کښی دی دغه دعا ووایی ﴿اللهم اجعله لنا فرطا واجعله لنا اجرا وذخرا واجعله لنا شافعا ومشفعا﴾، که مړی نابالغه نجلکۍ وه نوددریم تکبیر وروسته دی دغه دعا ووایی ﴿اللهـم اجعلهالنا فرطا واجعلهالنا اجـرا وذخر اواجعلهالناشافعة ومشفعة﴾ ښه امام دجنازی د لمونځ دامامت دپاره پاچاپاامیردوخت دی، که پاچاپاامیرحاضر نه وو دکلی دمسجدامام دی لمونځ ورکړی که دکلی امام حاضر نه وو د مړی دوست (قریب) دی لمونځ ورکړی، که بیله پاچایا قریب نه بل چالمونځ ورکړصحیح دی مګرکه ئې دوست وغواړی چه بیرته مړی ته لمونځ ورکړی حرج نشته، که مړی بیله لمانځه ښخ شوی وو تر درو ورځو پوری دی وقبرته لمونځ ورکړی وروسته له درو ورځو روانه دی، دجنازی په لمانځه کښی به امام دمړی د ځګرپربرابردریږی، امام شافعی (رح) وایی چه امام دی دنارینه مړی دځګرپربرابراودښځی دفرج پربرابر ودریږی، موږ وایوچه په ځګرکښی زړه دی اوپه زړه کښی دایمان نوردی او د جنازی لمونځ دایمان دشفاعت دپاره دی، مړی ته دی لمونځ په هغه مسجد کښی نه ورکوی چه پنځه وخته لمونځ پکښی کیږی، کله چه خلګ دمړی جنازه پورته کړی دڅهارپایی څلورپښی دی ونیسی دجنا زی وړل دی دهدیری خواته په ځغاسته نه کوی بلکه ترعادی تګ دی لیږ څه چابك وی، په بخاری شریف کښی حدیث دی چه رسول کریم (ص) فرمایی ﴿عجلو موتاکم فان یك خیراقدمتموه الیه وان یك شراالقیتموه عن اعناقکم﴾ که خلګو د مړی جنازه وهدیری ته پیاده (پلی) وړل سواره خلګ دی څه قدر وروسته شی ولی چه دسواره خلګومتصل تګ په جنازه پسی مکروه دی، کله چه جنازه وهدیری ته ورسیږی مخکی دجنازی اینبودلودخلګو کښینستل پرځمکه مکروه دی، بیادی قبر وکندل شی اولحددی پکښی جوړکړی ځکه چه لحد سنت دی رسول کریم (ص) وایی ﴿اللحدلنا والشق لغیرنا﴾ یعنی لحد زموږ مسلمانا نو دی اوشق دنورو خلګو دی.

مګرامام شافعی (رح) اونوراماماں مړی پرتخته ږدی اوقبرته ئې دپښوله خواورشوه کوی موږ وایو چه دغه عمل دمسلمان اهانت اوسپکاوی دی، وروسته دی مړی دقبلی له طرف نه ور داخل کړی هغه څوك چه مړی په قبرکښی ږدی داسی دی وایی ﴿ بسم الله وعلی ملة رسول الله ﴾ یعنی شروع کوم په نوم سره دالله اوتاپه قبرکښی پرشریعت دعلیه السلام ږدم، دمړی مخ دی دقبلی پرلور واړوی دکفن غوټی دی ورخلاصی کړی او اومی خښتی دی ورته برابری کړی، د پخوخښتواینبودل مکروه دی که اومی خښتی نه وی نو بیادی تختی استعمال کړی پرخښتویاتختو برسیره دنلانو اچول هم روا کاردی، بیا دی په آرامی سره وقبرته خاوری ور واچوی اوقبردی دماهی دشاپه شکل جوړکړی دقبر ډیر جګوالی مکروه دی، سنت طریقه داده چه دقبرلمن دی دیوی لویشتی په اندازه جوړه کړی اومابین دی دماهی دشاپه شکل جوړکړی، ددوستانو دپیژندنی دپاره دقبرسرته لویه ډبره یادډبری شنخته رواده خو په اجماع د مرحومه امت دعلماوو دقرآنکریم آیت پرلیکل ناروادی، دابراهیم نخعی (رح) نه روایت دی هغه چا چه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنبی علیه السلام او د ابوبکرصدیق (رض) او دحضرت عمر (رض) قبرونه لیدلی وه ماتـه وویل چـه ددوی قبـرونه مسنم (دماهی دشاپه شکل)وه.

که یوماشوم پسله زیږیدونه وژاړي یا لاس یاپښه وښوروي یاداسی بل عمل وکړی بیامړشی نوپرهغه دی نوم کښیښودل شی غسل دی ورکول شی او دجنازې لمونځ دی ورکړه شی، که مړ وزیږی یعنی ژړا ونکړی یالاس اوپښه ونه ښوروی نولمونځ دی نه ورکوی په یوه ټکری کښی دی ونغړی اوښخ دی کړی مګر په غسل ورکو لوکښی دوه روایته دی په صحیح روایت سره دی غسل ورکړی.

د شـهیـد بـیـان

شهیدهغه مسلمان دی چه مشرك یامشرکان ئې مړکړی یائې مسلمان یامسلمانان په ناحقه مړکړی او پر وژلوئې دیت واجب نه وی بلکه قصاص پرواجب وی، یاهغه څوك چه دغزاپه میدان کښی دتېر سره مړپیداشی، یاهغه څوك چه دباغیانو او دلاری د غلوله خوا ووژل شی، مشرك هغه دی چه خدای (ج) ته ئې شریك نیولی وی لکه هندو، یهود، نصارا او داسی نور، که ښکاری ښکار یانښان ویشتی نابېره ئې مسلمان وویشت اوهغه مړشو یا چابل مسلمان په لغته ووهی اوهغه مړشوپه شریعی حکم سره شهید نه دی.

په فقهی حکم دڅلورومذهبواوپه حکم داحادیثواوتفاسیرو دری (۳) وژنی حق دی :

۱ .چـه یومسلمان داسلام دمقـدس دین څخه وبل دین ته واوړی ۲. قصاص یعنی هغه څوك چه په ناحقه ئې مسلمان یااهل ذمه وژلی وی ۳. رجم یعنی هغه نارینه چه ښځه لری یاهغه ښځه چه میره لری زنا وکړی اوڅلورشاهدان ئې د زناپرعمل شاهدی اداکړی بیله دغودرو(۳) وژنوڅه نوری ټولی وژنی ناحقه دی . وشهیدته دی دجنازی لمونځ ورکړه شی اوغسل دی نه ورکوی، امام اعظم ابو حنیفه (رح) فرمایي جنب شهیدته دی دجنابت غسل ورکړه شی اوهمدارار نابالغه شهیدته دی غسل ورکړه شی مګرامام ابویوسف (رح) اوامام محمد(رح) فرمایي چه نه دی جنب شهیدته اونه دی نابالغه شهیدته غسل ورکوی، دشهیدنه دی جامی نه کاږی او وینه دی نه ور وینځی مګرپوستین، چپنه، بوټونه، موزی، خولۍ، توره، ټوپك اوداسی نوردی ورڅخه وکاږی، که څوك وروسته له ټپی کیدونه خورك چښنګ، دوا او دارو وکړی یاژوندی پاته شی چه دلمانځه یومکمل وخت ورباندی تیرشی پرهوښ وی یا د غزاله میدان نه ژوندی وایستل شی یاپه رجم یا قصاص سره ووژل شی نوغسل اودجنازی لمونځ دی ورکړی، که څوك دباغیانوله خوا ووژل شی یا د لاروهونکوله خواه ووژل شی غسل دی شی خولمونځ دی نه ورکوی، که چاخپل ځان پخپله په قصد یاپه سهوه سره مړکړدامام حنیفه (رح) په مذهب غسل دی ورکړه شی اولمونځ دی ورکړه شی مګرامام ابویوسف (رح)وایی چه لمونځ دی نه ورکوی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کعبه مکرمه کښی لمونځ

په مذهب دامام اعظم ابوحنیفه (رح) دکعبی شریفی په دننه خونه کښی فرض اونفل لمونځ روادی امام شافعی (رح) وایی هیڅ لمونځ دکعبی شریفی په خونه کښی روانه دی، په صحیح حدیث کښی چه روایت ئې بخاری (رح) اونوروکتابوکړیدی لیکل شویدی چه د مکی شریفی دفتح په کال آنحضرت (ص) دکعبی شریفی په خونه کښی دوه رکعته نفل ادا کړل، فرض لمونځ پرقیاس دی، که امام په جماعت سره دکعبی شریفی په خونه کښی لمونځ ادا کوی بعضومقتدیانودامام وشاته خپله شا وګر ځول لمونځونه ئې روادی ځکه چه دامام اوټولومقتدیانومخونه دکعبی شریفی ودیوال ته دی، که بعضوله مقتدیانونه ومخ ته دامام شاوګرځول لمونځونه ئې روانه دی ځکه چه ترامام دمخه دامام په خواکښی ولاړدی . که امام په مسجدالحرام کښی لمونځ اداکوی اوخلګ په امام پسی پرکعبه باندی چاپیرشول هغه ځوك چه له دغومقتدیانونه د امام په خواکښی نه وی اوترامام وکعبی شریفی ته نژدی وی لمونځ ئې صحیح دی، دکعبی شریفی پربام لمونځ روادی مګر امام شافعی (رح) وایی چه روانه دی ځکه چه دده په مذهب د کعبی شریفی خونه تبرك ده، زموږ په مذهب قبله دغه میدان دی ترآسمان پوری چه خونه دکعبی هم پکښی ده نودلمونځ کونکی مخ هم کعبی ته دی، دحنیفی مذهب بل دلیل دادی چه دعبداله بن زبیراوحجاج بن یوسف په زمانوکښی دکعبی شریفی خونه له منځه ولاړه او خلګولمونځونه هم هغی خواته دکعبی کول همدارازجبل ابی قلبیس چه کعبی شریفی ته نژدی غردی او د کعبی شریفی ترخونه ډیرلوړدی که څه هم خونه ئې مخ ته نشته خوپه اتفاق سره پردغه غره لمونځ روادی، د فقهي شریفی کتابونه وایی چه دکعبی شریفی پربام لمونځ روادی مګرمکروه دی ځکه چه د بیت الله شریفی دتعظیم ترك وهنه ده، په صحیح حدیث شریف کښی هم منع ورنه شویده، د نورو مسجدوحکم د کعبی شریفی نه دی د نورو مسجدو پر باموނولمونځ بیله کراهیته روادی .

دزکوة بیان

زکات په لمانځه پوری تړلی عبادت دی ولی چه په قرآن شریف کښی دوه اتیا(۸۲) ځله ﴿اقیموالصلوة واتواالزکوة﴾ ذکرشویدی او د هجرت په دوهم کال د روژی ترمخه فرض شویدی، مصنف (رح) لیکلی دی چه زکات واجب دی په اصطلاح کښی دفقهاء (رح) واجب هغه عمل دی چه کول ئې ثواب لری او منکر ئې کافر نه ګڼل کیږی لکه دلوی اختراخترئ، سرسایه، د وترلمونځ اوداسی نور، فرض هغه عمل دی چه منکرئې کافردی، خرنګه چه زکات داسلام دمقدس دین له پنځوبناؤڅخه یوه داسی بناء ده چه د قرآنکریم په آیت اونبوی احادیثواودامت په اجماع سره یوثابت عمل دی چه منکرئې کافردی نودمصنف (رح) مراد له واجب څخه فرضیت دی چه دغه اصطلاح په فقه اواصولوکښی شته.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زكات پرهر آزاد بالغ اوعاقل مسلمان باندى فرض دى، زكات په لغت كښى وده (نمو) ته وايى چه اداكول ئې په مال كښى سبب د نمو(ډيروالى) دى يعنى خداى پاك ئې په دنياكښى پرمال او دولت بركت ږدى اوپه آخرت كښى ثواب وركوى په دغه قول سره داللہ (ج) چه د دوه ويشتمى(۲۲) پارى دسورت سباپه نه ديرش (۳۹) آيت كښى فرمايى ﴿ومآانفقتم من شى ء فهو يخلفه﴾ يعنى هرهغه شى چه تاسوله خپلومالوڅخه دخداى دپاره چاته وركړى خداى پاك دهغه بدل دركوى، زكات پاكى ته هم وايى لكه چه الله (ج) دسورت توبه په يوسل اودريم (۱۰۳) آيت مبارك كښى فرمايى ﴿خذمن اموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم﴾ يعنى اى محمده! ددوى له مالونه زكات واخله چه دوى پاك اوبركتناك كړى، په شريعت كښى زكات ومسكين مسلمان ته دهغه ملك يا دولت څخه چه كامل نصاب ته ورسيږى او پوره يوكال ورباندى تير شى دهغى برخى وركول دى چه خداى (ج) تعين كړيده چه بيان به ئې وروسته راشى، زكات وركول پرنابالغه مسلمان، ليونى او مكاتب باندى نشته (مكاتب هغه مريى دى چه بادارئې ورته ووايى چه په خوقسته معين مبلغ راكړه نوته آزاد يى) نودمكاتب پيسى كه څه هم نصاب ته رسيدلى وى زكات ورباندى نشته همدارازپرنابالغه اوليونى ځكه زكات نشته چه په عبادت مكلف نه دى، مگرسرسايه، عشراودبندگانودحقوقوتاوان ورباندى شته كه څوك دخپلى شتمنى په اندازه دبندگانوپوروړى وى زكات ور باندى نشته، كه دچاشتمنى دخلگوتر پورډيره وه اودغه ترپور اضافه شتمنى نصاب ته رسيدلى وه اوكال ورباندى تيرشوى وو نوزكات وركول ئې فرض دى، د اوسيدلوپرسراى، د اغوستلوپرجامو د كورپراسباب، د سپرلۍ پرحيواناتو، دخدمت پرمريانواو د استعما لولوپرسلاح زكات نشته، د زكات د وركړى سره نيت ترلى دى ځكه چه زكات عبادت دى اوپه عبادت كښى نيت شرط دى كه څه هم دعبادت نه مخ كښى وى لكه په پيشلمى كښى د روژى نيت يعنى كه له مال يادولت نه دزكات برخه جداكړى نو د وركړى په وخت كښى ئې همدغه نيت معتبردى، دزكات په وركړه كښى دخولى ويناشرط نده دزړه نيت معتبردى خودخولى دوينا گټه داده چه غنى ياسيد به ووايى چه زه د زكات داخستلوحق نلرم و مستحق كسانوته ئې وركړه، مسحق د زكات، عشراوخراجو اسلامى حكومت دى، كه حكومت اسلامى نه وونوبيادى وحق لرونكو كسانوته وركړى، كه چانيت دزكات نه ووكړى اوخپل ټول مال اودولت ئې خيرات كړ زكات ئې ساقط شو يعنى زكات ورباندى نشته مگركه ئې يوه برخه دمال اودولت خيرات كړه او د زكات نيت ئې نه وو كړى نوزكات ئې نه ساقط كيږى يعنى زكات به وركوى .

د اوښـانـوزكـوة: كه د اوښانوشميرترپنځه كم وو زكات ورباندى نشته كله چه شميرئې پنځه ځرنكواوښانوته ورسيږى اويوكال ور باندى تيرشى ترنه (۹) اوښانوپورى دزكات برخه ئې يوپوسه دى بياچه شميرئې لس (۱۰) ځرنكواوښانوته ورسيږى اوكال ورباندى تيرشى ترڅلورلس (۱۴) پورى دزكات برخه ئې دوه (۲) پسونه دى د اوښانوپخپله ځركول دكال په ډيره برخه پورى شميرل كيږى يعنى كه اوښان په كال كښى يوه يادوى مياشتى پخپله ځر ونكړى او پركورواښه وخورى زكات ورباندى شته، كه ټول كال يادكال ډيره برخه پركورواښه وخورى زكات ورباندى نشته، همدارنگه د كرايى پراوښانوزكات نشته، د كوكب درى په حواله دتجارت اوښان كه څه هم پخپله ځركوى زكات ورباندى نشته، كله چه داوښانو شمير پنځه لس (۱۵) ته ورسيږى ترنه لس (۱۹) پورى دزكات برخه ئې درى (۳)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسونه دی، که شمیرداوښانوشل (۲۰) ته ورسیږی ترڅلور ویشت (۲۴) پوری دزکات برخه ئې څلورپسونه دی، که د اوښانو شمیرپنځه ویشت (۲۵) ته ورسږی ترپنځه دیرش (۳۵) پوری د زکات برخه ئې یوه یوکلنه جونګۍ ده (چه دعمریو کال ئې پوره کړیوی)، کله چه د اوښانوشمیر تر پنځه دیرش (۳۵) زیادشی ترپنځه څلویښت (۴۵) پوری دزکات برخه ئې یوه دوه کلنه جونګۍ ده (چه دعمردوه کاله ئې پوره کړیوی)، که داوښانو شمیرترپنځه څلویښت (۴۵) زیادشی ترشپیته (٦۰) پوری د زکات برخه ئې یوه دری کلنه جونګۍ ده (چه دعمردری کلونه ئې پوره کړیوی)، که داوښانو شمیرله شپیته (٦۰) نه زیاد شی ترپنځه اویا(۷۵) پوری دزکات برخه ئې یوه څلورکلنه اوښه ده (چه دعمرڅلورکلونه ئې پوره کړی وی)، که د اوښانوشمیرترپنځه اویا(۷۵) زیادشی ترنوی (۹۰) پوری د زکات برخه ئې دوی دوه کلنۍ جونګیانی دی (چه دواړو د عمردوه کلونه پوره کړیوی)، که د اوښانو شمیرتر نوی (۹۰) زیادشو دیوسل اوشل (۱۲۰) پوری دزکات برخه ئې دوی (۲) دری کلنۍ جونګیا نی دی (چه دعمردری کلونه ئې پوره کړی وی)، په بخاری شریف او داحادیثوپه ټولوکتابوکښې ذکرشویدی چه رسول اکرم (ص) دغه د اوښانودزکات الهی حکم وخپلوټولوعاملانوته په لیك سره خبرورکړ، دخلفاء راشدینو په وخت کښې هم دغه حکم وو اوترقیامت پوری دغه حکم پاته دی .

کله چه داوښانوشمیرتریوسل اوشل (۱۲۰) زیادشی نو د زکات د فرضیت ترتیب دی له سره را وګر ځوی یعنی تریوسل اوپنځه ویشت (۱۲۵) پوری دزکات برخه یوپسه اودوی دری کلنۍ جو نګیانی دی (چه دعمردری کلونه ئې پوره کړیوی) په همدغه تر تیب پرلسواوښانودوه پسونه، په پنځلس کښې دری پسونه، په شل کښې څلورپسونه اضافه کیږی، کله چه شمیر د اوښانویوسل او پنځه ویشت (۱۲۵) ته ورسیږی تریوسل اوپنځه دیرش (۱۳۵) پوری د پسه ځای یوه یوکلنه جونګۍ نیسی یعنی دزکات برخه ئې یوه یوکلنۍ او دوی دوه کلنۍ جونګیانی دی، که داوښانوشمیر یوسل اوشپږدیرش (۱۳٦) ته ورسیږی تریوسل اوپنځه څلویښت (۱۴۵) پوری دزکات برخه ئې یوه دوه کلنۍ اودوی دری کلنۍ اوښانی دی (چه یوی دعمردوه کلونه اودوو دعمردری کلونه پوره کړیوی)، کله چه داوښانوشمیریوسل اوپنځوس (۱۵۰) شو دزکات برخه ئې دری دری کلنۍ اوښانی دی (چه دعمردری کلونه یی پوره کړیوی)، چه د اوښانوشمیرله یوسل اوپنځوس نه زیات شی نصاب دی له سره شروع کړی یعنی پرپورتنی زکات برسیره پرپنځو اوښانویو پسه، پرلسو اوښانو دوه پسونه، پر پنځلس اوښانو دری پسونه اوپرشل اوښانوترڅلورویشت پوری څلورپسونه دی، کله چه داوښانو شمیر یوسل اوپنځه اویا(۱۷۵) ته ورسیږی تریوسل او پنځه اتیا(۱۸۵) پوری دزکات برخه ئې یوه یوکلنۍ اودری دری کلنۍ اوښانی دی (چه یوی دعمریوکال او درو دعمردری کلونه پوره کړیوی)، کله چه داوښانوشمیرله یوسل اوپنځه اتیا(۱۸۵) نه زیات شی تریوسل اوپنځه نوی (۱۹۵)پوری د زکات برخه ئې یوه دوه کلنۍ او دری دری کلنۍ اوښانی دی (چه یوی دعمر دوه کلونه او درو دعمر دری کلونه پوره کړیوی)، کله چه داوښانو شمیرله یوسل اوپنځه نوی (۱۹۵) نه زیات شی تردوه سوه (۲۰۰) پوری دزکات برخه ئې څلوردری کلنۍ اوښانی دی (چه دعمردری کلونه ئې پوره کړیوی)، کله چه داوښانوشمیرله دوه سوه (۲۰۰) نه زیادشی نصاب به بیرته له سره شروع کوی، لکه دیوسل او پنځوس (۱۵۰) نه چه شروع شوی وو. د اوښانوپه زکات کښې به اوښه ورکوی چه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسل ورنه ونیول شی. بختي اوعجمي اوښان دزکات په نصاب کښی سره برابردي اوعربي اوښ هغه دی چه مور او پلار ئې دواړه عرب وی.

دغوایانواوغواوو زکوة: هغه غوایان یاغواوی چه پخپله څرکوی شمیرئې له دیرش (۳۰) نه کم وی په نصاب کښی داخل نه دی زکات ورباندی نشته که ئې شمیر ودیرش (۳۰) ته ورسیږی یو کال ورباندی تیرشی اوپخپله څرکوی دزکات برخه ئې یوکلن ګلګی یاګلګۍ ده (چه دعمریوکال ئې پوره کړیوی)، که ئې شمیر وڅلویښت (۴۰) ته ورسیږی دزکات برخه ئې د دوو(۲) کالوګلګی یاګلګۍ ده (چه دعمردوه کلونه ئې پوره کړیوی)، دامام اعظم اوبوحنیفه (رح) په نیزکه شمیردغوایانویاغواوو ترڅلویښت زیادشو ترشپیته (۶۰) پوری دزکات برخه پر زیادشوی غوایانودلسمی برخی څلورمه ده دمثال په توګه که یو غویی یاغوا ترڅلویښت بالاشی دیوی ګلګۍ قیمت څلورزره افغانۍ وی نو د تیرحساب په تناسب دګلګۍ د قیمت لسمه برخه څلورسوه افغانۍ کیږی او دڅلورسوو افغانیو څلورمه برخه سل افغانۍ شوه، که دوه غوایان بالاشی نوپه هغوکښی دلسمی برخی قیمت دګلګۍ نیمه برخه کیږی چه د زکات برخه ئې دوه سوه افغانۍ کیږی، که دری غوایان بالاشی نو دری څلورمی د ګلګۍ دقیمت دری سوه افغانۍ کیږی، امام ابویوسف (رح) اوامام محمد (رح) وایی چه له څلوښت (۴۰) نه تر شپیته (۶۰) پوری پر زیادشوی غوایانویاغواوو د زکات زیادتوب نشته، خوکله چه دغوایانویاغواووشمیر شپیته (۶۰) ته ورسیږی دزکات برخه ئې دوه یوکلن ګلګیان یا ګلګیانی دی، که دغوایانوشمیراویا(۷۰) ته ورسیږی د زکات برخه ئې یویوکلن اویو دوه کلن ګلګان دی، که دغوایانوشمیراتیا(۸۰) ته ورسیږی د زکات برخه ئې دوه دوه کلن ګلګیان دی، که ئې شمیرنوی (۹۰) ته ورسیږی د زکات برخه ئې دری یوکلنی ګلګیانی دی، په سلوکښی دوی یو کلن اویوه دوه کلنه ګلګۍ ده په همدغه ترتیب دزکات برخه په هرلس (۱۰) غوایانوکښی له یوه کلنۍ ګلګلۍ نه و دوه کلنۍ ګلګۍ ته زیادت کوی، د زکات برخه په غوایانواوګاؤمیښوکښی یوشان ده.

دپسوزکوة: د پسوشمیرچه له څلویښت نه کم وی زکات ور باندی نشته کله چه شمیرئې و څلو یښت ته ورسیږی پخپله خوله څرکوی یوکال ورباندی تیرشی تریوسل اوشل (۱۲۰) پوری د زکات برخه ئې یوپسه دی، که یوپسه بل ورباندی زیادشی تردوه سوه (۲۰۰) پوری دزکات برخه ئې دوه پسونه دی، که پردوه سوه (۲۰۰) پسونویوبل زیادشی تردروسوو(۳۰۰)پسونوپوری د زکات برخه ئې دری پسونه دی، کله چه دپسوشمیر وڅلورسوه (۴۰۰) ته ورسیږی دزکات برخه ئې څلورپسونه دی، بیاپرهروسلو(۱۰۰) پسوباندی دزکات برخه یوپسه بالاکیږی، پسه، میږ او وزه په زکات کښی سره برابردی.

د آسانوزکوة: آسان چه نراوښځی یوځای ګډ ژوندکوی یوکال ورباندی تیرشی خاوندئې اختیار لری د زکات برخه دهرآس پرسر دی یودینار ورکړی یادی ټول آسان قیمت کړی په هر(۲۰۰) دوه سوه افغانۍ کښی دی پنځه افغانۍ دزکات برخه ورکړی، امام ابوحنیفه (رح) وایی هغه نرآسان چه دماده آسانوسره ژوند نه کوی زکات ورباندی نشته، امام ابی یوسف (رح) اوامام محمد(رح) وایی چه په آسانوکښی هیڅ زکات نشته همدارنګه امام ابوحنیفه (رح) اوامام

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد (رح) وايي که خره اوغاتري دتجارت دپاره نه وي زکات ورباندی نشته که دتجارت دپاره وي نوپه قيمت کښی ئې زکات شته، همداراز د اوښ جونګيان چه عمرئې دوهم کال ته نوی رسيدلی، ګلګيان چه دعمريوکال ئې نه وي پوره شوی او وريان چه عمرئې تريوه کال کم وي زکات وربانديی نشته مګرکه د دوی سره ددوی لويانو ګډ ژوندکوی بياټول حسابل کيږی نوپه ټولو کښی زکات فرض دی، امام ابويوسف (رح) وايي چه پر ذکرشوی وړوحيواناتوهم زکات شته چه يوبه ورڅه ورکوی ولی فتوی پرقول دطرفينو ده، که پر چا باندی دزکات برخه دوه کلن څاروی پاته وی اوهغه نه پيداکيدی نوزکات اخستونکې دی دلوړسن څاروی ورنه واخلی يعنی مالك مجبورنه دی چه حتمی به دوه کلن څاروی پيداکوی، زکات اخستو نکې دی دڅاروی اضافه قيمت ومالك ته ورکړی يادی دکم سن څاروی او دهغه پاته قيمت له مالك نه واخلی، دکوکب دری، هدايه، ردمختار او نوروکتابوپه حواله دامام اعظم ابوحنيفه (رح) په مذهب دحيواناتودزکات په ورکړه کښی د حيوان دقيمت ورکړه رواده، همدارنګه په سرسايه، نذر، اوکفاراتو کښی دقيمت ورکړه رواده، د يوی اوغوبل پرغوايانو، دکرايه کښې پراوښانواوپر واښه خوړونکوحيواناتويعنی چه څرنه کوی او پرکور واښه خوری زکات نشته، زکات اخستونکې دی ترحق ښه ياترحق بالامال نه اخلی اوهم دی ترحق کښته ياترحق کم مال نه اخلی ميانځګړی مال دی واخلی چه يوهم تاوانی نشی، که پرچاباندی دمال نصاب وو دکال په اوږدوکښی ئې ګټه وکړه دهمهغه جنس نصاب نورهم زيادشو نوګټل شوی مال دی له زوړمال سره ګډکړی اودټول مال زکات دی ورکړی ځکه چه پرګټل شوی مال دکال تيريدل شرط ندی، همداراز که چاوښانی، ميږی او غواوی درلو دی او د هغوی په شيدو او کوچو او مستوئې پيسی ګټلی نوکله چه پردغه پيسوکال تيرشی زکات به ئې ورکوی، هغه حيوانات چه د کال په ډيره برخه کښی په څړسره ژوندکوی که شپږمياشتی يا اضافه ترشپږمياشتو پرکوروابنه وخوری زکات وربانديی نشته .

امام اعظم اوبوحنيفه (رح) اوامام ابويوسف (رح) وايي زکات په نصاب کښی دی په عفوکښی نه دی، دمثال په ډول که چاوه (٧) اوښان درلودل پنځه ئې نصاب دی اودوه ئې عفودی چه دزکات برخه ئې يوپسه دی، که دکال دتيريدو وروسته او دزکات دورکړی ترمخه ئې دوه اوښان مړه شوه يايی خرڅ کړه نو د زکات برخه به هغه يوپسه ورکوی ځکه چه زکات په نصاب کښی دی اونصاب باقی دی. امام محمد(رح) اوامام زفر(رح) وايي چه يوپسه دی قيمت کړی اوقيمت دی پر(٧) برخوتقسيم کړی پنځه برخی ئې د زکات دی ځکه زکات په نصاب اوپه عفوپه دواړوکښی دی، که دزکات له فرضيت نه وروسته دچامال هلاك شونوزکات ئې ساقط شو يعنی زکات ئې هم هلاك شو، ځکه چه زکات جز د مال دی او جز يوه برخه دکل ده کله چه کل هلاك شی نوجزهم هلاك شو، که څوك د نصاب خاوندوو دکال ترتيريدونه مخکی د زکات ورکړه ورته رواده

دسپـينو زرو زکـوة: سپين زرچه تردوه سوه (٢٠٠) درمه کم وی زکات وربانديی نشته، کله چه مقدارئې ودوه سوه (٢٠٠) درمه ته ورسيږی اويوکال وربانديی تيرشی تر(٢۴٠) دوه سوه اوڅلويښت درمه پوری دزکات برخه ئې پنځه (۵) درمه ده، امام ابوحنيفه (رح) وايي چه وروسته له دوه سوه (٢٠٠) درمو پر هرڅلويښت در موچه کال تيرشی د زکات

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه ئې يو(۱) درم دی، امام ابی یوسف (رح) اوامام محمد(رح) وائې چه تردوه سوه (۲۰۰) درمه ډیرشی زکات ئې په شمیر د دوو سوو (۲۰۰) درمودی، یعنی که دوه سوه اوشل (۲۲۰) درمه وی نو د زکات برخه ئې پنځه اونیم (۵،۵) درمه ده اونورهـم په دغـه قـیاس .

که په سکه لرونکوپیسوکښی سپین زر ډیروه هغه حکم دسپینو زرولری، وزن (تول) ئې معتبردی، که په سکه لرونکی پیسوکښی غش (کوټ) ډیر وه حکم دعروض لری مقدارئې اعتبارنلری هغه وخت زکات پرکیږی چه نصاب ته ورسیږی.

څرنگه چه دنړیـ مروجه اسعاریوشان نه دی نولازم دهرمملکت مسلمانان دسپینو زرو د زکات د ور کړی په هکله داصل معیارچه دوه سوه (۲۰۰) درمه دی قیمت پخپلواسعارومعلوم کړی بیادی د زکات برخه معلومه کړی.

د زکات د ورکړی په هلکه هرڅوك دخپلی شتمنیـ دزکات د ور کړی مسئول دی، یعنی ښځه یا اولادو نه دی دپلارياخاوند د زکات د ورکړی په هیله خپل اسلامی فرض نه پریږدی.

د سـرو زرو زکـوة: سره زرچه له شل مثقاله کم وی زکات ور باندی نشته کله چه مقدارئې شل مثقاله ته ورسیږی اویوکال ور باندی تیرشی دزکات برخه ئې نیم مثقال ده، امام اعظم ابوحنیفه (رح) فرمایی کله چه سره زرترشل مثقاله ډیرشی نو پرهرڅلور مثقاله د زکات برخه دوه قیراته ده، یعنی پر اضافه دوه یا دری مثقاله زکات نشته ځکه چه ترڅلورمثقاله کم وی زکات وربانـدی نشته، مگر یاران (رح) وایی چه ترشل مثقاله هرڅومره بالاشی په حساب دشلومثقالوبه زکات ورکوی، همدارنگه په بی سکه سرو اوسپینوزرو زیوراتواولوښوکښی زکات شته .

دعروض زکـوة: بیله سپینواوسرو زرو نورټول شیان عروض بلل شویدی لکه قالینی، کمبلی، موټر، کتابونه، جامی، سامان دکانونه سرایونه، حیوانات، مشینونه اوداسی نور، عروض هرڅه چه وی که دتجارت دپاره وی زکات وربانـدی فرض دی، مصنف (رح) قید د تجارت ځکه ورسره ذکر کړیدی که دغه عروض که څه هم بیه ئې ترنصاب بالاوی دخپل استعمال دپاره وی نوپرهغه زکات نشته لکه دسپرلیـ موټر، په کورکښی داستعمال کمبلی داغوستلوجامی اوداسی نور، مگر یو موټر چه دتجارت دپاره وی قیمت ئې نصاب ته ورسیږی زکات وربانـدی شته همداراز دکانونه سرایونه او داسی نور. دتجارت عروض چه بیه ئې ونصاب ته دسرو یاسپینوزرو ورسیږی زکات وربانـدی شته، دغه عروض دی دفقیرانواومسکینانودگتیـ په خاطرپه سپینویاسروزروقیمت کړی امام ابویوسف (رح) وایی چه په کوم مال ئې دغه عروض پیرودلی وی په هغه مال دی بیه کړی که ئې په سرو یاسپینو زروپیرودلی نه وه په عروض ئې پیرودلی وه نودهغه وطن په مروجه اسعارودی قیمت کړی، امام محمد (رح) وایی که مالك عروض په نقده یاپه پور پیرودلی وی اوس دی د وطن په مروجه اسعارو قیمت کړی، که دعروضو نصاب دکال په اول اوآخرکښی پوره وو او دکال په مابین کښی ئې تاوان کړیوی دزکات فرضیت نه ساقطیږی یعنی زکات به ورکوی، مگرکه دکال په اول کښی نصاب پوره وو او دکال په آخرکښی کم شونوزکات وربانـدی نشته امام اعظم ابوحنیفه (رح) وایی دعروضوبیه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی له سرو او سپینو زروسره ګډه کړی، دغه رنګه دنصاب دپوره کیدودپاره د سروزرو بیه دی له سپینوزروسره ګډه کړی، دمثال په ډول که چاسل درمه درلودل اودسل درموئې عروض هم درلودل نودواړه دی سره ګډ کړی د دوه سوه درموزکات دی ورکړی، همدارازکه چالس مثقاله سره زر درلودل اونورئې سپین زر یاعروض درلودل چه دهغوبیه هم لس مثقاله سره زرکیږی ټول دی سره ګډکړی دشل مثقاله سرو زرو زکات دی ورکړی، یاران (رح) وایی سره زراوسپین زر دی په اعتباردبیع (قیمت) نه سره ګډوی بلکه په اجزاء سره دی ګډکړی امام حنیفه (رح) وایکه چا سل درمه درلودل اوپنځه مثقاله سره زر چه بیه ئې سل درمه وه او کال پرتیرشوی وو نو ددوه سوه (۲۰۰) درمو زکات دی ورکړی یاران (رح) وایی زکات ورباندی نشته ځکه سپین زرکه نیم نصاب دی سره زرخونیم نصاب (لس مثقاله) نه دی بلکه پنځه مثقاله دی نواجزاء ئې برابره نده.

دکرنی اومیووزکوة: پدغه بحث کښی دمصنف (رح) مرادله زکات نه عشردی، په زکات کښی نصاب شرط دی ولی په عشر کښی شرط ندی، امام اعظم ابوحنیفه (رح) فرمایی هرهغه ثمرچه له ځمکی نه راوزی که لیږوی اوکه ډیروی دهغه لسمه برخه عشر ورکول فرض دی په دغه حدیث سره چه نبی کریم (ص) فرمایلی دی ﴿ماخرجته الارض ففیه العشر﴾ یعنی هرهغه حاصل چه له ځمکی نه را ووزی په هغه کښی لسمه برخه د فقیرانواومسکینانو ده، په حدیث شریف کښی دلیږاوډیرذکرندی شوی.

هرحاصل (ثمر)چ ه په روانواوبواوبه شویوی یادآسمان په باران اوبه شوی وی لکه غنم، جوار، اوربشی، ماش، لوبیا، نخود او داسی نورچه حاصل ئې دساتلووړوی، اوهغه چه حاصل ئې نه ساتل کیږی لکه انار، مالټه، کیله، ګنی، خټکی، هندوانه اوداسی نور دعشر ورکړه ئې فرض ده، په لرګو، نلانواو وښوکښی عشرنشته مګرپه حواله د(۱۸۴) صفحی د اول جلد د هدایی که چناران یاعما رتی لرګی کرل شوی وی په حصول کښی ئې دعشرورکړه فرض ده . هغه نلان چه پخپله راشنه کیږی عشر پکښی نشته که د تجارت په هکله کرل شویوی نوعشروربانډی شته، که په ځمکه کښی په قصدسره شپشتی یاشوتله یاداسی بل شی کرل شویوی په حصول کښی ئې د عشر ورکړه فرض ده، دهدایی ذکر شوی صفحی زیاده کړیده چه دتاکبری پرتاکانواوپر پروړو عشرنشته مګر که چادنقدو پیسونصاب درلودی او دزکات ورکولومخ کښی ئې پروړخرڅ کړل نود پروړو پیسی هم له نقدوسره جمع کیږی او د ټولو پیسوزکات به ورکوی.

امام ابویوسف (رح) او امام محمد(رح) وایی د عشرورکړه یوازی د کرنی په هغه حاصلاتوکښی فرض ده چه ثمرئې دوام او بقالری (دهدایی داول جلد په (۱۸۳)صفحه کښی دثمربقالړترلړه یوکال ښودل شویده) لکه غنم، اربشی، جوار، وریجی، لوبیا، نخود او داسی نور، پس دیارانوپه مذهب په منو، انارو، کیلو، مالټو نارنج، ناك اوداسی نوروکښی عشرنشته، همدارنګه دیارانو(رح) په مذهب دځمکی حاصلاتوته نصاب شرط دی چه پنځه وسقه دی چه یووسق په کاسه دنبی کریم (ص) شپیته کاسی کیږی، یاران (رح) وایی چه په سبزیجاتوکښی عشرنشته لکه بانجن،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بادرنگ،ترتیزك گندنه، شلغم، ملۍ، پالك اوداسی نور، په حواله د ردمختاروالبدائع په دغواختلافاتوکښی فتوی پرقول د امام اعظم ابوحنیفه (رح) ده .

دامام اعظم (رح) په مذهب هغه کښت چه دارهډېه اوبوپه لویو سلوغو سره اوبیږی کومی چه دغوایی یا د اوښی په واسطه ئې را باسی دحاصلاتوشلمه (۲۰) برخه ئې عشرده، یاران (رح) په دغه فتوی کښی ورسره موافق دی، امام ابویوسف (رح) وایی هغه پیدا وار چه پلورل او پیرودل ئې په وسق نه کیږی لکه زعفران اومالوچ (پنبه) نوپه بیه کښی د ارزانه حاصلاتود پنځه وسقودبیع سره په مستقیم تناسب سره عشرفرض دی، د مثال په توګه که دجوارو د پنځه وسقوبیه سل (۱۰۰) افغانۍ وی عشرئې لس (۱۰) افغانۍ دی نو د مالچو او زعفرانودقیمت په هرسل (۱۰۰) افغانیوکښی د عشربرخه لس (۱۰) افغانۍ ده، امام محمد(رح) وایی هرکله چه حاصل دمالچو او زعفرانو و پنځه چنده ته دهغه عمده شیانو ور سیږی چه دهغه داندازی مقیاس وی زکاتورباندی فرض دی چه په مالچوکښی پنځه غوټې (انډیه)، په زعفرانوکښی پنځه منه دی (من ۳۶۰ درمه دی) . امام اعظم ابوحنیفه (رح) وایی د عسل (شاتو) حصول له عشری ځمکی نه که لږوی اوکه ډیروی دعشر ورکړه ئې فرض ده، امام ابویوسف (رح) وایی په شاتوکښی هغه وخت عشرفرض دی چه حاصل ئې لس (۱۰) زقوته ورسیږی، امام محمد(رح) وایی دشاتوحصول چه ترپنځه فرقه کم وی عشر ور باندی فرض نه دی، یوفرق اته لس (۱۸) منه دی چه ټوله نوی (۹۰) منه کیږی همدارازهغه شات چه له خراجی ځمکی نه حا صل شی عشرورباندی فرض نه دی .

چاته دزکـوة ورکړه روا اوچاته ناروا‌ده: ددغه موضوع د مسئلو زده کړه ډیره مهمه ده ځکه چه دنیااودولت زرګی ته نژ دی اوډیرخوږ دی، بعضی کسان چه پخپله غنیان دی او د دوی پرشتمنۍ باندی فرض عین زکات پاته دی نه یوازی دخدای پاك زکات نه ورکوی بلکه دنورو زکاتونه هم را ټولوی، دزکات نه ورکول دخدای پاك (ج) له حکم نه سرغړونه او د بل د زکات اخـستل ورته حرام دی، که زکات ورکونکۍ دزکات اخستونکی په غناخبروی زکات ئې صحیح ندی اونه ئې غاړی په خلاصیږی، کومو کسانوچه د زکات دنه ورکړی په هکله یادغنا په صورت کښی دبل دزکات اخستلو په هکله حیلۍ جوړی کړیدی خپل ځانونه ئې ښه غولولی دی خوالله (ج) نشی غولولای که چاپرکوم غنی باندی د مسکین گمان وکړ او زکات ئې ورکړهغه هم ورنه واخست نودزکات ورکونکی غاړی خلاصی شوی مگر و زکات اخستونکی ته حرام دی، د زکات ورکړه د زړه په اراده پوری اړه لری دخولی ویناشرط نه ده خودخولی دویناګته داده چه هغه څوك چه د زکات اخستلومستحق نه وی وبه وایی چه زه غنی یم یاسیدیم دزکات اخستل راته روانه دی کوم غریب ته ئې ورکړه.

الله(ج) دقرآنکریم د توبه دسورت په شپیتم (٦٠) آیت مبارك کښی فرمایی ﴿انماالصدقت للفقرآء والمسکین والعملین علیها والمؤلفة قلوبهم وفی الرقاب والغامرین وفی سبیل الله وابن السبیل ط فریضة من الله ط والله علیم حکیم﴾ په تحقیق سره زکاتونه ددغوکسانولپاره دی لکه فقیران، مسکینان، عاملین (چه داسلامحکومت له لوری د زکاتوپه راټولولومقررشویوی) مؤلفة القلوب (هغه کسان چه داسلام راوړلو هیله ئې کیږی یاپه اسلام کښی کمزوری وی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوداسی نور)، فی الرقاب (د مریانوسره د هغوی دغاړوخلاصولوپه هلکه مرسته چه دمالك نه ځانونه آزاد کړی) پوروړوته، د خدای په لارکښی لکه جهاداونورښه کارونه مسافرته، دزکات ورکړه داالله (ج) له لوری فرض ده او الله (ج) دښه پوهی اوحکمت خاونددی .

له ذکرشوی اته ډلونه دزکات حق له مؤلفة القلوب نه ساقط شو ځکه چه خدای (ج) اسلام بیله دوی نه عزتمن اوغنی کړ. مؤلفة القلوب هغه ضعیف الایمانه کسان وه چه دپیسو دپاره په اسلام کښی پاته وه یاهغه کافران وه چه دپیسو دپاره واسلام ته راتلل په قرآنکریم کښی ودوی ته برخه ورکړه شویده اودرسول کریم (ص) په زمانه کښی دوی خپله تنخواورله، په حواله د(۱۸۷) صفحی دهدایی د لومړی جلدکوم وخت چه رسول کریم (ص) له دنیانه رحلت وکړاوحضرت ابوبکرصدیق (رض) د اسلام خلیفه شودغوکسانو ورته وویل چه زموږ مکتوب راولیکه چه ستاوخلافت ته رانقل شو حضرت ابوبکرصدیق (رض) دوی ته ددوی دتنخوامکتوب ورکړ بیادوی وحضرت عمر(رض) ته راغلل چه په هغه هم دغه مکتوب لاسلیك کړی، حضرت عمر(رض) هغه مکتوب څیری کړاودوی ته ئې وویل رسول کریم (ص) ځکه تاسی ته تنخوادرکول چه ستاسو زړونه له اسلام سره مینه پیداکړی نن چه الله (ج) اسلام ته عزت اوغلبه ورپه برخه کړه ستاسومرستی ته اړتیانشته اوس زموږ او ستاسی ترمابین یااسلام دی یاتوره ده اوبس.

دوی بیرته وحضرت ابوبکرصدیق (رض) ته راغلل اوورته ئې وویل چه داسلام خلیفه ته ئې که حضرت عمر (رض) دی؟ حضرت ابو بکرصدیق (رض) ورته وویل چه انشاءالله دئ دی، پر دغه مسئله ټولوصحابه کرام (رض) په اتفاق سره اجماع اوحکم وکړچه دمؤلفة القلوب برخه به نه وی.

حسن بصری، امام زهری، امام محمد او امام شافعی رحمت الله عنهما وایی چه د مؤلفة القلوب برخه نده ساقط شوی اوس ئې هم د مسلمانانوامام ورکوی ځکه چه د دوی برخه په قرآن اوحدیث سره ثابته ده نوپه قول دحضرت عمر(رض) خونه منسوخه کیږی، د دوی ددغه دلیل په ځواب موږ حنیفیان وایو چه دقرآن شریف دغه حکم په اجماع اواتفاق سره منسوخه شو، دوی وایی چه دقرآن مسخ په اجماع سره رواده خوچه داجماع دلیل هم قطعی اویقینی وی، عینی وایی چه دغه ځواب ضعیف دی ځکه چه دقرآنکریم قاطعیت اوقوت داجماع ترقوت ډیردی، صحیح ځواب په اتفاق سره دټولوفتاواوو دادی چه قرآنی حکم په سبب دختم د هغه حکم ومسخی ته رسیږی یعنی دمؤلفة القلوب دتنخوا د حکم سبب د اسلام ضعف ووکله چه داسلام مبین دین قوی شونو دضعف سبب ئې ختم شو نو د قرآن کریم حکم هم ختم شو، بل مثال ئې دقرآن کریم په ډیروآیتونسره دکافرانوپه مقابل کښی دجهاد فرضیت دی چه سبب ئې کفردی، که دنړۍ ټول کافران مسلمانان شی نودقرآنکریم حکم دجهادپه هکله هم ختم شو.

فقیرهغه څوك دی چه لږ شی ولری دلږشی اندازه بعضودیوی شپی اوورځی خرڅه ټاکلی ده او بعضو دیوی میاشتی خرڅه ټاکلی ده مسکین هغه څوك دی چه هیڅ نلری، عامل هغه څوك دی که ئې کار کړیوی امام یاحاکم دهغه دکارپه اندازه یوڅه ورکړی، ورکړه په رقاب کښی داده چه دمکاتبو مریانو سره د دوی له مالکانوڅخه د خلاصون

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هکله مرسته وشی، غارم هغه څوك دی چه پوروړی وی، فی سبيل الله هغه څوك دی چه په غزاکښی بی خرڅه شی که څه هم په وطن کښی مالداره اوغنی وی، وبن السبيل هغه څوك دی چه په خپل وطن کښی هرڅه لری مگرپه داسی ځای کښی وی چه هلته هيڅ نلری احتياج وی، دغه ذکرشوی ډلی د زکات مستحق دی وبل چاته زکات ورکول روانديی، زکات ور کو نکی ته رواده چه وهری ډلی ته د ذکرشوو ډلو لړ لړ زکات ورکړی که ئې خوښه وی ټوله دی يوی ډلی ته ورکړی، زکات ورکونکی ته روانده چه واهل ذمه ته زکات ورکړی (اهل ذمه هغه کافردی چه دهميشه دپاره په ذمه واری په اسلامی مملکت کښی اوسيږی) دکوکب دری د(۵۴) صفحی په حواله واهل ذمه ته بيله زکات نه نورټول خيراوخيرات ورکول روادی، زکات ورکونکې دی د زکات په پيسو مسجدنه جوړوی او نه دی د زکات په پيسو مړی ته کفن رانيسی، زکات ورکونکې دی دمړی پوردزکات په پيسو نه اداکوی، دزکات ورکونکې دی غنی ته زکات نه ورکوی (غنی هغه څوك دی چه دنصاب مالك وی)، دعالمانودپاره يوجلد د تفاسيرو، فقهی، داحاديثودلغت کتاب لکه مجمع البحار يا تفسيراتقان اويوجلددهغه کتاب چه دکتابوحل په کيږی له حاجت اصلی څخه دی غنانه پرثابتيږی، که کتابونه تراصلحاجت اضافه شی اوقيمت ئې ونصاب ته ورسيږی نوغنی دی دزکات اخستل ورته روانه دی، امام اعظم ابوحنيفه (رح) وايی چه زکات ورکونکې دی زکات وغنی ته نه ورکوی، وخپل پلاراونيکه يا تر دوی لوړلکه ورنيکه ته دی نه ورکوی، خپل عيال ته دی زکات نه ورکوی که څه هم مسکينان وی که نروی اوکه ښځه وی که په کورکښی جداوی اوکه گډوی، همدارنکه زکات دی لمسيانواو د لمسيانو وعيال ته نه ورکوی که څه هم په مرتبه کښی ښکته وی خپلی مور او نياته دی زکات نه ورکوی که څه هم لوړوی، خپلی ښځی ته دی زکات نه ورکوی، ښځه دی وخپل خاوند ته زکات نه ورکوی ياران (رح) وايی چه دښځی زکات وخپل خاوندته روادی زکات ورکونکې دی وخپل مکاتب ته زکات نه ورکوی، زکات دی وخپل مريی ته نه ورکوی، زکات دی نه ورکوی دغنی ومريی ته، زکات دی دغنی نابالغه زوی يالورته نه ورکوی، که دغنی زوی يالوربالغ وه که څه هم د پلارسره ژوندکوی د بل چا دزکات ورکړه ورته رواده، زکات دی و اولادته دهاشم، دعلی(رض)، اولاد دعباس (رض)، اولاددجعفر(رض)، اولادته دعقيل (رض) او اولاد دحارث (رض) ته چه دعبدالمطلب زوی دی نه ورکوی، د دوی ومريانوته دی هم زکات نه ورکوی.

بنی هاشم ترسيدانوعام دی سيدانوته دزکات اخستل حرام دی په دغه قول سره دنبی کريم (ص) ﴿يا بنی هاشم ان الله حرم عليکم غسالة اموال الناس اوسانهم وعوضکم منهاخمس الخمس﴾ يعنی ای بنی هاشموپه تحقيق سره خدای (ج) حرام کړی دی پرتاسو پريولی دخلگودمالو(زکات اوخيری) اوعوض ئې درکړ تاسوته پنځمه دپنځمی دبيت المال (دغنيمتو)، دبنی هاشمو او سيدانودزکات په اخستلوکښی دفقهاوواختلاف دی بعضی دحر مت سبب شرافت ددوی دنسب بولی چه هغه شرافت ترقيامت پوری پاته دی نوزکات اخستل ورته حرام دی، بعضی فقهاء(رح) وايی چه سبب دحرمت ئې خمس الخمس دی لکه په حديث کښی چه ذکرشويدی، څرنگه چه اسلامی حکومتوخمس الخمس له دوی نه بندکړيدی نوزکات اخستل ورته روادی والله اعلم .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام ابوحنیفه (رح) اوامام محمد(رح) وایی که زکات ورکوونکی داسی چاته زکات ورکړچه دده یقین ووچه دغه فقیردی وروسته معلومه شوه چه هغه غنی وویاهاشمی یاکافر وو او ده ته معلوم نه وو چه دغه هاشمی یاکافردی، یائې په تاریکه کښی وفقیرته زکات ورکړ وروسته ورته معلومه شوه چه هغه فقیرنه وو زماپلار یازمازوی وو نودده دزکات ورکړه صحیح ده دوهم ځل اعاده د زکات ورباندی نشته، امام ابویوسف (رح) وایی چه په ټوله ذکر شوو صورتوکښی پر زکات ورکوونکی د زکات اعا ده (راګرځول د زکات) شته په ورکړه شوی زکات ئې غاړی نه خلاصیږی .

که زکات ورکوونکی په سهوه سره چاته زکات ورکړ او وروسته ورته معلومه شوه چه زکات اخستونکی زماخپل مریی یامکاتب وو نوپه قول د درواامامانو(رح) دزکات ورکړه ئې صحیح نه شوه د زکات اعاده به کوی یعنی بیابه زکات ورکوی، دزکات ورکړه هغه چاته روانده چه دنصاب مالك وی، دلته مال مشخص ندی دهرمال نصاب چه وی، دزکات ورکړه وهغه چاته رواده چه د نصاب خاوندنه وی که څه هم روغرمټ اوپرکسب اوکارغښتلی وی، د زکات ورل له یوه ښارنه وبل ښارته مکروه دی بلکه زکات ورکوونکی دی خپل زکات دخپل استوګنی په ښارکښی ومحتاجانو او فقیرانوته ورتقسیم کړی، مګرکه زکات ورکوونکی اړشوچه دده دوستان اوقریبان په بل ښارکښی ډیر محتاج دی نووهغوته دزکات وړل مکروه نه دی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فطرصدقه (سرسایه)

دفطردصدقی(سرسایی) اندازه نیمه کاسه ده چه هغه دوه کیلوغنم کیږی یایوه کاسه دخرما یا د وڅکویاداوربشوده یاددغوشیانومروجه بیه نقدی پیسی دی، که چاخرمایاوڅکی یاکشمش ورکول نوپوره کاسه به ورکوی که څه هم قیمت ئې ترنیمه کاسه غنموبالاوی امام ابوحنیفه (رح) اوامام محمد(رح) وایی چه کاسه دعراق په رطل سره اته رطله ده چه څلورمنه کیږی مگرامام ابویوسف (رح) وایی چه کاسه دعراق په رطل سره پنځه رطله اویوه دریمه د رطل ده، هرآزادمسلمان چه دهرمال د نصاب خاوندوی اودغه نصاب تر حاجت اصلی بالاوی لکه داستوگنی ترکور، ترجامو، دسپرلی تر آس، دپسرلی ترموټر، اوترجنگی سلاح لکه ټوپك، کلاشنکوپ یاداسی نورسامان نوسرسایه وربانَدی واجب ده، پرمریی یاکافر باندی سرسایه واجب نده، دخپل ځان اونابالغه اولاد اودخدمت د مریانوسرسایه به ورکوی، نارینه دخپلی ښځی دسرسایی دورکولو مسئول نه دی، که ښځه غنی وه نوپردی پخپله سرسایه واجب ده پلاردبالغواولادودسرسایی مسئول ندی که څه هم اولادونه له ده سره گډ ژوندکوی .

که زامنودپلارسرمایه په کاراچولی وه اوگټه ئې پلارته ورکول نو زامن مسکینان اودپلارمزدوران دی نه زکات وربانَدی شته اونه سرسایه، همدارازکه زامنوخپل کسب یاتجارت درلودی اوپلارئې مسکین وو نو پرپلارنه زکات شته اونه سرسایه، دمکاتب مریی اوهغه مریان چه دتجارت دپاره وی سرسایه دی نه ورکوی مگر د هغوی په بیه کښی زکات شته، همدارنگه هغه مریی چه په دوو کسانو شریك وی سرسایه ئې پرهیڅ یوه نشته، مگرمسلمان به د خپل کافرمریی سرسایه دوه کیلو غنم یا یوه کاسه دخرمایایوه کاسه داوربشو یادغنمو یامعادل بیه نقدی پیسی ورکوی .

دسرسایی ورکړه دکمکی اختردسهارله دوهمی سپیدویعنی صبح صادق وروسته شروع کیږی، امام شافعی(رح) وایی چه دروژی د میاشتی دآخری ورځی له لمرلویدونه وروسته شروع کیږی، که څوك دکمکی اختردسهارله دوهموسپیدوترمخه مړشونوسرسایه وربانَدی واجب نده، همدارازکه کافر د دوهموسپیدووروسته مسلمان شو یاڅوك وزیږیدی نوسرسایه وربانَدی واجب ده، ښه کاردی چه عیدگاه ته له تگ نه مخکی سرسایه ورکړی څوچه فقیران او محتاجان په خوشحالی سره عیدگاه وکړی، که څوك داخترله ورځی نه مخکی سرسایه ورکړی رواده اوښه کاردی، که چاداختر په ورځ سرسایه ورنه کړه نوورکړه دسرسایی وربانَدی پاته ده وردی کړی. که ښځی له دروجوړونه زیادی داغستلوجامی درلودی او قیمت ئې ونصاب ته رسیدی پرهغه ښځی سرسایه واجب ده پرچاچه شرعی سرسایه واجب وی یااختری وربانَدی واجب وی هغه ته دبل دزکات اخستل حرام دی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې حکمونه

روژه دوه قسمه ده فرض روژه اونفل روژه، فرض روژه بیا دوه قسمه ده چه یوه ئې په زمان پورې تعلق لرې لکه دروژې دمیا شتې روژه یادنذرمعین روژه یعنې چه څوك نیت وکړې چه پرما سباروژه نذرده، دغه روژه په شپه کښې په نیت کولوسره رواده یعنې چه دشپې نیت وکړې چه سبامې فرضې یانذرې روژه ده، که چادشپې نیت نه ووکړې اوسهارشونوپه مابین کښې دسهاراودلمر دزیوال دې نیت وکړې، دوهم قسم فرضې روژه لکه دروژې دمیاشتې قضائې، دنذرمطلق روژه، دکفارې روژه (چه چاقسم کړیوې) دقتل، خطاء، اودکفارهٔ ظهارروژې چه تفصیل به ئې دنکاح په بیان کښې راشې، د دغه ذکرشوو روژودپاره کوم معین وخت نشته هروخت چه ئې نیسې خونیت ئې ضروردې څکه چه د روژې نیول تعین دوخت غواړې یادخدای(ج)له لورې لکه دروژې دمیاشتې روژې یادبنده له لورې لکه دنذرمعین روژې، څرنګه چه په ذکر شوو روژوکښې تعین دوخت نشته نوله بنده له لورې دشپې د روژې نیت کول ضرورې چه تعین دوخت وشې، دنفلې روژونیت دلمردزوال ترمخه روادې، دروژې دمیا شتې دپاره دې خلګ دبرات دمیاشتې په نه ویشتمه ورځ (چه شپه ئې دیرشمه کیږې) دمیاشتې دلیدلوپه لټه کښې شې که ئې میاشت ولیدل نوسبا دې روژه ونیسې، که میاشت پټه شوه چانه ولیدل دبرات د میاشتې دیرش ورځې دې پوره کړې بل سبادې روژه ونیسې دشك روژه دې نه نیسې،که د روژې میاشت ښکاره شوه اوډیروخلګو ولیدل نوشاهدت اودقاضې حکم ته ضرورت نشته، که یوه یاڅو کسانوولیدل نودقاضې په مخ کښې شاهدې اودقاضې حکم ته ضرورت شته، که چادروژې میاشت ولیدل اوقاضې ئې شاهدت قبول نکړ هغه که نارینه وې اوکه ښځه که آزادوې که مریې وې روژه به نیسې که څه هم دهغه شاهدې قاضې نه وې قبوله کړې له بخارې شریف څخه روایت دې چه نبې کریم (ص) دیوه سړې شاهدت قبول کړیدې، که په آسمان کښې اوریځ یاګرداوغبارنه وو نوترڅوچه ډیروخلګومیاشت نه وې لیدلې قاضې دې دیوه یا دوو کسانو شاهدې نه قبلوې ولې چه د ډیرو خلګوپه خبرتیاسره علم اویقین پیداکیږې، دروژې وخت دسهارله دوهموسپیدووروسته بیادماښام دلمرترلویدوپورې دې، روژه په ورځ کښې له خوړلو چښلو، دنارینه اوښځې له یوځایوالې څخه دځان ساتنه ده چه د عادت اوعبادت توپیروشې، روژه نیول دزړه قصد(نیت) غواړې که روژاتې په هیره سره څه وخوړل یائې څه وچښل یانارینه له خپلې ښځې سره یاښځې له خپل خاوند سره یوځایوالې وکړ روژه ئې نه ماتیږې، امام ملك (رح) وایې چه روژه ئې ماته ده بیابه ئې قضاء راوړې موږ وایوچه په مشکوة شریف کښې لیکل شویدې چه یوه سړې په هیره سره روژه خوړلې وه و رسول اکرم (ص) ته راغې او دخوړل شوې روژې په باب ئې پوښتنه وکړه رسول الله (ص) داسې ورته وویل ﴿تم علی صو مك فانمااطعمك الله وسقاق﴾ یعنې تاته خدای (ج) ډوډې اواوبه درکړې خپله روژه تر روژه مات پورې وساته، که روژاتې ویده شواوشیطان بازې ورکړه یانارینه وښځې ته وکتل یاښځې ونارینه ته وکتل انزال شوه یائې سرغوړکړ یائې ږیره غوړه کړه یائې وینې وکښې یائې سترګې تورې کړې یائې مچه واخستل پدغه ټولواعمالوسره روژه نه ماتیږې، روژاتې نارینه یا ښځه چه په شهوت سره څوك مچ کړې یائې مسح کړې اوانزال شې نودهغه روژې قضاء وربانده شته مګرکفاره وربانده نشته څکه چه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

انزال بیله جماع څخه پیداشو که روژاتی په ځان اطمنان درلودی چه په مچه اختسلونه زناراخه کیږی اونه انزال راخه کیږی نوباك نشته، که ئې په ځان اطمنان نه درلودی نومچه اختسل مکروه ده، که روژاتی بی اختیاره قئ وواهه که په ډکه خوله وی اوکه په تشه خوله وی روژه ئې نه ماتیږی، که روژاتی په قصدسره په ډکه خوله قئ وواهه نودهغه روژی قضاء شته اوکفاره وربانډی نشته، که روژاتی له خولی له لاری یوشی ونس ته تیرکړلکه شګه، دفلزټوټه، دخرمامندکه، ډوډی، اوبه، دارو، خاوری اوداسی نور روژه ئې ماته شوه قضاء وربانډی شته اوکفاره وربانډی نشته، که روژاتی په قصد سره دشا دلوری یادمخ له لوری جماع وکړه یائې دغذایی موادوخورك یا چښنګ وکړیائې دارو او دوا وخوړل نوهم دروژی قضاء وربانډی شته اوهم به کفاره ورکوی، دروژی کفاره دظهاردکفاری پشان ده (که ئې مریی درلودی هغه به آزادوی یابه دوی میاشتی هره ورځ یوپه بل پسی روژه نیسی یابه شپیته (٦٠) مسکینان غرمه اوماښام په میانځګړی خورك مړوی)، که روژاتی بیله دښځی د فرج، یابیله دانسان یاحیوان له کونی اوبیله دنارینه دآلت نه جماع وکړه اوانزال شو یعنی په مچه اختسلویاپه وروئوکښی د آلت ایښودلو یاپلاس کښی انزال یاپه ځګرلاس وهلو یاداسی نور یاښځه دګوتی په ذریعه انزال شوه نو د روژی قضاء وربانډی شته اوکفاره وربانډی نشته، که بیله دروژی د میاشتی فرضی روژو څخه نوری روژی فاسدی شی کفاره وربانډی نشته، امام اعظم ابوحنیفه (رح) اوامام محمد(رح) وایی که روژاتی دستور(ایماله) وکړه یائې په پوزه کښی دارو واچول یائې داروپه غوږ یاپه پوزه کښی ځاځکی کړه یائې په زخم (ټپ)کښی لنده دوا واچول اوهغه ټپ نس یادماغ ته سوری وو اودغه دوانس یادماغ ته ورسیدل نو روژه ئې ماته شوه، همدارنګه که نارینه روژاتی د زکر په سوری او ښځی په فرج کښی لنده دوا(دارو) واچول روژه ئې نه په ماتیږی مګرامام ابویوسف (رح) وائي که په زکریافرج کښی لانده دارو واچوی روژه ئې ماته شوه، که روژاتی په خوله یاپه ژبه دیوه شی خوندوڅکی روژه ئې نه ماتیږی مګرمکروه ده، که روژاتی ښځی دخپل ماشوم دپاره غذایی مواد وژوول نوروژه ئې مکروه شول که ښځه ناچاره وه روژه ئې صحیح ده، دژاولوپه ژوولو روژه نه ماتیږی ولی عمل دژولومکروه دی (داحکم دسپینو ژاولودی چه اجزائې نه سره جداکیږی مګرتوری ژاولی چه مخکی نه وی ژول شوی دهغه اجزاسره جداکیږی اونس ته رسیږی نوروژه هم په ماتیږی، همداراز دنن زمان ژاولی چه اجزائې ډیرژر ونس ته رسیږی روژه په ماتیږی) . روژاتی که په روژه کښی ناروغه شو او ویریدی چه نوردروژی نیول به ناروغی ورزیاده کړی روژه دی وخوری کله چه جوړشی قضاء دی راوړی، که مسافرته په روژه کښی دروژی نیول ضرر ونه رسوی د روژی نیول ښه کاردی اوکه ئې روژی وخوړلی خوړل ئې روادی خوبیابه ئې قضاء راوړی، که ناروغ یامسافرروژی وخوړلی په همدغه ناروغی یاسفرکښی مړ شو قضاء نه پرلازمیږی یعنی فدیه وربانډی نشته، که ناروغه روژه خورله ناروغی نه جوړشو یا روژه خورمسافرله سفرنه مقیم شوبیامړشونوپه تعداددجوړتیا د ورځو یاپه تعداددااقامت دورځو د روژو قضاء وربانډی شته، دوستان به ئې دهغوورځودقضائي روژو په بدل کښی فدیه ورکوی، قضائي روژی که څوك جداجدانیسی اوکه ئې یوپه بل پسی نیسی صحت لری ځکه چه الله (ج) دقرآن کریم دالبقره دسورت په (١٨٤) آیت مبارك کښی فرمایلی دی ﴿ومن کان منکم مریضا او علی سفرفعدة من ایام اخر﴾ یعنی ستاسوڅه هغه څوك چه په روژه کښی ناروغه یاپه سفر کښی وی دخوړلوروژو قضاء دی په نورو ورځوکښی راوړی،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکن یوپه بل پسی نیول ئې مستحب دی، که روژه خور د روژو قضاء وځنډول اوبله دروژی میاشت داخله شوه اول دی دنوی میاشتی روژی ونیسی ورپسی دی قضائي روژی ونیسی فدیه ورباندی نشته، که امیدواره یاماشوم ته شیدی ورکونکی ښځه ویریدله که روژه ونیسی ماشوم ته به ئې ضررورسیږی د روژوخوړل ورته روادی خوبیادقضاء راوړل ورباندی شته اوفدیه ورباندی نشته شیخ فانی چه د روژی پرنیولو قدرت نلری د روژوخوړل ورته روادی خوفدیه به ورکوی (نیمه کاسه غنم یادوه کیلوغنم یایوه کاسه اوربشی یاجواریاخرما)، دشیخ فانی دپاره بعضی فقهاء پنځوس (۵۰) اوبعضی فقهاء اویا(۷۰) کلونه تعین کړیدی لیکن په ظاهرروایت سره دکلونوتعین نشته ځکه چه دانسانانوصحی خاصیتونه فرق لری . که څوك دخدای پاك د روژو پوروړی وو او د وصیت کولونه وروسته مړشودوستان به دمړی دغاړی دخلاصون دپاره دقضائي روژو فدیه ورکوی (دهری روژی دپاره نیمه کاسه غنم یایوه کاسه جوار یااوربشی یاخرما)، که مړی وصیت نه ووکړی اودوست ئې د روژوپه خوړلوخبروو یائې وصیت کړی وو خوشتمنی ئې پاته نه وه نوپه دواړو حالوکښی دی دوست دمړی په اول صورت کښی د مړی د شتمنۍ نه یاپه دوهم صورت کښی له خپلی شمتنۍ نه فدیه ورکړی امیدسته چه خدای (ج) د مړی غاړی د روژونه خلاصی کړی، که چانفلی روژه نیولی وه یائې نفلی لمونځ کوی اووروسته ئې هغه روژه ماته کړه یائې لمونځ فاسدکړنو د دواړوقضاء به راوړی ځکه چه دنفل عبادت نیت وتړل شی پوره کول ئې فرض دی، د روژی ماتول چه د روژاتی په اراده نه وی بلکه په طبعی توګه وی لکه دښځی دحیض شروع قضاء ئې شته مګرګناه ورباندی نشته، که د روژی ماتول د روژاتی په اراده سره وه لکه میلمستیا نوهم قضاورباندی شته اوهم ګناه، په جوهره، ذخیره اوعنایه کښی لیکلی دی چه میلمستیا دزوال نه مخ کښی عذردی اووروسته له زوال نه عذرنه دی، نوکه روژاتی دعذرپه صورت کښی روژه ماته کړه قضاء ورباندی شته اوګناه ئې نشته، که ئې بیله عذره روژه ماته کړه هم قضاء ورباندی شته اوهم ګناه لاکن کفاره ورباندی نشته، که د روژی په میاشت کښی کوم نابالغه مسلمان بلوغ ته ورسیدی یاکوم کافرمسلمان شو دهغی ورځی پاته برخه دی ترماښام پوری روژه ونیسی او ورپسی دی دروژی نوری ورځی روژی ونیسی خو د تیرو ورځوقضاء ورباندی نشته ځکه چه په هغو ورځوکښی دوی په روژه نیولو مکلف نه وه . که روژاتی په روژه کښی بیهوښه شواوبیهوښی ئې څوورځوته ورسیدل دلومړی ورځی د روژی قضاء ورباندی نشته ځکه چه د روژی نیت اوامساك ئې کړی وو اود وروستو ورځو د روژوقضاء ورباندی شته ځکه چه په بیهوښی کښی د روژی نیت نشی کیدلی . که لیونی د روژی په میاشت کښی پرسد شو دپاتی ورځوروژی به نیسی اودتیرو شوو ورځو د روژو قضاء به راوړی، که په روژه کښی ښځه حایضه شوه یالنګه شوه که څه هم مازدیګر وی روژه ئې ماته شوه دهغی ورځی روژه دی وخوری کله چه دحیض یالنګون نه پاکه شی قضاء دی راوړی، که په روژه کښی مسافرکورته راورسیدی یاحایضه ښځه له حیض نه پاکه شوه له هغه وخت نه دی روژه ونیسی ترماښام پوری، که روژاتی په خطاسره له سپیدو وروسته پیشلمی وکړ یعنی دهغه په فکرچه سپیدی ندی چاودلی یائې د لمرلویدونه مخکی روژه ماته کړه یعنی دهغه په فکرچه لمرلویدلی دی وروسته ورته معلومه شوه چه زمادپیشلمی پروخت سپیدی چاودلی وی یازما د روژه مات پر وخت لمرنه وو لویدلی دهغی روژی قضاء ورباندی شته اوکفاره ورباندی نشته ځکه چه دغه روژه په قصد نده خوړل

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی بلکه یوه سهوه وه پس سهوه عفوه ده، که چاد کمکی اخترمیاشت ولیدل هغه دی داحتیاط په خاطرسبااخترنه کوی دحاکم یاقاضی حکم ته دی غوږ شی، که په هواکښی ګردیااوریځ وه نوحاکم یاقاضی دی دکمکی اختردمیاشتی دلیدلوپه هکله دیوه نفرشاهدی نه قبلوی بلکه د دوو(۲) نارینویادیوه نارینه او د دووښځوشاهدی دی قبوله کړی، همدارنګه که هواصافه وه ګرد یا اوریځ نه وه نوامام دی دیوی ډلی شاهدی قبوله کړی ځکه چه دډلی پرشهادت باندی یقین پیداکیږی.

اعتکاف

اعتکاف دری قسمه دی واجب، سنت مؤکدکفایی اومستحب، واجب هغه دی چه چاڼې نذرمنلی وی که نذرمعلق وی اوکه غیر معلق وی یعنی داسی ئې ویلی وی چه زه اعتکاف کوم یائې داسی ویلی وی چه که زمادا کار وشو زه دومره ورځی اعتکاف کوم، که څوك یوساعت نذری اعتکاف دنذری وخت نه مخکی فاسدکړی بیرته به له سره اعتکاف راګرځوی.

سنت مؤکدکفایی دروژی دمیاشتی د آخرولسو ورځو اعتکاف دی چه ډیرثوابونه لری رسول کریم (ص) چه مدینی ته تشریف یووړ بیا ئې دژوند ترآخره پوری اعتکاف نه دی پری ایښی، د هرمحل یا کلی یاښارپرخلګوسنت دی، که یوه یادوو یازیادوکسانودمحل یا کلی یاښاردروژی په آخرو لسو ورځوکښی اعتکاف ادا کړ د ټولو خلګوغاړېخلاصی شوی، که هیڅ چااعتکاف ونکړنودټولوغاړی بندی دی، معتکف دی د روژی دمیاشتی دشلم په ورځ دمازدیګر دلمرلویدوترمخه داعتکاف په نیت د اخترتورځی پوری په مسجدکښی کښینی خو د ورځوتعین دی نه کوی ځکه اخترمعلوم ندی چه کله به وی خوداختردمیاشتی ترمعلومیدو پوری به په مسجدکښی وی، اعتکاف به په داسی مسجد کښی وی چه پنځه وخته لمونځ پکښی کیږی جامع مسجد شرط ندی او دعیدګاپه مسجدکښی اعتکاف روانه دی، ښځی دی په خپل کورکښی اعتکاف وکړی، معتکف ته دښځی سره یوځایوالی حرام دی او ښځه به نه مچوی اونه به لاس وروړی که معتکف په مچه اخستلو یالاس ور وړلوسره انزال شو اعتکاف ئی فاسدشو بیرته به ئې قضاء راوړی، امام ابوحنیفه (رح) وایی معتکف دی بیله حاجت انسانی لکه اودس، غسل یا دجمعی لمونځ له مسجدنه نه وزی که ووزی اعتکاف ئې فاسد شو، یاران (رح) وایی هغه وخت اعتکاف فاسدکیږی چه معتکف دورځی ډیره برخه له مسجدنه دباندی تیره کړی، معتکف دی په نژدی مجسدجامع کښی دجمعی لمونځ اداکړی لیری دی نه ځی، داسی وخت به مسجدجامع ته روانیږی چه د مسجدجامع دوه رکعته تحیة المسجد، څلوررکعته سنت، دوی خطبی بیاشپږ رکعته سنت ادا کړی که له دغه نه ډیروخت په مسجدجامع کښی تیرکړی که څه هم اعتکاف ئې نه فاسدیږی لیکن ښه داده چه ډیرځنډ ونه کړی د معتکف خورك، چښنګ اوخوب به داعتکاف په ځای یعنی په مسجدکښی وی، د اعتکاف په حالت کښی بیله ضرورت نه دنیائي کارکول مکروه تحریمی دی، که ضرورت وی لکه دکوردغذائي موادوپیرودل (رانیول) یا خرخول چه بل څوك نه وی روادی خو د رانیولواوخرڅولوشی به مسجد ته نه راوړی فقط بیع او شراء به وی، معتکف به بیله ښوخبرولکه ذکر، تسبیح، نصیحت او دچا دحال پوښتنه نوری

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرى نه كوى، همدا راز د معتكف پټه خوله پاته كيدل مكروه دى چه نه دچاسره څه وايى اونه چاته ځواب وركوى كه د غيبت، بهتان او ټوكونه پټه خوله وى نولوى عبادت دى . كه چا د نذرپه ډول پرځان باندى دځوورځو اعتكاف واجب كړځوشپې ئې ورسره ذكرنكړى نودذكرشوو ورځوسره سم دهغوشپو اعتكاف ور باندى واجب دى اودغه ورځى اوشپې به يوپه بل پسى وى . هغه اعتكاف چه د روژى دمياشتى له آخرولسو ورځونه علاوه كه په روژه كښى وى يابيله روژى وى مستحب دى.

د حج احکام او ارکان

حج په اسلام كښى د اسلام د مقدس دين د عبادت پنځم ركن او د اسلام دخداى پرستۍ اوعبادت لومړۍ اوپخوانۍ طريقه ده، دحج دكلملفظى معنى (قصد او اراده ده) اودحج مقصددخاص مذهبى قصداوارادې په اثر د يو مقدس مقام سفركول دى، هر آزاد، عاقل بالغ اوروغ مسلمان چه له ضرورت نه اضافه (داستوګنى تركو، د كورسامان، جامى اوهغه ضروريات چه بيله هغه چاره نشته) د بيرته راستنيدوپورى دخپل عيال د نفقى او د تګ اوراتګ خرڅ اوپه سعودى عربستان كښى دخوراك او چښنګ اونورو ضروررياتومالى توان ولرى اودسفرپه لاركښى امن موجودوى نوپه ژوندكښى يوځل دحج اداكول وربانديى فرض دى، دښځى سره به دحج په سفركښى محرم ياخپل خاوند ملګرى وى كه محرم ياخاوند ونلرى كه څه هم حج وربانديى فرض وى دغه فرضيت ئې ساقط دى، په ردمختاركښى روايت دى كه ښځه بيله محرم ياخاوندنه حج ته ولاړه اوحج ئې اداكړ له فرضيت نه ئې غاړى خلاص شوى ليكن داسى كول مكروه دى، كه دښځى دكوراوترمكى شريفى پورى دسفرلارله درو ورځو او شپونه كمه وه هغى ښځى ته دمحرم ياخاوند ملګرتياشرط نده، حج ته دتلوپه وخت كښى پنځه ځايونه دى چه هيڅ مسلمان به بيله احرام نه له هغونه نه تيريږى، دمدينى منورى دخلګو دپاره (ذو الحليفه) ده، دعراق د خلګودپاره (ذات عرق) دى چه ديوه واړه غـره نوم دى، د شام دخلګودپاره (جحفه) ده، د نجد دخلګودپاره (قرن) دى چه ديوه غره نوم دى، او د يمن دخلګودپاره (يلملم) دى، په اوس زمان كښى چه دحج سفرونه ټول په الوتكه كښى دى نوټول حاجيان ترميقاتوترمخه احرام تړى ځكه چه په الوتكه كښى دميقات درك ښه نه معلوميږى، هغه ځوك چه كورئې دميقاتوپه دننه كښى وى نودهغوميقات د(حل) ځمكه ده يعنى هغه ځمكه چه دهغوى دكوراودمكى شريفى ترمابين ده، هغه ځوك چه كورئې په مكه شريف كښى وى دحج د اداكولودپاره دهغه داحرام تړلوځاى دمكى حرم شريف دى او دعمرى د اداكولودپاره ئې د احرام تړلوځاى (حل) دى، كله چه حاجى د احرام اراده وكړى نوغسل دى وكړى يادى اودس تازه كړى خوغسل تراودس ښه دى بيادى دوى نوى يامينځل شوى جامى واغوندى چه يوئې لنګ اوبل پټه ده، كه ئې څه خوشبويى درلودل هغه دى هم په ځان پورى كړى وروسته دى دوه ركعته د احرام لمونځ اداكړى، له سلام ګرځولو وروسته دى ووايى ﴿ اللهم انى اريدالحج فيسره لى وتقبله منى ﴾ يعنى اى زماخدايه زه دحج د اداكولواراده لرم ته ئې راته آسانه كړى اوته ئې راڅه قبول كړى ورپسى دى تلبيه ووايى، كه چاپه ځانګړى توګه حج كوى دحج نيت دى په تلبيه سره وكړى، دحج تلبيه داسى ده ﴿ لبيك اللهم لبيك لبيك لاشريك لك لبيك ان الحمد

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

والنعمة لك والملك لاشريك لك ﴾ يعنى په خدمت درته ولاړيم ياالله په خدمت درته ولاړيم په خدمت درته ولاړيم تالره هيڅ شريك نشته په خدمت درته ولاړيم په تحقيق سره ټوله ثنا اوصفت اونعمتونه تالره دی او پاچهی تالره ده هيڅ شريك نشته تالره، حاجی دی په تلبيه کښی له ذکرشووکلموڅه شی نه کموی که نوری ښی کلمی ورسره زيادی کړی پروانلری، کله چه حاجی پسله غسل نه احرام واغوندی او نيت وتړی اولمونځ وکړی اوتلبيه ووايی نو احرام بندشو، پررسول مقبول (ص) دی درود ووايی اويوه ښه جامع دعا دی وکړی، که د چاعربی دعا زده وی اوپه معنی ئې هم پوهيږی هغه دعادی وکړی اوکه دچاعربی دعا زده وی خوپه معنی ئې نه پوهيږی يا ئې هيڅ دعربی دعازده نه وی په خپله مورنۍ ژبه دی دعاوکړی احرام بنده حاجی به له الله (ج) نه ډيره ويره کوی، هغه عملونه اوخبری چه الله (ج) منع کړيدی له هغونه به ټينګ پرهيزکوی لکه جماع، فحش اوبيکاره خبری، دښځی په مخ کښی دجماع خبری، غلا، غيبت، له انډيوالانوسره جنګ دحيوان يا خزنده وژنه، چاته دښکار د ځای ښونه، دښکاردحيوان ښونه اوداسی نور همدارنګه ګنډلې جامه، قميص ياپرتوګ به نه اغوندی لنګوټه ياخولی به نه پرسرکوی، چپنه يابالاپوښ ياکرتی به نه اغوندی موزی يابوټونه به نه په پښوکوی، که دچاسره د احرام څپلی نه وی موزی دی داسی پری (غوڅی) کړی چه د پښوبجلکی پټی نکړی مخ اوسربه نه پټوی خوشبويی دی په ځان ياپه احرام نه پوری کوی، د سر يا د نور بدن ويښتان دی نه خريی که څه هم د بغل يا ترنامه لاندی ويښتان غټ شويوی، د ږری او بريتو ويښتان دی نه غوڅوی که څه هم د ږيری ويښتان ترقبضه اوږده وی، نوکان دی نه غوڅوی، هغه جامه دی نه اغوندی چه په (ورس) يازعفران يا(عصفر) سره رنګ شويوی، ورس د يوخوشبويه واښه نوم دی چه په يمن کښی پيداکيږی اوعصفر هم د يوقسم وښونوم دی چه دجامودرنګولودپاره استعما ليږی، احرام بنده حاجی ته روادچه دجنابت يادګرمی د ليری کولو دپاره غسل وکړی يا حمام ته داخل شی خوصابون به نه استعمالوی اونه به په نوکانو ياکيسه سره ځان موږی يوازی به اوبه پربدن تويوی، احرام بنده حاجی ته اجازه ده چه دسيوری طلب وکړی يادچتری ترسيوری لاندی کښينی، ډيسو، پاسپورټ يا د سفر د اسنادو دساتنی په هکله دی هميانی تر ملا وتړی مګر سر اوږيره دی دخطمی په ګل نه وينځی ځکه چه هغه خوشبويه دی، دهرلمانځه وروسته او لوړځای ته د ختلوپه وخت ياکومی شيلی ته دکښته کيدوپه وخت يا دسواره خلګوپه ليدلوسره دی تلبيه ډيره ډيره وايی.

کله چه احرام بندحاجی دمکی شريفی ښارته داخل شی اول دی له مسجدحرام نه شروع وکړی اوپه ليدلوسره دکعبی شريفی د خونی دی دغه تکبيراودعاووايی ﴿ الله اکبر الله اکبر لااله الا الله والله اکبر ولله الحمد اللهم افتح لی ابواب رحمتك وعفوك ومغفرتك واحسانك وکرمك ياالله يارحمن يا رحيم اللهم زدبيتك هـذا تشريفا وتكريما وتعظيما وزد ياربی لمن شرفه وکرمه ممن حـجه اوعتمر تشريفا وتكريما وفضلا يا ارحـم الراحـمين وصلی اللـه عـلی سيدنا محمد واله و اصحابه وعلينا معهم اجمعين ﴾ که دچادغه دعاپه عربی زده نه وی يائې په معنی نه پوهيږی ډيره به ښه وی چه په مورنی ژبه د زړه له جوشه دعاوکړی، بيادی له حجراسودنه شروع وکړی وحجر اسودته مخامخ دی لاسونه تر اوږو پورته کړی او دلاسوخپړی او ورغوی دی وحجراسودته برابرکړی تکبيراوکلمه دی ووايی که ئې قدرت ووحجراسوددی مچ کړی اومسح دی کړی (دحجراسود مچول اومسح کول سنت دی مګرانسانانوته تکليف

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

او آزار ورکول حرام دی) دحجراسودله راسته لوری نه دی دمکی شریفی دروازی ته نژدی طواف شروع کړی په طواف کولوکښی دی دېټی یوسر پرکینه اوږه واچوی اوبل سر دی ترښی بغل راوباسی بیرته دی پر کینه اوږه واچوی یعنی ښی اوږه به لوڅه وی، دحاطم شریف د باندی دی پرکعبه شریفه اوه ځلی راوګرځی خوپه اول دروځلو کښی به رمل کوی (په وړو اوچابکو ګاموتګ او اوږه ښورول رمل بلل کیږی)، په پاته څلورځلوکښی به عادی تګ کوی رمل به نه کوی، هرځل چه حجراسودته راورسیږی که ئې قدرت ووهغه به مسح کوی اوطواف دی دحجراسودپه مسح کولوختم کړی، بیا دی په مقام ابراهیم (ع) کښی دطواف دختم دوه رکعته واجب لمونځ اداکړی، د مسجدحرام په هره برخه کښی دغه دوه رکعته لمونځ اداکول صحیح دی، مقام ابراهیم هغه ډبره ده چه دحضرت ابراهیم (ع) د دوو پښونښانی پکښی پاتی دی، کله چه حضرت ابراهیم (ع) او دده زوی حضرت اسمعیل (ع) دکعبی شریفی دخونی آبادی کول نوحضرت ابراهیم (ع) به پردغه ډبره ولاړوو او دکعبی شریفی دیوال ئې لوړوی، ډبره به په قدرت دقادرمطلق پورته او کښته تلل لکه ننني دختګر ا نوکوازه، دغه ډبره په اول کښی د کعبی شریفی ددروازی واړخ ته په دیوال پوری وه کله چه دخلګو تولیې ډیری شوی طواف کونکی اولمونځ کونکی نه سره ځائیدل نوئې مقام ابراهیم واوسنی ځای ته راوړ اودهنداری په غرفه کښی ئې کښیښود، دحاجی لومړی طواف دطواف قدوم په نوم یادیږی چه د مکی مکرمی شکریه ده، دغه طواف سنت دی واجب نه دی، دمکی مکرمی پراوسیدونکوباندی نشته، بیادی حاجی له مسجدحرام نه دصفا د دروازی له لاری دصفاوغره ته ولاړشی که څه هم پرنورو دروازو ورتګ روادی کوم حرج نشته خودصفا د دروازی له لاری ورتګ افضل دی، څه قدردی دصفا غره ته وخیژی چه بیت الله شریفه ووینی مخامخ دی وبیت الله شریفی ته ودریږی تکبیر، کلمه شریف او درود دی پرنبی علیه السلام ووایی خپل حاجتونه دی له الله پاك نه وغواړی (دغه ځای ددعا د قبلیدودی) د صفاله غره نه دی راکښته شی د مروه دغره پرلوری دی په عادتی تګ سره روان شی چه دشیلی مابین ته ورسیږی د دووستونو(میلانو) ترمابین دی منډه ووهی ځکه چه نبی علیه السلام دلته منډه کړیده (اوس حکومت دغه شیله ډکه کړیده دوی ستنی شته چه دهری ستنی پربرابرښی او کیڼ لوری ته زرغونه څراغونه دی، اول دوه څراغونه دمنډی شروع او آخر دوه څراغونه دمنډی ختم دی) چه مروه ته ورسیږی نودسعیی یو شوط پوره شو اوشپږ نورپاتی دی، بیادی د مروه وغره ته لوړ وخیژی کله چه مکه شریفه ووینی نوهغه کارونه دی وکړی چه دصفاپرغره ئې کړیوه یعنی تکبیر، تهلیل، درود او دعا دی ووایی پدغه توګه دی شروع له صفااوختم پرمروه باندی اوه شوطونه پوره کړی، نو د فقر اوالتجاء لاسونه دی درب الجلیل په لوی دربارکښی پورته کړی ور(دروازه) دی ور وټکوی په ژړادی دزړه له جوشه دهغه څه طلب وکړی چه زړه ئې غواړی خوپه غوښتنه کښی دی امت دحضرت سرورکائنات فخرالموجودات محمدرسول الله (ص) نه هیروی، محرم دی دمکی شریفی په ښار کښی استوګن شی هرکله چه ئې زړه وغواړی طوافونه دی کوی د هر اوه شوطه طواف وروسته دی دوه رکعته واجب لمونځ اداکوی.

امام دی یوه ورځ د ترویې د ورځی ترمخه یعنی دلوی اختر د میاشتی په اوه مه (۷) دماپښین د لمانځه وروسته دوی خطبی ووایی اوپه دغه خطبوکښی دی خلګوته ښوونه وکړی چه ومنی ته کله اوڅرنګه ولاړشی اوهلته څه وکړی،

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

عرفات ته کله اوځرنګه ولاړشی هلته کوم لمونځونه څنګه ادا کړی، دعرفات پرغنډی څه وخت اوڅنګه ودریږی اوبیرته څه وخت اوځرنګه راکښته شی همدارنګه دی خلګوته ښوونه وکړی چه کله اوپه څه توګه په مزدلفه کښی د دعا په هکله ودریږی. امام دی په سباورځ یعنی دلوی اخترډمیاشتی په اتمه (۸) په مکه شریفه کښی دسهاردلمانځه وروسته له حاجیانوسره له ښارنه ووزی ومنی ته دی ولاړشی او د عرافت د ورځی یعنی دمیاشتی دنهمی (۹) ورځی دسهاردلمانځه د اداکیدوپوری دی هلته اوسی، دسهاردلمانځه وروسته دی د عرفات دپاره سنت غسل وکړی اوعرفات ته دی ولاړشی، د عرفات میدان ئې ځکه بولی چه دعرفات پرغره حضرت بابا آدم (ع) اوحوا (رض) یو اوبل سره پیداکړیدی، کله چه په دغه ورځ لمرزوال وکړی امام دی په یوه وخت کښی دحاجیانوپه ګډون د ماپښین اومازدیګرلمونځونه اداکړی خو دلمونځوترمخه دی په خطبه شروع وکړی اودوی خطبی دی ووایی په خطبوکښی دی و حاجیانوته دجماعت دلمونځو، پسله لمانځه نه ددعا دپاره پرعرفات دریدلو، دلسم (۱۰) په ورځ په مزدلفه کښی دسهارترلمانځه وروسته ددعادپاره دحاجیانوراغونډیدلو، دځلو د ویشتلو دشکریی دحیوان دحلالولو، دسرخریلو او د طواف زیارت د اداکولو (دغه طواف فرض دی) ښوونه وکړی، نوپه یوه اذان او دوه اقامتو سره دی دماپښین په وخت کښی په جماعت سره دماپښین اوماز دیګرلمونځونه اداکړی، امام دعرفات همغه دمکی شریفی امام دی، دحنیفی مذهب ډیرخلګ په عرفات کښی په دغه امام پسی لمونځ نه کوی دوی وایی دکعبی شریفی امام په عرفات کښی مسافرنه دی لیکن لمونځ مسافرانه کوی، ابوالفضل الحاج مولاناعبیداله ایوبی سلیمانخیل قندهاری وایی چه ماپدغه باب پلټنه کړیده او د مکی شریفی د امام سره می خبری کړیدی امام راته وویل چه موږ دځلورو واړومذهبومراعات کوو، زه له مکی شریفی نه وعرفات ته نه راځم بلکه طائف شریف ته ځم بیاله طائف نه عرفات ته راځم چه په څلورومذهبوسره دغه مسافه د سفرده ځکه زه په عرفات کښی مسافریم، پدغه دلیل حنیفیانو ته ښایی چه دعرفات د ورځی لمونځونه په امام پسی په جماعت اداکړی، امام حنیفه (رح) فرمایی که حاجی دماپښین لمونځ په جماعت ادا نکړ په خپله خیمه کښی ئې په ځانګړی توګه اداکړ دغه حاجی به دواړه لمونځونه هریو پخپل وخت کښی په ځانګړی توګه اداکوی په امام پسی به ئې په جماعت نه کوی، امام ابو یوسف (رح) اوامام محمد (رح) وایی چه دغه حاجی دی دماپښین او مازدیګردواړه لونځونه په یوه وخت کښی په ځانګړه توګه ادا کړی، دیارانو (رح) له فرمودی نه معلومه شوه چه بل جماعت دی څوك نه کوی، دلمانځه وروسته دی ټوله حاجیان دعرافات د میدان په مابین کښی وغره ته ورنژدی شی چه دغه غرپه جبل الرحمة سره هم یادیږی په جبل الدعاسره هم یادیږی خو د عرفات په شیله کښی دی څوك نه دریږی، امام دی په عرفات کښی پر اوښ باندی ودریږی دعرفات دعادی وکړی اوحاجیانوته دی دحج مناسك اواحکام وروښئی، په اوسنی حال کښی دحجاجو د ډیر والی په سبب نه امام معلومیږی نه ئې دعااوریدل کیږی نو هر څوك دی خپلی دعاوی پخپله کوی، که څو کسان یوښه عالم پیدا کړی اودهغه لارښونه تقیب کړی او د هغه له دعاسره دعاوکړی ډیربه ښه وی الله (ج) دعرفات په ورځ واهل ته دعرفات په ډیر لوی رحمت سره متوجه وی نوبندګان دی هم دعفوی او رحمت په غوښتنه کښی ډډه نه کوی او د نبی علیه السلام دخوښی په هکلـه دی دده دامت دبښنی ډیره ډیره غوښتنه وکړی:

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژاړه ژاړه پـه رشتیـا ---- زړه خالی کـړه په دعا

ابلیس بل هیڅ وخت دومره خواراوذلیل ندی لیدل شوی لکه د عرفات په ورځ، ځکه چه بخښنی او رحمتونه دخدای عزوجل وینی اوپرسرخاوری بادوی، کله چه لمر ولویږی امام دی له حاجیانوسره له عرفات نه راکښته شی اوپه آرامه سره دی دمزدلفی پرلوری را روان شی، مزدلفه ئې ځکه بولی چه (ازلاف) نژدی کیدوته وایی یعنی چه په دغه ځای کښی حضرت باباآدم (ع) اوحواء (رض) سره نژدی شوه، چه مزدلفی ته راورسیږی مستحب ده چه هغه غره ته نژدی سکون وکړی چه دجهالیت په دوره کښی هلته اوربلیدی او د (قزح) په نوم سره یادیږی دغه غر د مشعرحرام په نوم سره هم یادیږی، امام دی دخلګوپه ګډون پردغه غره ودریږی اوله لوی او مهربان خدای (ج) له لوی دربارنه دی غوښتنی کوی، امام دی د خلګوپه ګډون دماښام اوماخستن دواړه لمونځونه دماخستن په وخت کښی په یوه آذان اویوه اقامت سره اداکړی، ځرنګه چه د حاجیانوشمیرډیردی دامام پیداکیدل اوپه جماعت کښی ورسره ګډون ډیرمشکل دی نوکه څوکسان سره یوځای شی اوپه جماعت سره لمونځونه اداکړی ډیر ښه کاردی، که په ځانګړه توګه لمونځو نه وکړی روادی ځکه چه دامام حنیفه (رح) په حکم ددغه لمو نځو دپاره جماعت شرط نه دی، همداراز امام حنیفه (رح) اوامام محمد (رح) فرمایی که څه هم د ماختسن وخت داخل شوی وی په لار کښی له عرفات نه ترمزدلفی پوری ددغه دوولمونځو اداکول روا نه دی یعنی په مزدلفه کښی به ئې اداکوی، په مزدلفه شریف کښی دی هرحاجی نه څلویښت (۴۹) وړی ډبری دغټ نخودپشان دشیطانی څلو د ویشتلودپاره ټولی کړی اوودی مینځی ځکه چه وینځل ددغوډبروسنت دی، کله چه سهارسپیدی وچوی امام دی دخلګوپه ګډون په تاریکه کښی دسهار لمونځ اداکړی او دلمانځه د اداکولو وروسته دی دخلګوپه ګډون دعاوکړی، که دامام پیدا کیدل مشکل وه نوهرڅوك دی خپل لمونځ اداکړی او دلمانځه وروسته دی په دعاکښی ډیرغورکوی ځکه چه دغه ځای او وخت د دعا دقبول دی، بیله دمحسردشیلی نه نورهرځای د دعا ځای دی . په صحیح حدیث کښی ذکرشویدی چه رسول (ص) ابلیس ولیدی چه پدغه شیله کښی ئې خاوری پرسربادولی، بیادی امام دلمرختونه مخکی دخلګوپه ګډون له دغه غره نه راکوزشی څوځانونه منی ته ورسوی، کله چه منی ته ورسیږی نودجمرة عقبه (دلوی شیطان څلی) چه دمکی شریفی خواته ولاړدی په اوه (۷) ډبرو وولی او د هری ډبری سره دی بسم الله الله اکبر ووایی خوپدغه وخت کښی به تلبیه نه وایی، چه څلی ئې وویشت نه دی ورته دریږی بلکه ورنه تیردی شی، دامام ابوحنیفه (رح) په مذهب ددغه شیطانی څلی د ویشتلووخت دلمرختوڅخه ترلمرلویدوپوری دی، امام ابو یوسف (رح) وایی چه آخر وخت ئې دلمرترزوال پوری دی، په کومو ډبرو چه شیطانی څلی وویشتل شی دوهم ځل په هغه ډبرو ویشتل مکروه دی، له شیطانی څلی له ویشتلووروسته که دشکریی دم پرکیدی نوقربانی دی وکړی، که دچااقتصادپیاوړی وی که څه هم دشکریی دم نه پرکیږی خودشکریی په نیت دحیوان حلالول ډیر ثوابونه لری ځکه چه دحاجی دحیوان دحلالولوپه بدل کښی حضرت اسمعیل (ع) له حلالیدونه خلاص شویدی، بیادی سر وخریی یادی دسرویښتان غوڅ کړی خودنارینه دپاره دسرخریل افضلیت لری، که ناروغ یاسپین ږری یاضعیف ویریدی چه د شیطان د ویشتلوپه حالت کښی د خلګو تر پښو لاندی مړنشم د وکیل ټاکل ورته روادی، له ذکرشووعملونودپوره کیدونه وروسته حاجی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

حلال شویعنی هرشی ورته حلال دی خپلی جامی اغوستل خوشبویی لگول، صابون استعمالول، د بدن د ویښتانوخریل او داسی نورهرڅه ورته روادی، مگردنراوښځی یوځایوالی اومچول روانه دی، بیادی حاجی په همدغه ورځ یاپه سباورځ یاپه بل سباورځ یعنی دمیاشتی په ۱۱ یا ۱۲ یا ۱۳ مکی ته ولاړشی اوپرکعبه شریف دی اوه شوطه د زیارت طواف وکړی چه دغه طواف فرض دی او د رکن د طواف په نوم هم یادیږی همدارنگه د اضافی طواف په نوم هم یادیږی یعنی له عرفات نه وروسته طواف، دیوم النحر د طواف په نوم هم یادیږی چه اصلی ورځ ئې دحیوان دذبح ورځ ده . امام ابوحنیفه (رح) وایی دحج فرضونه دری دی، د زیارت طواف، د احرام اغوستل اوپرعرفات دریدل، که هر یوله دغو درو فرضونه وځنډیږی نوپرحاجی دم لازمیږی، یاران (رح) وایی چه حاجی گنهگاردی خو دم ورباندی لازم نه دی، که حاجی دطواف قدوم نه وروسته د صفا او مروه دغونډیو ترمابین سعیه کړیوه نو د زیارت په طواف کښی دی اوړی نه ښوروی اوسعیه دی هم نکوی ځکه چه د اوږو ښورول په هغه طواف کښی لازم دی چه سعیه پاته وی، که حاجی دصفا اومروه ترمابین سعیه کړی نه وی نوپه دغه طواف کښی به اوړی ښوروی اوسعیه به هم کوی اوس نو د ن او ښځی یوځایوالی روادی، د زیارت له طواف وروسته دی بیرته منی ته ولاړشی اوشپه دی تیره کړی په دوهمه ورځ د لمرترزوال وروسته دی دری شیطانی ځلی هریو په اوه (۷) ډبرو وولی او د هری ډبری سره دی تکبیروایی خوشروع دی دهغه ځلی نه وکړی چه ومسجدالحرام ته نژدی دی اودجمرهٔ صغری په نوم یادیږی، د شیطانی ځلی له ویشتلو وروسته دی هلته ودریږی او یوه اوږده دعادی وکړی، بیادی دوهم شیطانی ځلی چه دجمرهٔ وسطی په نوم یادیږی وولی له ویشتلو وروسته دی هلته ودریږی اویوه اوږده دعا دی وکړی، بیادی دریم شیطانی ځلی چه دجمرهٔ عقبه په نوم یادیږی اوپرون ئې هم ویشتلی وو وولی خو وروسته له ویشتلوبه دغه ځلی ته نه دریږی او نه به دعاکوی، خپلی خیمی یا اطاق ته دی ولاړشی شپه دی تیره کړی کله چه سباشو دلمرتر زوال وروسته دی دپرون پشان دری واری شیطانی ځلی وولی د هر ځلی وروسته دی دعاوکړی خودجمرهٔ عقبه له ویشتلووروسته دی دعانه کوی، که دحاجی تلوار وو چه له منی څخه ووزی نوگناه نشته دمکی شریفی ښارته دی ولاړشی الله (ج) د البقره دسورت په (۲۰۳) آیت کښی فرمایی﴿فمن تعجل فی یومین فلااثم علیه﴾ یعنی که دچابیړه وه له منی نه ومکی ته په دوو ورځو کښی د(۱۱) او (۱۲) نوگناه ورباندی نشته، امام ابوحنیفه (رح) وایی که دچانیت ووچه دشیطانی ځلودبیاویشتلودپاره په منی کښی پاته شی نوپه ځلورمه ورځ دی دلمرختووروسته او دلمر د زوال ترمخه په مخکنی توگه شیطانی ځلی وولی، که ئې پدغه ورځ له سپیدونه وروسته او دلمرختونه مخکی وولی هم روادی مگریاران (رح) وایی چه روانه دی، مکروه دی چه حاجی خپله بستره ومکی ته واستوی اوپه خپله په منی کښی دشیطانی ځلو د ویشتلو دپاره پاته شی، کله چه حاجی له منی نه ومکی ته کوچ کوی په لاره کښی دی په محصب (دیوځای نوم دی) کښی تم شی ځکه چه په محصب کښی رسول (ص) تم شویدی بیادی مکی ته روان شی، کله چه کعبی شریفی ته ور سیږی اوه (۷) شوطه طواف دی وکړی دغه طواف واجب دی خوپه طواف کښی به اوږی نه ښوروی، دغه طواف دصدر(رجوع) په نوم یادیږی چه حاجی د وطن وطرف ته رجوع کوی، د مکی پر

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسيدو نکودغه طواف واجب نه دی، له دغه طواف نه وروسته دحاجی حج پوره شومبارك دی شی حاجی دی دخپل کورپرلورروان شی.

که محرم دحج و مکی ته داخل نشواوعرفات ته ولاړی اوپر عرفات باندی پرهغه ترتيب ودريدی چه مخ کښی ئې بيان وشو نوله هغه څخه طواف قدوم ساقط شو، ځکه چه طواف قدوم د مکی دپاره لکه تيحه غوندی دی، محرم دحج چه مکی ته نه دی داخل شوی کوم شی ورباندی نشته، که څوك د عرفات په ورځ د لمردزوال په مابين کښی عرفات ته ورسيدی او د اختر د ورځی تر سپيدوپوری هلته ودريدی حج ئې صحيح شوکوم شی ورباندی نشته، له چانه چه دعرفات شپه تيره شوه نوحج ورنه تيرشو يعنی حج ئې ونه شو، که له محرم نه عرفات داسی تيرشوچه ويده وو يابيهوښی ورباندی راغلی وه يائې عرفات نه پيژندی دغه دريدل له وقوف څخه کفايت کوی يعنی لکه پرعرفات چه ودريدی حج ئې صحيح دی، ښځه دحج په ټولواحکاموکښی دنرپشان ده خو سربه نه لوڅوی، مخ به لوڅوی، په لوړآوازبه تلبيه نه وايی، په طواف کښی به اوږی نه غورځوی، دصفا اومروه په سعی کښی به چابك تگ نه کوی، داحرام خلاصولوپه وخت کښی دی سرنه خريی بلکه دسرويښتان دی غوڅ کړی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د قران حج

حج دري قسمه دی ۱. دقران حج هغه دی چه حاجی له میقات نه په نیت دحج اوعمری احرام وتړی یعنی داحرام ترلمانځه وروسته ووايي نيت مى دى دزړه داخلاصه چه اداكړم حج اوعمره ياالله ته ئې راته آسانه کړی اوته ئې رانه قبول كړی، كله چه مكى شريفى ته ورسيږی دعمرى احكام دى اداكړی يعنى اوه (۷) شوطه طواف دى پركعبه شريفه وكړى اوپه شروع سره دطواف دى دتلبيى ويل پريږدی خوپه اول دری شوطوكښی به په لوڅه اوراسته اوږه اولږ چابك تگ سره اوږه ښوروی، په پاتی څلورو شوطوكښی دی اوږه نه ښوروی په آرامه سره دی تگ كوی، له طواف نه وروسته دی دصفا او مروه اوه (۷) شوطه سعيه وكړی چه دغه احكام دعمری دی له دغه سعيی نه وروروسته به بل طواف قدوم او بله سعيه دحج دپاره وكړی او داخترتروڅی پوری به احرام بندوی، چه داخترپه ورځ جمرۀ عقبه(دلوی شیطان ځلی) وولی نودقران دحج دشكريی دم دی اداكړی يعنی يوپسه يا اومه حصه دغوائي ياداوښ دی حلال كړی، كه دحاجی سره دشكريی دحیوان پیسی نه وی نودحج په ورځوكښی دی دری روژی ونیسی چه آخره ورځ ئی دعرفات ورځ وی، كه وخت ورنه تيرشويعنى دعرفات شپه تيره شوه او روژى ئې نه ونيولی دشكريی دم وربانـدی لازم شوله هره چه ئې پيداکوی شکريه به کوی، که ئې بیاهم د شكرئې پيسى پيدانكړی نوكله چه خپل کورته ورسيږی اوه (۷) روژی دی ونیسی، ددغو روژو نیول وروسته دحج له افعالوڅخه په مكه شريفه كښی هم روادی، که قارن مکی شريفی ته داخل نه شو او سيده عرفات ته ولاړی پرعرفات ودريدی نوعمره ئې پريښودل قارن نه شميرل كيږی، دقران له کبله د شکریی دم وربانـدی نشته ځکه چه قارن ندی مگردعمری د دم شکریه وربانـدی شته اوهم به دعمری قضاء راوړی.

۲ .دتمتع حج دوه قسمه دی یوهغه متمتع دی چه هدیه (پسه یا اوښ یابل حیوان) له ځان سره مکی شریفی ته بوزی، بل هغه متمتع دی چه هديه ورسره نه وی، د تمتع حج هغه دی چه له میقات نه یوازی دعمری په نیت احرام وتړی کله چه مکی شريفی ته ورسيږی پرکعبه شريفه اوه (۷) شوطه طواف وكړی خو دطواف په شروع سره دی دتلبيی ويل پريږدی دصفا اومروه اوه شوطه سعيه دی وكړی اوځان دی حلال کړی یعنی سردی وخريي احرام دی خلاص كړی اوخپلی جامی دی واغوندی، بيابه دلوی اختر د میاشتی په اومه نيټه له مسجدحرام نه دحج په نیت احرام وتړی اودحج ټول احکام دی اداكړی لکه مفردحاجیان چه ئې اداکوی پرمتمع حاجی باندی دشکریی دم لازم دی كه حاجی د شكريی پيسی نه درلودی نودحج په ورځوكښی دی دری روژی ونیسی یا دی په خپل کورکښی اوه روژی ونيسی، كه دتمتع حاجی له ځان سره مکی شريفی ته هدیه بيولی وه اوهدیه اوښ یا اوښه وه نوپه غاړه دی بنې یاڅپلې وروځړوی یادی داشان یوه بله علامه په پوری کړی چه دغه حیوان دهديی په صفت وپيژندل شی، ځکه چه دهديی حیوان څوك له خوړلواوچښلوڅه نه منع کوی، دغوايي هديه هم يوه نښانی غواړی خوپسه چه دحاجی سره وی نښانی نه غواړی، امام ابويوسف (رح) اوامام محمد (رح) وايي چه دهديی د اوښ اشعاردی وكړی يعنى د اوښ بوك دی له راسته طرف نه ورخيری کړی اوپه وينودی دغه بوك وررنگ كړی مگر امام اعظم ابوحنيفه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رح) وايي چه اشعاردی نه کوی، مصنف (رح) دیارانو (رح) قول دامام اعظم (رح) ترقول دمخه کړیدی ځکه چه فتوی پر قول دیارانو ده، په هدایه کښی ذکرشویدی اشعاردامام اعظم ابو حنیفه (رح) په قول مکروه دی اودیارانو(رح) په قول ښه کاردی پدغه مسئله کښی ابن القیم، ابن تیمة اخبلی او اتباع دمحمدبن عبدالوهاب النجدی اعتراض اومخالفت کړیدی، دوی وایی سره لدی چه نبی علیه السلام دغه کارکړیدی اوصحابه کرامو(رض) اشعارکړیدی اوپدغه باب په بخاری شریف اوصحیح مسلم اوپه صحاح سته ووکښی مکررډیراحادیث شته نوامام حنیفه (رح) څرنګه اشعارمنع کوی یائې مکروه بولی، دمخالیفینو ځواب دا دی چه فیقهٔ اوبوجعفرطحاوی (رح) چه دامام اعظم ابوحنیفه (رح)پ ه مذهب کښی اعلم الناس ګڼل کیږی اوامام ابومنصور الماتریدی (رح) وایچه امام اعظم (رح) اصل اشعارمکروه نه ګڼی ټوله حدیثونه په اشعاروکښی صحیح اوحدته رسیدلی دی، څرنګه چه دامام اعظم ابوحنیفه (رح) په وخت کښی خلګو اشعارداسی کول چه چاړه به ئې داوښ په بوك کښی ښخه کړه بیابه ئې کش کړه هغه ټپ به چنجیان وکړه اووروست به شوحیوان به له خوړو ولویدی اوهلاکت ته به نژدی شو، امام حنیفه (رح) دغه رنګه اشعارمکروه ګڼی اومنع ئې ځکه وکړه چه ددغسی اشعارومخه ونیول شی، که څوك د اشعارصحیح طریقه وپیژنی او زده ئې وی یعنی د اوښ دبوك پوست لږ څه په چاړه څیری کړی اوچاړه غوښی ته ونه رسوی نودامام حنیفه(رح) په مذهب مکروه نه بلکه رواده اوښه کارئې ګڼی، امام کرمانی (رح) وایی چه دغسی حکم د اشعارد امام حنیفه (رح) په مذهب کښی صحیح دی، امام قوام الدین (رح) پدغه قول سره تصریح کړیده او امام کمال الدین ابن الهمام (رح) چه دفتح القدیرمصنف دی همدغسی وایی، بدرالدین العینی (رح) دبخاری شریف په شرح کښی هم پدغه توګه تصریح کړیده همدارنګه په ردمختارکښی هم بیان ورته شته.

کله چه هدیه والامتمتع مکی شریفی ته داخل شی اوه شوطه طواف دی وکړی اودصفا او مروه سعیه دی وکړی خوداتم (۸) تر ورځی دحج داحرام ترلوپوری به ځان نه حلالوی، پردغه متمتع باندی د شکریی دم شته، که ئې دحج احرام د اتم د ورځی نه مخکی وتړی روادی، داخترپه ورځ دسرخریلو وروسته له دواړو احراموحج اودعمری نه خلاص شو، هغه کسان چه کورئې پر میقات وی یاله میقات نه دمکی شریفی وخواته ئې کوروی د قران یاتمتع حج ورته روانه دی که ئې وکړی ګنهګاردی اوهم دمورباندی لازم دی، که هدیه والامتمتع له عمری نه وروسته خپل کوریاښارته راوګرځیدی او هدیه ئې نه وه بیولی نوتمتع ئې باطله شوه، که چادحج له میاشتونه مخکی په نیت دعمری احرام وتړی اودعمری طواف ئې ترڅلورشوطه کم وکړ بیا دحج میاشتی داخلی شوی دعمری دطواف پاته شوطونه ئې دحج په میاشتوکښی پوره کړه اودحج احرام ئې وتړی نومتمع شوځکه چه داکثرحکم دکل دی نودغه حاجی چه اکثرشرطونه ئې دحج په میاشتوکښی پوره کړه لکه ټوله عمره چه ئې دحج په میاشتوکښی پوره کړه، همدا رنګه که دغه حاجی دحج دمیاشتوترمخه دعمری دطواف څلور یاډیرشوطونه اداکړل بیادحج میاشتی داخلی شوی اوپه دغه کال ئې حج وکړنومتمتع نه شمیرل کیږی ځکه چه دعمری دطواف ډیر شوطونه ئې دحج دمیاشتونه مخکی کړیدی، دحج میاشتی د کمکی اخترمیاشت، دمیانی میاشت اودلوی اخترمیاشتی لس ورځی دی، که حاجی دعمری د احرام تر مخه دحج په نیت احرام وتړی نوحج ئې ثابت شودحج احکام به اداکوی، که ښځی ته په

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

احرام کښی حیض ورغی نوغسل دی وکړی ټول احکام دحج دی پرځای کړی خوترڅو چه له حیض نه خلاصیږی پرکعبه شریف دی طواف نه کوی ځکه چه احرام ترل اوتلبیه ویل له جنابت سره منافی نه دی، کوم غسل چه کوی هغه د احرام دپاره دی دپاکۍ دپاره نه دی، منی ته دی ولاړه شی عرفات ته دی ولاړه شی شیطانی ځلی دی وولی مګرځرنګه چه طواف په مسجدکښی دی نومسجدته دحایضی داخلیدل منع دی، دصفا او مروه سعیه دی هم نه کوی ځکه چه دسعیی نه مخکی طواف لازم دی، که ښځه پرعرفات له دریدو وروسته حایضه شوه یا دطواف زیارت له شروع نه ورسته حایضه شوه دکعبی شریفی څخه دی لیری شی اوطواف دی پریږدی، په سبب دطواف دنه کولوهیڅ شی وربااندی نشته ځکه چه رسول لله (ص) وحایضی اونفاسی ښځی ته دصدردطواف دپریښولواجازه کړیده .

۳ .افراد(مفرد) حج هغه دی چه حاجی له میقات نه یوازی د حج په نیت احرام وتړی کله چه مکی شریفی ته ورسیږی پرکعبه شریف به اوه (۷) شوطه طواف په نیت دطواف قدوم وکړی که ئې دصفا او مروه سعیه په نیت دحج دسعی کول سعیه دی وکړی خو سربه نه خریی او د اخترتورځی به احرام بنده وی کله چه ئې د اخترپه لومړۍ ورځ جمرهٔ عقبه (دلوی شیطان ځلی) په ډبرو وویشتی نوځان به حلال کړی اواحرام به خلاص کړی خپلی جامی به واغوندی، امااعظم ابوحنیفه (رح) وایی چه دقران حج تر تمتع او دافرادترحج افضل دی، امام شافعی (رح) وایی چه دافرادحج افضل دی، امام مالك (رح) هم وایی چه اول افضل دقران حج دی بیادتمتع حج دی او بیا د افرادحج دی، امام احمد (رح) وایی چه اول افضل دتمتع حج دی بیا د افرادحج دی اوبیا د قران حج دی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنایات

احرام بندحاجی که خوشبویی استعمال کړه کفارهورباندی لازمه شوه، که ئې خوشبویی پرکامل اندام باندی ولګول یااضافه تر کامل اندام ولګول نودمورباندی لازم دی، پوره اندام لکه سر، ورون، پنډۍ، ذکر، لاس اوداسی نور، که ئې خشبویی پرلږحصه باندی داندام ولګول صدقه (خیرات) ور باندی لازم دی، که احرام بنده حاجی ګنډلی جامه واغوندی لکه قمیص، پرتوګ اوداسی نور، یائې ټوله ورځ سرپټ کړ دم ورباندی لازم دی، که ئې سرتر یوی ورځی کم پټ کړصدقه (خیرات) ورباندی لازم دی، که احرام بنده حاجی بیله عذره دسرڅلورمه برخه یاډیره برخه وخریل دم ور باندی لازم دی، که احرام بند حاجی دسردڅلورمی برخی نه لږ برخه وخریل پرهغه باندی صدقه شته، امام ابوحنیفه (رح) وایی که احرام بندحاجی دغاړی دحجامت ځای (هغه ځای چه د وینی کښلوښیښه پرایښودل کیږی) وخروی دم پرلازم شو، امام ابویوسف (رح) اوامام محمد (رح) وایی چه دم نه لازمیږی بلکه صدقه (خیرات) پرلازم دی، امام حنیفه (رح) وایی که احرام بند حاجی د دواړو لاسو او د واړو پښو نوکان غوڅ کړه یائې دیوه لاس پنځه نوکان غوڅ کړه یائې دیوه لاس یا د یوی پښی پنځه نوکان غوڅ کړه دم ورباندی لازم دی، که ئې ترپنځونوکانوکم غوڅ کړه نوصدقه ور باندی لازم ده یعنی دهرنوك په بدل کښی به نیمه کاسه غنم یا دهغه بیه ورکوی، همدارنګه امام حنیفه (رح) اوامام ابویوسف (رح) وایی که ئې د دوولاسو او د دووپښوڅخه پنځه نوکان غوڅ کړه صدقه ورباندی لازم ده، امام محمد (رح) وایی دم ورباندی لازم دی، که احرام بندحاجی دکوم عذرپه سبب خوشبویی ولګول یائې سر وخروی یائې ګنډلی جامه واغوستل یو پسه دی حلال کړی یادی دری کاسی غنم یادغنمو بیع شپږ مسکینانو ته ورکړی یادی دری روژی ونیسی، که احرام بندحاجی ښځه مچ کړه یائې په شهوت سره لاس په ووهه که انزال شی یا انزال نشی دم ورباندی لازم دی، که احرام بندحاجی پرعرفات له دریدونه مخ کښی په یوه لارکښی د دوو لارو وطی وکړی حج ئې فاسدشو اودم ورباندی لازم دی، دغه حاجی به ټول احکام دحج پوره کوی اوهم به په راتلونکی کال دحج قضاء راوړی، که دغه حاجی له خپلی ښځی سره قضائي حج اداکوي لازم ندی چه ورنه جداشی احتیاط به کوی چه بیاداسی ونکړی، که همدغه حاجی له عرفات نه وروسته له خپلی ښځی سره یوځایوالی وکړی نوحج ئې فاسدنه دی بلکه د اوښی حلالول ورباندی سته یعنی یوه اوښه به حلالوی . که حاجی وروسته له سرخریلو او دطواف زیارت نه مخکی له خپلی ښځی سره یوځایوالی وکړی پسه ورباندی لازم دی، که حاجی په عمره کښی دڅلورشوطه طواف نه مخکی له ښځی سره یوځایوالی وکړ عمره ئې فاسده شوه دغه عمره دی هم پوره کړی بیادی قضاء هم راوړی اودجنابت پسه به هم حلالوی . که حاجی وروسته له څلور شوطه طواف نه دښځی سره یوځایوالی وکړعمره ئې صحیح ده خودپسه دم ورباندی شته، که حاجی په هیره سره د ښځی سره یوځایوالی وکړ یعنی حج ئې هیروو عذرنه ګنل کیږی ځکه چه دغه هیره اوقصد په احکاموکښی توپیرنلری، مګرامام شافعی (رح) وایی چه په هیره سره جماع فاسدونکی نده، که حاجی بی اودسه طواف قدوم وکړنوصدقه ورباندی شته (دحج په بحث کښی چه صدقه ذکرشویوی مطلب ئې نیمه کاسه غنم یایوه کاسه اوربشی یادهغه بیع ده)، که حاجی طواف قدوم په جنابت سره

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ دپسه دم ورباندی لازم دی، که حاجی طواف زیارت په بی اودسی سره وکړدپسه دم ورباندی لازم دی، که ئې په جنابت سره وکړ اوښه به حلالوی، خوښه به وی چه غسل وکړی اوبیرته طواف له سره وکړی نوبیادحیوان حلالول وربانـدی نشته، که حاجی طواف صدرپه بی اودسی سره وکړصدقه ور باندی شته اوکه ئې په جنابت وکړ د پسه دم وربانـدی شته، کـه حاجی دطواف زیارت دری شوطه یاتر دری شوطه کم پریښول دپسه دم وربانـدی شته، که ئې داختر په ورځوکښی بیرته دغه طواف له سره وکړنوهیڅ وربانـدی نشته، کـه ئې داخترتر ورځووروسته دغه طواف بیرته له سره راوګر ځوی صدقه وربانـدی شته، کـه حاجی ددغه طواف څلورشوطه پریښودل نواحرام بنده پاته دی ترڅوچه طواف زیارت پوره کوی که حاجی دری شوطه دطواف صدرپریښودل صدقه وربانـدی لازم ده، کـه ئې ټول طواف صدرپریښود یائې څلورشوطه بیله عذره پریښودل نودپسه دم وربانـدی لازم دی، کـه ئې بیرته لـه سره را وګرځوی نوهیڅ وربانـدی نشته اوباید چه بیرته ئې راوګرځوی ځکه چه دغه طواف واجب دی، کـه حاجی دصفا او مروه ترمابین سعیه پریښودل دپسه دم وربانـدی لازم دی مګرحج ئې پوره دی ځکه چه دامام حنیفه (رح) په مذهب سعیه واجب ده اودامام شافعی (رح) په مذهب فرض ده . که څوك په عرفات کښی دامام ترمخه راکښته شودپسه دم وربانـدی لازم دی، کـه په مزدلفه کښی ددعا دپاره پاته نشو دم وربانـدی لازم دی، کـه حاجی د شیطانی څلو دویشتلو په ورځوکښی ټولـه ورځی دغه ځلې ونه ویشتل دم وربانـدی لازم دی، کـه ئی دشیطانی څلود ویشتلو په ورځوکښی یوه ورځ دغه ځلی ونه ویشتل هم دم وربانـدی لازم دی، کـه لـه درو شیطانی څلونه ئې یوشیطانی ځلی ونه ویشتی صدقه پرلازم ده همدارنګه که حاجی داختر په ورځ جمرۀ عقبه (دلوی شیطان ځلی) په ډېروونه ویشتی دم وربانـدی لازم دی، امام اعظم ابوحنیفه (رح) وایی که چادسرخریل وځنډول اوداخترورځی ورنه تیری شوی دپسه دم وربانـدی لازم دی، یاران (رح) وایی چه هیڅ وربانـدی نشته، همدارنګه امام حنیفه (رح) وایی که ئې طواف زیارت وځنډوی یعنی که ئې داختر په ورځوکښی طواف زیارت ونکړدپسه دم وربانـدی لازم دی، که احرام بندحاجی ښکار وکړاوحیوان ئې مړکړ یائې بل چاته دښکارښوونه وکړه اوهغه ښکاروکړحیوان ئې مړکړ، که ښکار یاښونه دښکارپه هیره سره وه یاپه قصد سره وه یاپه سهوه سره وه که اول ښکارکونکی وی یاوروستی ښکارکونکی وی په نیز دامام ابوحنیفه (رح) اوپه نیز د امام ابویوسف (رح) جزا وربانـدی شته، دښکارجزاقیمت دهغه ژوندی حیوان دی په هغه ځای کښی چه وژل شویدی، که د وژنی په ځای کښی قیمت نه معلو میدی یعنی هلته خلګ نه وه چه بیع ئې معلومه کړی نو وهغه ځای ته نژدی په بل ځای کښی دی دوه دعدل کسان بیع معلومه کړی بیاحاجی اختیارلری که پدغه پیسوهدیه پلورل کیدل نوهغه دی وپلوری حلال دی کړی او مسکینانوته دی ورکړی (هدیه یو کلن سیرلی یاترشپږمیاشتو بالاپسه دی) خودهدیی حلالول به حمتی په حرم کښی وی دحرم نه دباندی دهدیی حلالول روانه دی، یادی په دغه پیسو غنم یا اوربشی وپلوری او هر مسکین ته دی نیمه کاسه دغنمویایوه کاسه داوربشوورکړی، خیرات دغنمو اواوربشوله حرم نه دباندی هم روا دی، یادی په بدل دهری نیمی کاسی دغنمو یا د هری کاسی د اوربشوروژی ونیسی، که غنم ترنیمی کاسی کم پاته شوه یا اوربشی تریوی کاسی لږ پاته شوی هغه دی هم خیرات کړی یادی په بدل کښی یوه روژه ونیسی ځکه چه په شریعت کښی تروځی کمه روژه نشته اود روژو نیول بیله مکی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریفی بل ځای هم روادی، مگرامام محمد (رح) اوامام شافعی (رح) وایی چه دښکار شوی حیوان مثل واجب دی یعنی که هوسۍ ښکارشویوی په بدل کښی ئې پسه دی، دکوږ په بدل کښی پسه دی، د سوی په بدل کښی شپږ میاشتنی سیرلی دی، د دښتی موږك په بدل کښی څلورمیاشتنی سیرلی دی اودشترمرغ په بدل کښی اوښه ده.

که ښکارشوی حیوان یامرغه یاخزنده ژوندی وو مگرټپی شوی وو یائی ویښتان یابڼکی ورنه بیل کړیوی یائی یواندام ورنه غوځ کړی وو نوښکارکونکی به دهغه تاوان ورکوی یعنی یوځل دی د هغه د روغ صحت بیه معلومه کړی بیادی له عیب سره بیه معلو مه کړی د دواړوبیو توپیردی خیرات کړی که ښکارله ټپ یاله عیب څه مرشونودروغ ښکاربیه به خیرات کوی، که ښکارشوی حیوان یاالوتو نکی یاخزنده دشکیدلوبڼکوسره یاپریکړل شوی اندام سره ځان په الوتنه یاپه منډه له چانه ساتلی نشوای پوره بیه به ئي خیراتوی ځکه چه دغه عمل دښکارهلاکت دی، که دښکار ټپ جوړشو او تاثیر ئی پاته نه شونوبیاهیڅ ورباندی نشته، همدار نگه که دښکاربڼکی یاویښتان بیرته شنه شوه بیاهیڅ ورباندی نشته، که احرام بندحاجی دمرغه هگۍ ماته کړه یائې پخه کړه دهگۍ بیه به خیراتوی ځکه چه له پخی هگۍ نه بچی نه زیږی همدارنگه که دهگۍ دماتولوسره مړبچی پیداشونودهغه بچی بیه به خیراتوی ځکه چه احتمال شته چه هغه بچی به ژوندی وو دهگۍ په ماتولوسره به مړشویوی، په وژلو د مار، لړم، موږك مردارخورکارگه، ټپوس، لیوه، لیونی سپی او داړونکی سپی جزا نشته (باښه دټپوس پشان، لنډۍ دمارپشان، غنډك دلړم پشان اومږه دموږك پشان ده)، همدارنگه په وژلودغوماشی، کیکی منگر، میږی جزانشته ځکه چه دغه شیان مضردی او ددوی وژنه ښکارندی، که څه هم دمیږی وژل روادی خوچه مضرنه وی وژل ئې ښه نه دی، که دچاپه کورکښی حبشان میږان وه اودکورخلگ ورنه په عذاب وه دهغوی مرگ په کیمیاوی موادو روادی، که څوك دکیمیاوی موادو له استعمال نه ویریږی نودقرآن کریم دالنمل د سورت اتلسم (۱۸) آیت ﴿ یایهاالنملادخلوامسکنکم لایحطمنکم سلیمن وجنوده ﴾ دی دکاغذپرمخ ولیکی اوپه اوبودی پریمنځی دری ورځی دی دغه اوبه دمیږانوغارته ورواچوی، که احرام بنده حاجی له خپل احرام یابدن څه شپږه مړه کړه لیږڅه خیرات دی وکړی لکه یوه لپه غنم یااوربشی یاداسی نور، په جوهره اوکوکب دری کښی لیکلی دی که دغه شپږه پرځمکه پرته وه اوحاجی مړه کړه جزاورباندی نشته، که احرام بنده حاجی ملخ مړکړدخپلی خوښی یو څه شی دی خیرات کړی دحدیث شریف لفظ دی چه یوه دانه خرماترملخ ښه ده، امام ابوحنیفه (رح) وایی چه ملخ د صیدالبحرله قسمه دی نوباید وژنه ئې جزاونلری لکه ماهی اوداسی نور، که احرام بندحاجی هغه حیوان یاالوتونکی مړکړچه غوښی ئې نه خوړل کیږی لکه زمری پړانگ، لیوه، ټپوس، باز، څرخك اوداسی نور، جزائې قیمت دهغه حیوان یامرغه ده خودهغوی قیمت دی دپسه ترقیمت نه بالاکوی، که یوه له دغو درنده گانوپرحاجی باندی حمله وکړه اوحاجی هغه مړکړهیڅ جزاورباندی نشته ځکه چه حاجی دتعرض نه منع دی ولی دفع دتعرض ورته رواده، که پرحاجی باندی اوښ حمله وکړه اوحاجی هغه اوښ مړکړنوداوښ خاوندته به تاوان ورکوی، که احرام بندحاجی دښکاردغوښو خوړلوته مجبوره شو اوښکارئې مړکړنو پرده باندی جزا شته، باك نشته چه احرام بنده حاجی پسه، اوښ، غویی چرگه کسکرۍ (غټه هیلۍ چه الوتی نشی) حلال کړی، که ئې کورنۍ هوسۍ یاکورنۍ کوتره چه پرپښوئې بڼکی وی مړه کړه پرحاجی جزاشته ځکه که په اصلیت

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښی دغه حیوان یامرغه وحشی دی خووژل ئې ښکاردی که څه هم په کورکښی ژوندکوی. که احرام بنده حاجی ښکارحلال کړ دغه ذبح حرامه ده یعنی دغوښوخوړل ئې هرچاته حرام دی، که کوم حلال سړی ښکارحلال کړخوحاجی دښکارښونه نوه ورته کړی اونه ئې دښکار امر ورته کړی وو نوحاجی ته ددغه ښکاردغوښوخوړل روادی، که حلال حاجی په حرم کښی ښکاروکړ اوهغه ئې حلال کړ بدله ورباندی لازمه ده، که چادحرم په ځمکه کښی خدایی شنه شوی واښه یاونه وریبل دهغه دقیمت خیرات وربادی لازم دی، که دغه واښه یاونه وچ شویوه په ریبلوکښی ئې جزانشته که دغه واښه یاونه چاکرلی وه اودهغه ملکیت وه دخپل ملکیت په ریبلوکښی هیڅ جزانشته. قارن حاجی (چه له میقات نه ئې دحج اودعمری په نیت احرام تړلی وی) دهرذکرشوی جنایت په بدل کښی وربادی دوه دمه دی یعنی یودم دحج اویودم دعمری دپاره دی، مگرکه له میقات نه بیله احرام تړلوتیرشی اووروسته احرام په نیت دحج اودعمری وتړی په دغه صورت کښی یودم ور باند شته ځکه چه له میقات نه بیله احرام تړلوتیریدل جنایت دی، خوپه هغه وخت کښی حاجی قارن نه وو کله چه احرام په نیت دقران وتړی نوقارن شی، پرمفردحاجی باندی (چه له میقات نه ئی احرام په نیت دحج تړلی وی) وربادی یو دم دی، که دوه احرام بنده حاجیان دحرم دښکارپه وژلوکښی شریکان شوه پرهریوه باندی پوره جزاشته، که دوه حلال حاجیان (چه احرام بنده نه وی) دحرم په ښکارکښی سره شریکان شوه پردواړو یوه جزاده ځکه چه پرحلال حاجی دفعل جزانشته خودمحل (ځای) جزا ور باندی شته چه هغه ښکاردی، څرنکه چه ښکاریودی نوجزائې هم یوه ده، که احرام بنده حاجی ښکارخرڅ کړیائې رانیوی بیه ئې باطله ده اوپرخرڅونکی اورانیونکی پوره جزالازمه ده، په جوهرة کښی ذکرشویدی که ئې ښکارهغه وخت وکړچه احرام بنده وو اوهغه وخت ئې خرڅ کړچه له احرام نه خلاص شوی وو بیه ئې رواده جزاوربادی نشته .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

احـصـار

احصارپه لغت کښې ومنع ته وايي اوپه فقه شريفه کښې په حج ياعمره کښې داحرام بند حاجي منع ده پرعرفات باندې له دريدونه اوله طواف زيارت نه، لکه ناروغي يادښمن، په عيني او شرح الکنزکښې ليکلي دي که حاجي پرهريوه له دغو دوو قادر وو اوپربل قادرنه ووهغه حاجي محصرندي.

احرام بنده حاجي که په سبب ددښمن ياپه سبب دناروغۍ دحج داحکامو د اداکولونه منع شونودځان حلالول ورته روادي يعنې له احرام نه خلاصون ورته روادي، حاجي ته دي ووېل شي چه وحرم ته پسه دحلالولودپاره واستوی، هغه څوك چه ددغه حاجي پسه حرم ته بيايي ورځ دی معلومه کړي چه په کومه ورځ ئي حلالوی کله چه پسه په حرم کښې حلال شي بيابه حاجي ځان له احرام نه خلاصوی، همدا رنکه رواده چه دپسه بيه چاته ورکړي او هغه په حرم کښې پسه وپلوري اوحلال ئي کړي خودپسه د حلالولونه مخ کښې حاجي ته دځان حلالول روانه دی، تعين د ورځې د امام حنيفه (رح) مذهب دی ځکه چه امام اعظم ابوحنيفه (رح) د دم الاحصارد‌پاره داختروځ لازمه نه ګڼي، امام ابويوسف (رح) او امام محمد(رح) وايي چه حتمی به ئي داخترپه ورځ حلالوی، د يارانوپه مذهب دورځې وتعين ته ضرورت نشته، امام شافعي (رح) وايي بيله دښمن نه بل عذردحج داحکامواحصار(منع کونکې) نه شميرل کيږي . که محصرقارن وو يعني دحج او د عمرې د دواړو احرام ئي تړلي وو حرم ته به دوه پسونه استوی چه د دواړواحراموڅخه خلاص شي، که ئي دحج د احرام دخلاصون د پاره يوپسه واستاوه اوويل ئي چه دعمرې احرام دی پاته وی په دغه يوه پسه له احرام نه نشي خلاصيدای، ځکه په کوکب دری او الجوهرة کښې ليکل شويدی چه دقارن خلاصون له احرام نه شرعي د دواړو احرامو نو په يوه وخت کښې دی، دشريعت حکم ته تغيرنشي ورکولای، داحصاردپسه حلالول بيله حرم نه بل ځای روانه دی، امام اعظم ابوحنيفه (رح) وايي چه داحصار د دم دپسه حلالول داخترد ورځې ترمخه او وروسته روادي، ياران (رح) وايي د حج ومحصرته بيله داختر د ورځې نه دپسه حلالول روانه دی، د ټولوپه اتفاقي حکم سره دعمرې ومحصرته دپسه حلالول په هروخت کښې روادي، له عبداله بن عباس (رض) او عبداله بن عمر(رض) نه روايت دی دحج محصرچه ځان ئي حلال کړيوی يوحج اويوه عمره پرلازمه ده ځکه چه په احرام تړلوسره ئي په حج شروع کړې ده نوحج ئي قضائی دی، څرنګه چه په معنی کښې دفائت الحج دی نوفائت الحج به ځان دعمرې په افعالوله عمرې خلاصوی لکه چه په وروستی باب کښې به راشي .

دعمرې پرمحصرباندې يوازې دعمرې قضاء شته او پرقارن محصر باندې يوحج اودوی عمرې شته، که محصرحاجي پسه وحرم ته استولی وو اوتعين دوخت ئي کړيوو چه په فلانۍ ورځ به پسه حلالوی خوحاجي له احصارنه خلاص شو که قادر وو چه دپسه دحلاليدومخه ونيسی اودحج احکام اداکړي نوله احرام نه دځان خلاصون ورته روانه دی، بلکه لازمه ده چه دحج احکام پوره کړي که معلومه شوه چه پسه ئي په حرم کښې حلال شويدی نوځان دی له احرام نه خلاص کړي، که دغه حاجي دحج پر ادا کولو قادرشو او دپسه دحلاليدومعلومات ورته نه وو نوداستحسان له لاری د احرام نه خلاصون ورته روادي، ځکه چه دپسه حلالول داحرام خلاصونکې دی، مګرقياس وايي چه له احرام نه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاصون ورته روانه دی ولی چه دغه حاجی پراصلیت د(حج) قادرشو نو حج دی پوره کړی، که حاجی دمکی په ښارکښی محصرشو(بند پاته شو) یعنی له عرفات اوله طواف زیارت نه پاته شو نوهغه محصر دی د محصراحکام دی پرځای کړی، که ئې یوله دغو دوو ادا کولای شوای (یاپرعرفات دریدل یاطواف زیارت) نومحصرندی ځکه که پرعرفات قادر وی حج ئې پوره شو، پدغه قول سره دعلیه السلام ﴿ الحج عرفة ﴾، طواف زیارت که څه هم دحج رکن دی خوهروخت چه ئې اداکړی صحیح دی، که پر طواف زیارت قادر وی پرعرفات قادرنه وی نوحج ئې فوت شو، دکوکب دری او هدایه په روایت د فائت الحج حکم دادی چه په طواف سره له احرام نه خلاصیږی، هدیه (پسه) چه بدله دطواف ده ضرورت ورته نشته.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج فوت والي او هدیه

د حج فـوت والـی

که چادحج په نیت سره احرام وتړی اودلوی اختردسهاردسپیدو پوری دعرفات پرمیدان ونه دریدی حج ئې فوت (قضاء) شو، پر عرفات نه دریدل په سبب دشرعی عذرلکه ناروغی یاد دښمن ویره یا داسی نور احصار یعنی بندوالی بلل کیږی، که له حاجی نه د عرفات لار ورکه شوه یاویده وو دعرفات وخت ورنه تیرشو یا و عرفات ته نه راورسیدی اوداسی نور، فوت یعنی قضاء بلل کیږی پدغه بیان سره داحصار او فوت توپیر وشو، پرحاجی باندی لازمه ده چه په عمره سره ځان له احرام نه خلاص کړی یعنی پرکعبه شریف دی اوه شوطه طواف وکړی اودصفااومروه ترمابین دی اوه شوطه سعیه وکړی ځان دی له احرام نه خلاص کړی اوراتلونکی کال دی دحج قضاء راوړی، کوم دم ورباندی نشته ځکه چه جنایت ئې ندی کړی، عمره نه فوت کیږی په اجماع دامت مرحومه په ټول کال کښی رواده، مګرپه کال کښی پنځه ورځی دی چه د عمری افعال پکښی مکروه دی لکه دعرفات ورځ، د لوی اختروړځ اودتشریق دری ورځی، عمره کول سنت دی اوعبارت دی له احرام ترلواوپرکعبه شریف طواف کول اودصفا او مروه په مابین کښی سعیه کول، عمره په حنیفی مذهب کښی سنت مؤکدده ځوك وایی واجب ده، ځوك وایی فرض کفایی ده، حضرت امام شافعی (رح) ئې فرض عین ګڼی.

هــدیـه

هغه حیوان چه مکی شریفی ته دتقرب (ثواب) دپاره واستول شی هدیه بلل کیږی، دهدیی کمه برخه پسه یا وزګړی دی، هدیه له دروقسموحیواناتوڅخه رواده، اوښ یااوښه، غویی یاغوا، پسه یامیږه یا وزګړی، په دغوحیواناتوکښی دهدیی دپاره ثنی (دوه غاښی) یا ترثنی بالاروادی، دکوکب دری په روایت د اوښانو ثنی هغه اوښ دی چه دڅوندپنځه کلونه ئې پوره شویوی، په غویو کښی ثنی هغه دی چه دڅوند دوه کلونه ئې پوره شویوی دپسو ثنی هغه دی چه دڅوند یوکال ئې پوره شویوی، مګردپسه په ذات کښی دهدیی دپاره شپږ میاشتنی وری هم روادی، هغه حیوان چه پوره غوږ ئې غوڅ وی یائې دغوږ ډیره برخه غوڅ وی یائې لکۍ غوڅه وی یائې لاس یاپښه غوڅ وی یائې یوه سترګه ړنده وی یاهغه ګوډحیوان چه دحلالیدوترځای پوری پخپله تلای نشی دهدیی دپاره روانه دی، همدارنګه د هدیی دپاره ډیرډنګر حیوان هم روانه دی، که حاجی په جنابت سره طواف زیارت کړی وی یائې له عرفات نه وروسته دښځی سره یوځایوالی کړیوی ددغه دواړوجنایتودپاره دپسه هدیه رواندہ ځکه په دغه جنایتو کښی د اوښ یا دغویی هدیه ده، نورنودهرجنایت دپاره دپسه هدیه رواده، د اوښ یا دغویی هدیه یاقربانی په شراکت د اوه (۷) کسانو رواده خو اوه واړه به نیت دثواب کوی، که له اوه (۷) شریکانونه دیوه شریك مطلب خپله برخه غوښی وی نودپاته شپږ کسانودپاره دغه شریکه هدیه دثواب دپاره روانه ده، دکوکب دری د(۷۸) صفحی په ښوونه دنفلی هدیی اودتمتع اوقران دهدیی د غوښوخوړل وخاوندته روادی او د نوروهدیولکه دجنایت هدیه یاداحصارهدیه یادنذرهدیې

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغوښو خوړل وخاوندته روانه دی، د هدیی حلالول په هروخت کښی روادی مگردنفلی هدیی او دتمتع او قران دهدیوحلالول یوازی اویوازی دلوی اخترپه ورځ روا دی، د دم دهدیی حلالول بیله مکی نه بل ځای روانه دی، وروسته له حلالیدونه دی غوښی دمکی شریفی دښار او نورومسکینانوته ورکړی خوعرفات ته دهدیی بیول واجب نه دی.

داوښ په حلالولوکښی ښه طریقه نحردی (نحردځگراواوړی تر هډوکولوړ داوښ دحلالیدوځای دی) مستحب طریقه داسی ده چه داوښ کیڼ لاس دی وتړی په ولاړی دی ترحلق کښته چه لبه ورته وایی حلال کړی، په غوایی اوپسه کښی ذبح ښه ده (ذبح دحلق پربرابرحلالیدوته وایی) یعنی اول به غویی پاپسه پرځمکه څملوی بیابه ئې دحلق پربرابرحلالوی، که دچاحلالول (ذبح) زده وی ډیربه ښه وی چه خپله هدیه په خپله ذبح کړی ځکه چه ذبح عبادت دی نوعبادت په خپله کول ډیرښه دی، که هدیی والا ذبح نشوای کړای نوبل څوك دی وکیل کړی او د ذبح په وخت کښی دی هدیی والاورته ودریږی، کله چه داوښ هدیه حلاله کړه شوه د اوښ ځل اومهاردی هم خیرات کړی، په مزدوری کښی دی و قصاب ته نه ورکوی، همدارنگه غوښی دی هم په مزدوری کښی نه ورکوی دهدیی اکثره احکام داضحیی د احکامو سره برابر دی که چاله مکی شریفی نه هدیه ښرله دهغه وسوارلۍ ته مجبورشو پرسپوردی شی، که سوارلۍ ته اړتیانه وه نه دی پرسپریږی، که د هدیی اوښه یاغوالنگه وه اوشیدی ئې درلودی نه دی لوشی بلکه پرغولانځه دی یخی اوبه ور وپاشی چه شیدی ئې وچی شی که چا مکی شریفی ته قربانی بیوله اوپه لارکښی مړه شوه نو د نفلی قربانۍ بدله نشته، که هدیه واجب وه نوبله هدیه (قربانی) پرواجب ده، همدارنگه که واجب هدیه معیوبه شوه نوواجب ده چه بل حیوان دی هدیه کړی دغه معیوب حیوان دی دخپلی خوښی سره خرڅ کړی یادی حلال کړی اوداسی نور، که دنفلی قربانۍ اوښه دمکی شریفی په لارکښی ومرگ ته نژدی شوه نوخاونددی هغه حلاله کړی اودهغی په وینو دی هغه ځپلۍ رنگ کړی چه په غاړه ئی ورځړولی وی بیادی په رنگ شوی ځپلیوداوښی بغل ووهی، همدارنگه خاوند او نورغنیان خلگ دی ددغی اوښی غوښی نه خوری بلکه مسکینان دی وخوری، دنفلی قربانۍ بدله وربااندی نشته، که دغه اوښه واجب قربانی وه نوبله هدیه (قربانی) به کوی . په مړژواندی اوښی دی هغه وکړی چه خوښه ئې وی، دنفلی تمتع اوقران دهدیی (قربانۍ) په غاړه به ځپلی ورځړوی اوداحصار اوجنایت دهدیی په غاړه دی شی نه ورځړوی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه نه مخکې شرطونه

پرلمونځ کونکی باندی فرض دی چه خپل بدن اوجامی له بی او دسۍ اونجاست نه پاك كړی لكه مخ كښی چه ئې بيان وشو. داغه رنګه وربانډی فرض دی چه خپل عورت هم پټ کړی، د نارینه عورت تر نامه لاندی ترزنګنو پوری دی پخپله نو عورت نه دی اوزنګنونه عورت دی، ښځه ټوله عورت ده مګر دښځی مخ او ورغوی اوپښی عورت نه دی، دمینځی عورت هم دنارینه پشان دی نس اوشائې هم عورت دی نوربدن ئې عورت نه دی . كه له چاسره نجاست موجود وو داسی شی ئې پیدانکړچه دغه نجاست په لیری کړی لکه اوبه یانورمائعات نوله دغه نجاست سره دی لمونځ وکړی بیادی ددغه لمونځ قضاء هم نه راوړی همدارنګه که چاجامه نه درلوده چه عورت په پټ کړی نولمونځ دی په ناسته وکړی خورکوع اوسجده دی په اشاره وکړی چه عورت غلیظه ئې حتی الامکان پټ وی، که وغواړی چه په ولاړه سره لمونځ وکړی روادی ولی که ئې عورت لوځ وی قیامه خوئې پرځای شوه، مګرلمونځ ئې په اشاره سره افضل دی، ځکه چه پټول دعورت هم دلمانځه حق دی اوهم دخلګوحق دی اوقیامه یوازی دلمانځه حق دی.

دلمانځه په شروع کښی دی اول دلمانځه نیت کوی دنیت او تکبیرتحریمه (اول الله اکبر) په مابین کښی دی په عمل سره جدا والی نه کوی لکه خورك کول، واسکټ اغوستل، لیك لوستل او داسی نور.

نیت قصددزړه دی که دچا دزړه قصدووچه لمونځ کوی خوپه خوله ئې څه ونه ویل نیت ئې صحیح دی لیکن دخولی الفاظ دزړه د قصد اوارادی ترجمانی کوی غوره ده چه دواړه سره ملګری کړی داهم باید پیاد وساتوکه څوك په خوله نیت ووایی خودزړه قصدئې نه وی نونیت ئې صحیح نه دی، همدارنګه که دچاپه زړه کښی اراده صحیح وی خوپه خوله چه څه وایی په هغه کښی سهوه شی اوپه همدغه نیت لمونځ وکړی لمونځ ئې صحیح دی ځکه چه قصد دزړه معتبردی نه هغه څه چه په ژبه ویل کیږی، دغه بیان دامام مجددالف ثانی (رح) په مکتوبات امام ربانی کښی لیکل شویدی.

څرنګه چه لمونځ ټول په عربی ژبه ویل کیږی ښه به وی چه نیت ئې هم په عربی داسی ووایی ﴿نویت ان اصلی لله تعالی رکعتین فی هذا لوقت الفجر اقتدیت بهذ الامام متوجها الی جهة الکعبة الشریفة﴾ که چاته په عربی نیت کول مشکل وی په پښتودی نیت داسی ووایی (نیت می وکړچه لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض پدغه وخت دسهاراقتدامی وکړه پدغه امام پسی مخ می دی پرلوری د کعبی شریفی).

که لمونځ په جماعت نه ووځانګړی وودعربی نیت دی داسی و وایی﴿نویت ان اصلی لله تعالی رکعتین الفرض فی هذالوقت الفجرمتوجهاالی جهة الکعبة الشریفة﴾ په پښتودی داسی ووایی (نیت می وکړ چه لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض پدغه وخت دسهارمخ می دی پرلوری دکعبی شریفی)، لکه څنګه چه په نیت کښی وویل شوه چه مخ می دی پرلوری د کعبی شریفی هم دغسی به مخ پرقبله دریږی، که څوك ددښمن یاځناورانوځخه

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویریدی نوکوم طرف چه ئې په نظردامن وی و هغه طرف ته دی لمونځ وکړی، که لمونځ کونکی ته طرف دقبلی نه معلومیدی اوبل څوك هم نه ووچه پوښتنه دقبلی ورنه وکړی نووهری خواته چه ئې گمان غالب شو وهغه طرف ته دی لمونځ وکړی، کله چه دلمانځه نه فارغ شو بیائې طرف دقبلی وپیژندی نودوهم ځل به دهغه وخت لمونځ نه کوی هغه اول لمونځ ئې صحیح دی، ځکه چه زحمت په اندازه دقدرت دی دلمونځ کونکی قدرت همدافکرکول وه، که لمونځ کونکی له لمانځه څه نه وو خلاص شوی اوطرف دقبلی ئې وپیژندی وهغه خواته دی مخامخ شی اوپاته لمونځ دی وکړی، بعضی وایی که لمونځ کونکی ته طرف دقبلی نه معلومیدی لمونځ دی وځنډوی ترڅوچه په یقین یاغالب گمان طرف دقبلی ورمعلومیږی، بعضی وایی چه وهر طرف ته مخامخ شی لمونځ دی وکړی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه صفتونه

اول دلمانځه په ننه کښی دغه شپږعملونه فرض دی (۱) لومړی الله اکبرویل چه دتکبیر اولی، تکبیر تحریمه اودتکبیرافتتاح په نومونوسره هم یادیږی (۲) قیامه (ولاړه) (۳)په ولاړه کښی قرائت ویل (۴) وروسته له ولاړی نه رکوع کول (۵) سجده کول (٦) آخره ناسته کول، که یوله دغوشپږوفرضونه په قصدیاپه هیره سره پاتی شی لمونځ په فاسدیږی لمونځ کونکی به بیرته لمونځ راگرځوی.

دوهم دلمانځه په دننه کښی دغه یوولس عملونه واجب دی (۱) دالحمدلله سورت (سورة الفاتحه) ترآخره پوری ویل (۲) د فرضوپه لومړی دوو رکعتو، دسنت په ټولورکعتو، دوتراونفلوپه ټولو رکعتوکښی دالحمدلله دسورت دقرائت وروسته متصل د قرآنکریم دری آیتونه یااضافه لوستل (۳) په څلوررکعتیز یادری رکعتیزلمانځه کښی اوله ناسته (۴) دڅلوررکعتیزلمانځه په اوله ناسته کښی التحیات ترتشهدپوری ویل (۵) دسهار، ماښام، ما خستن، جمعی اواخترونوپه لمونځوکښی دامام په لوړآوازسره قرا ئت ویل (٦)دماپښین اومازدیگرپه لمونځونوکښی په خفیه (قراره) سره قرائت ویل (۷) د وترو په آخررکعت کښی له الحمد لله اوسورت نه وروسته دعای قنوت ویل (۸) داخترونو په لمونځو کښی تکبیرونه ویل (۹) دالسلام علیکم ورحمة الله په ویلو سره سلام گرځول (۱۰) د لمانځه ټول احکام په آرامی سره اداکول (۱۱) دالبحرالرائق شرح کنزالدقائق په حواله درکوع نه وروسته مستقیم دریدل او د دووسجدوپه منځ کښی لږترلږه دیوه تسبیح ویلوپه اندازه آرام کول چه دغه ته طمانیه وایی، که یوله دغو واجباتونه په سهوه سره پاتی شی نودسهوی سجده واجب شوه او که په قصد سره پریښودل شی لمونځ نقصانی شوبیرته به لمونځ له سره کوی که ئې ونه کړی نو گنهگا ر شو .

دریم دلمانځه په دننه کښی دغـه اوه لس عملونه سنت دی (۱) دصف برابرول په بشپړه برابری سره چه نه داړخ له ملگری نه مخکی ولاړوی اونه شاته (۲) دلومړی تکبیرسره ددواړولاسو پورته کول چه نارینه به دبټوگوتوسرونه دغوږودنرمۍ سره برابروی اوښځه بـه دبټوگـوتوسرونه داوږوسره برابروی (۳) مقتدئ به متصل په امام پسی نیت کوی اولومړی الله اکبربه وایی (۴) امام به تکبیرونه په لوړ آوازسره وایی چه وروپسی ولاړقوم ئې واوری (۵) دتکبیرتحریمه په وخت کښی بیله سرکږولومستقیم دریدل (٦) د نارینه دپاره په قیامه کښی ښی لاس پرچپ لاس باندی ترنامه لاندی نیول، دښځی دپاره ښی لاس پرچپ لاس باندی پرځگر(سینه) باندی نیول (۷) په اول رکعت کښی له تکبیرتحریمه وروسته سبحانك اللهم ترآخره پوری ویل (۸) په اول رکعت کښی اعوذباالله ترآخره پوری ویل (۹) بسم الله تر آخره پوری ویل (۱۰) په آخرکښی دالحمدلله آمین ویل (۱۱) په لوړآوازسره به امام سمع الله لمن حمده وایی اومقتدئ به ربناولك الحمد په قراره سره وایی، مگرپه ځانی لمانځه کښی سمع الله لمن حمده او ربنالك الحمد دواړه په قراره سره ویل (۱۲) په رکوع اوسجده په دواړوکښی دری ځله یاپنځه ځله یااوه ځله تسبیح ویل (۱۳) مستقیم دریدل پسله رکوع څه اونیغ کښینستل د دووسجدوترمابین (۱۴) په خلاصو گوتو سره ددواړو لاسوایښودل پرورنوباندی په مابین کښی د دوو سجدو لکه د التحیات په حالت کښی سره د غوږولودچپه پښی اوچگه درول

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دراسته پښې دنارینه دپاره، پرادمو(کناټو) کښېنستل د ښځې دپاره (۱۵) دفرضوپه آخردوورکعاتوکښې یوازې الحمدلله ترآخره پورې ویل یعنې بل سورت دقرآنکریم به نه ورسره وایې (۱٦) ټوله تکبیرونه د لمانځه ویل بیله تکبیرتحریمه نه، ځکه چه تکبیرتحریمه فرض عین دی (۱۷) درودونه دالهم صل اواللهم بارك ترآخره پورې اودعاداللهم ربناترآخره پورې ویل، که یوله دغوسنتو څخه پاته شي کوم څه نه لازمیږې بلکه سنت ئي پرېښودل چه دسنتوپرېښونکې ګنهګاردی.

امام اعظم ابوحنیفه (رح) له لمانځه نه وتل په فعل سره دلمونځ کونکي فرض ګڼي مګریاران (رح) ئي فرض نه ګڼي . مصنف (رح) ذکرکړیدی چه بیله شپږ فرضونودلمانځه نورټول عملونه په لمانځه کښې سنت دی یعنې واجب عملونه ئي هم پکښې شمیرلی دی چه په واقعیت کښې ثبوت د واجباتو اوسنتو ټول په سنت (حدیث) نبوی (ص) سره شویدی .

کله چه څوك اراده دلمانځه وکړې وروسته له نیت نه دی لاسونه پورته کړي دلاسووږغوی دی له اوږو سره برابرکړي اودلاسوبټې ګوتې دی دغوږو د نرمیوسره برابرې کړي تکبیرتحریمه (الله اکبر) دی و وایې، امام اعظم ابوحنیفه (رح) اوامام محمد (رح) وایې که څوك په تکبیر تحریمه کښې د الله اکبر په عوض کښې الله جل، اعظم، الرحمن اکبر ووایې روادی یعنې لمونځ کونکې دی ذکر د خپل خدای دنوم وکړې بیادی لمونځ وکړې، مګرامام ابی یوسف (رح) وایې بیله الله اکبر یا الله کبیر یا الله الکبیر په بل نوم سره تکبیرتحریمه روانه دی، ځکه چه (الله) هم اسم ذات دی او هم اسم خاص دی بل څوك په دغه نوم سره نه شي بلل کیدلای او اکبر او کبیر دواړه صفتونه دالله (ج) دی، بیادی نارینه دراسته لاس خپره اودمابین درې ګوتې دچپ لاس پرمړوندباندې کښیږ دی اودراسته لاس بټه ګوته اوخمچه ګوته دی دچپ لاس پرمړوند راوګرځوی اودواړه لاسونه دی ترنامه لاندې ونیسی، ښځه دی هم په عین ترتیب سره راسته لاس پرچپ لاس کښیږدی اودواړه لاسونه دی پرځګر (سینه) باندې ونیسی ﴿سبحانك اللهم وبحمدك وتبا رك اسمك وتعالجدك ولااله غیرك﴾ دی ووایی بیادی ﴿اعوذ بالله من الشیطن الرجیم او بسم الله الرحمن الرحیم﴾ یوپه بل پسی په خفیه سره ووائې، بیادی سورت د الحمدالله اوورپسی دخپل خوښی دقرآنکریم یوسورت یا دسورت درې آیتونه یا د سورت یواوږد آیت چه د درو(۳) وړوآیتوپه اندازه وی ووایی ځکه چه ویل دالحمدلله اودسورت واجب دی، امام شافعی (رح) دالحمدلله ویل فرض ګڼي اوامام مالك (رح) دواړه فرض ګڼي، زموږ دلیل دقرآن کریم په (۲۹) جزدالمزمل دسورت شلم (۲۰) آیت مبارك دی ﴿فاقرءو ماتیسر من القرآن﴾ یعنی تاسوله قرآن نه هغه څه ووایاست چه تاسوته آسان وی ددغه آیت په حکم قرائت فرض دی اوالحمدلله اوضم د الحمدلله بل سورت په احادیثو سره ثابت دی نوځکه واجب دی، کله چه امام لفظ د ولاالضالین ووایی ورپسی دی آمین په خفیه سره ووایی همدارنګه مقتدی دی هم آمین په خفیه سره ووایی، دماپښین اومازدیګرلمونځونه چه په خفیه سره دی نومقتدی ته د امین ویلودرك نه معلو میږې سکون دی وکړې اوامام یاځانګړې لمونځ کونکې دی په ټولو لمونځو کښې له الحمدلله نه ورو سته آمین وایی، بیادی تکبیر ووایی رکوع دی وکړې اولاسونه دی په خلاصو

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوتوسره پر زنګونو تکیه کړی ملادی وغوړوی اوسردی تر ملانه لوړوی اونه دی کښته کوی، په رکوع کښی دی سبحان ربی العظیم چه کم شمیرئې دری ځلی دی ووایی، بیادی سر او ملاراپورته کړی فقط سمع الله لمن حمده دی ووایی مقتدی دی ربنالك الحمد ووایی په ځانګړی لمانځه کښی به دواړه وایی، کله چه امام دسمع الله لمن حمده په ویلوسره اومقتدئ دربنالك الحمد په ویلو سره سم سیده ودریږی نوتکبیردی ووایی اوسجده دی وکړی، که عذرونلری اول دی دواړه زنګنونه پرځمکه کښیږدی بیادی دواړه لاسونه چه ګوتی ئې سره منښتی وی پرځمکه کښیږ دی، بیادی مخ دغوړوپه برابری د دواړو لاسودخپړوپه مابین کښی کښیږدی سجده دی پر پوزه اوپرتندی وکړی، امام ابوحنیفه (رح) وایی چه یوازی پرپوزه یا یوازی پرتندی سجده رواده مګریاران (رح) وایی که عذرنه وی یوازی پرپوزه سجده روانه ده، نارینه دی په سجده کښی ګیډه له ورنوپورته څنګلی له ځمکی پورته او متی له بغلو (تخرګو) څه لیری ونیسی، ښځه دی ګیډه دورنوسره څنګلی دځمکی سره اومتی له تخرګوسره ومښلوی دواړه نراو ښځه دی دپښوګوتی وقبلی ته مخامخ کړی، په سجده کښی دی سبحان ربی الاعلی چه کم شمیرئې دری ځلی دی ووایی بیادی سرراپورته کړی اوتکبیردی ووایی، د تشهد کولو په توګه دی کښینی کله چه ئې په دغه ناسته (جلسه) کښی دیوه تسبیح ویلو په اندازه آرام وکړ بیادی تکبیرووایی اودوهمه سجده دی وکړی سبحان ربی الاعلی دی دری ځله ووایی اوبل تکبیردی ووایی د پښوپرسینودی ددوهم رکعت وولاړی (قیامی) ته راپورته شی، د دوهمی سجدی نه و ولاړی ته د راپورته کیدوپه وخت کښی دی پرځمکه نه کښینی اونه دی لاس په ځمکه تکیه کوی، دوهم رکعت دی هم د اول رکعت پشان اداکړی، تکبیرتحریمه سبحانك اللهم اواعوذبالله دی په دوهم رکعت کښی نه وایی، کله چه د دوهم رکعت له دوهمی سجدی نه راپورته شی نارینه دی چپه پښه وغوړوی او پردغه پښه دی کښینی اوراسته پښه دی جګه ودروی دپښوګوتی دی وقبلی ته برابری کړی (حضرت بی بی عائشی (رض) د رسول (ص) دلمانځه دغه روایت کړیدی)، ښځه دی دواړی پښی راسته لوری ته وباسی لاسونه دی په خلاصو ګوتوسره پر ورنوکښیږدی نودی ووایی:

﴿التحیات لله والصلوات والطیبات السلام علیك ایهاالنبی ورحمة الله وبرکاته السلام علیناوعلی عبادالله الصالحین اشهدان لااله الا الله واشهد ان محمد عبده ورسوله﴾ په اوله ناسته کښی دی له دغه الفاظونه زیادت نه کوی، که دومره زیادت وکړی چه اللهم صل علی محمد دسهوی سجده پر لازمه شوه، په آخرو دوو(۲) رکعتوکښی دی (الحمدلله) ووایی بل سورت دی نه ورسره وایی، که په قدردالحمدلله پټه خوله ودریږی لمونځ ئې روادی خوویل دالحمدلله ډیرفضیلت لری همدارنګه که دفرضوپه آخرو رکعتوکښی له الحمدلله نه وروسته بل سورت ووایی نودسهوی سجده نشته لمونځ ئې صحیح دی . کله چه په آخرکښی دلمانځه جلسه (ناسته) وکړی دناسته هم د اولی ناستی په ترتیب ده یعنی التحیات دی ترعبده ورسوله پوری ووایی بیادی درود﴿اللهم صل علی محمد وعلی ال محمدکماصلیت علی ابراهیم وعلی ال ابـراهیم انـك حمیدمجید﴾ اوبل درود ﴿اللهم بارك علی محمد و علی ال محمـد کما بارکت علی ابراهیم وعلی ال ابراهیم انك حمیدمجید﴾ او ورپسی دی دغه دعا ﴿اللهم ربنااتنافی الدنیا حسنة وفی الاخرة حسنة وقناعذابنار﴾ ووایی یادی په مثال ددغه په قرآنی الفاظو بله دعاووایی بیادی اول ښی خواته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا کيږ خواته په دغه کلماتو سره سلام وګرځوی ﴿السلام علیکم ورحمة الله﴾، په سلام ګرځو لوسره دهغه طرف دباړخوسپینوالی باید ووینی، که دعاداللهم ربنا ونه وایی لمونځ ئې صحیح دی .

که څوك دقمیص پرلمن، دلنګوټۍ پرول، شمله، دپوړنی پرپلو او داسی نورچه دلمونځ کونکی جامه وی سجده وکړی رواده، پسله رکوع څخه په ولاړه (قومه) کښی بیله کوږوالی مستقیم دریدل، د دوو سجدوپه مابین کښی ناسته کول اوپه رکوع اوسجده کښی آرام کول دامام اعظم اوبوحنیفه (رح) او امام محمد (رح) په مذهب سره فرض نه دی بلکه مؤکدسنت دی، امام ابی یوسف (رح) او امام محمد بن ادریس الشافعی (رح) ئې فرض ګنی.

امام دی دسهارپه لمانځه، دماښام دلمانځه په اول دوو رکعاتو او دماخستن دلمانځه په اول دوو رکعتوکښی قرآئت په لوړآواز وایی اودماښام دلمانځه په آخر رکعت اودماخستن دلمانځه په آخردوو رکعتوکښی دی په قراره (خفیه) سره قرآئت وایی، که لمونځ ځانته وو نولمونځ کونکۍ اختیارلری چه دخپل قرائت داوریدلودپاره قرائت په لوړآوازوایی که ئې په خفیه سره وایی، همدارنګه امام دی دماپښین اومازدیګرپه لمونځوکښی قرائت خفیه وایی خو تصحیح دحروفوحتمی ده یعنکه څوك پټه خوله ولاړوی او قرائت په زړه کښی وایی لمونځ ئی صحیح نه دی.

وترلمونځ په مذهب دامام اعظم اوبوحنیفه (رح) دری رکعته په یوه نیت اوپه یوه سلام ګرځولوسره واجب دی چه په دریم رکعت کښی وروسته له سورت فاتحی اوسورت څخه اومخکی له رکوع څخه به دعای قنوت وایی:

﴿اللهم انانستعینك ونستغفرك ونؤمن بك ونتوکل علیك ونثنی علیك الخیرونشکرك ولا نکفرك ونخلع ونترك من یفجرك اللهم ایاك نعبدولك نصلی ونسجد والیك نسعی و نحفد ونرجو رحمتك ونخشی عذابك ان عذابك باالکفار ملحق﴾، امام شافعی (رح) وتریورکعت، دری رکعته، پنځه رکعته اواوه رکعته روابولی لیکن دری رکعته افضل ګنی، زموږ دلیل د حضرت عباس (رض) نه روایت دی چه رسول (ص) د وتر په اول رکعت کښی دسبح اسم ربك الاعلی سورت ووایه په دوم رکعت کښی ئې قل یاایهاالکفرون اوپه دریم رکعت کښی ئې دقل هوالله احد سورت ووایه، وتر دیارانو(رح) په نیزسنت دی که پاته شی قضاء ئې په اتفاق دټولوامامانوشته، دوترپه درو واړو رکعتونو کښی دی سورت فاتحه اویوبل سورت ووایی کله چه ددریم رکعت په آخرکښی د دعای قنوت اراده وکړی الله اکبردی ووایی او لاسونه دی ترغوږوپوری پورته کړی بیرته دی لاسونه ترنامه لاندی ونیسی دعای قنوت دی شروع کړی، په نورولمونځوکښی دی دعای قنوت نه وایی . امام اعظم اوبوحنیفه (رح) وایچه په لمانځه کښی تعین دقرائت نشته چه حتمی دی دسهاردلمانځه په اول رکعت کښی دغه سورت اوپه دوهم رکعت کښی دغه سورت یادماپښین دلمانځه په اول رکعت کښی دغه سورت اوپه دوهم رکعت کښی دغه سورت وویل شی که قرائت تعین کړی لمونځ ئې مکروه دی، د قرآنکریم سورتونه یادسورتونوآیتونه لکه څنګه چه په قرآن کښی لیکل شیویدی په هغه ترتیب سره به ئې وایی یعنی که په اول رکعت کښی یوسورت ووایی اوپه دوهم رکعت کښی بیاپه سهوه یاپه عذرسره هغه سورت ووایی څه حرج نشته که ئې په قصد سره ئې ووایی لمونځ مکروه شو، همدارنګه که په اول رکعت کښی دقرآن

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوسورت ووایی اوپه دوهم رکعت کښې له هغه نه مخکنې سورت ووایی هم لمونځ مکروه شو، کمه اندازه دقرائت هغه ده چه له قرآنکریم نه شمیرل کیږی مګریاران (رح) وایی قرائت به تر دری کوچنی آیتو یایواوږدآیت چه د دری کوچنی آیتوپه اندازه وی کم نه وی لکه آیت دمدائنة اوآیت کرسی . څوک چه اراده وکړی چه په بل چاپسی په جماعت لمونځ وکړی و دوه نیتوته احتیاج لری یعنی یونیت دلمانځه اوبل نیت دمتابعت د امام چه وایی به اقتدامی ده پدغه حاضرامام پسی، مقتدئ چه په امام پسی لمونځ کوی هیڅ قرائت دی نه وایی مګرامام شافعی (رح) وایی که خفیه لمونځ وی که جهری لمونځ وی الحمد لله به حتمی وایی، زموږ دلیل دغه حدیث مبارك دی ﴿من کان له امام فقرائة الامام قرائة﴾ یعنکه چاره امام وی دامام قرائت دده قرائت دی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جماعت لمونځ

لمونځ کول په جماعت مؤکدسنت (ټینګ سنت) دی یعنی واجب ته نژدی دی حتی بعضی فقهاء وایی چه لمونځ په جماعت کول فرض دی اوکمال الهمام (رح) ئې واجب ګڼی، مسلم شریف له حضرت عبداله ابن مسعود(رض) نه حدیث رانقل کړیدی چه بیله عملی منافق څخه بل څوك دجماعت د لمانځه مخالفت نه کوی دجماعت د پریښیدودپاره شرعی عذرونه شته :

١ .چه ډیرحاجت ورته پیداشی نوجماعت دی پریږدی خپل حاجت دی رفع کړی ځکه چه په ډیر دروند اودس لمونځ مکروه دی

٢ .ویره له دښمن یاله ځیرونکوحیواناتونه ٣. ډیرباران یاختې یاډیره تاریکه یاسخت باد چه د مسجد دلاری په پیداکولوکښی خنډ کیږی ۴. داسی ناروغی چه مسجدته دتګ توان نلری ۵. چه د مسجد امام مبتدع وی اوبل مسجدلیری وی . دامامت ورسړی هغه څوك دی چه دشریعت په احکاموښه خبروی، دغه حکم هغه وخت دی چه امام راتب دمسجدحاضرنه وی ځکه دمسجد امام که څه هم کم علمه وی تربیګانه ملاښه دی، که دشریعت په علم سره برابروه بیاهغه څوك دامامت وړدی چه ښه قاری وی، که په قرائت کښی هم سره برابروه بیاهغه څوك دامامت وړدی چه پر هیزګاروی، رسول الله (ص) فرمایی که چاپه پرهیزګارامام پسی لمونځ وکړلکه په نبی پسی چه ئې لمونځ وکړ، که په پر هیزګاری کښی هم سره برابروه بیاهغه څوك دامامت وړدی چه په عمرمشر وی، امامت دمریی مکروه دی ځکه چه مریی دبادارله خدمت نه وزده کړی ته خلاص ندی همدارنګه امامت د صحرانشینه مکروه دی ځکه چه په صحراکښی جهل غالب دی، امامت د فاسق هم مکروه دی یعنی چه په کبیره ګنهونواخته وی لکه زنا، لواطت، غیبت، د شرابوڅښل، غلاکول اوداسی نور، امامت دړانده هم مکروه دی ځکه چه ړند خپلی جامی له نجاست نه نشی ساتلای امامت د ولدزنا (ارمونی) مکروه دی ځکه چه له ارمونی نه دهرچا نفرت کیږی، که دغه خلګ امامت وکړی لمونځ پسی روادی مګرمکروه دی. امام نبایدپرمقتدیانوباندی لمونځ اوږدکړی (اوږد والی دلمانځه هله مکروه دی چه ترسنت قرائت بالاوی خوپه قدردمسنون دچالحاظ نشته).

دښځولمونځ په امامت دښځی مکروه دی بیاهم که ښځوپه اما مت دښځی لمونځ کوی. نوښځه امامه دی په مابین کښی د صف ودریږی لکه لوڅ نارینه چه لمونځ په جماعت کوی .

که دجماعت په لمانځه کښی یومقتدئ وی دامام وراسته طرف ته ترامام یوقدم وروسته دی ودریږی اوکه مقتدیان له یوه نه زیاد وه نودامام ترشاه دی په امام پسی ودریږی .

دنارینه اقتداپه ښځه یاپه نابالغ هلك پسی روانه ده، رسول (ص) وایی تاسی ښځی وروسته کوی لکه خدای (ج) چه دوی وروسته کړیدی، همدارنګه دنابالغ هلك لمونځ نفل دی نواقتدادمفترض په نفل کونکی پسی روانه ده.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجماعت په لمانځه کښی دصف ترتیب داسی دی چه اول دی لوی خلگ بیانابالغه هلکان بیا نرښځیان او بیادی ښځی صف یا صفونه تنظیم کړی، د ردمختاراوهدایه په حواله که امام دنراو ښځودامامت نیت کړیوی اوښځه په صف کښی دنرپرڅنگ ودریدل دښځی لمونځ صحیح دی مگر د نارینه لمونځ فاسددی همدارنگه که امام دښځودامامت نیت کړی نه وی نودنارینه لمو نځ صحیح دی اودښځی لمونځ فاسددی، دغه رنگه دځوانانوښځو حاضریدل دجماعت لمانځه ته مکروه دی ځکه ویره دفتنی (زنا) شته .

امام اعظم اوبوحنیفه (رح) وایی چه دزړوښځوحاضریدل دسهار ماښام اوماخستن لمانځه ته مکروه نه دی اونه څه حرج شته همدارنگه امام ابی یوسف (رح) اوامام محمد(رح) وایی چه د سپین سرو ښځوحاضریدل دټولولمونځودپاره روادی ځکه چه سپین سری ښځی ته دچاشوق نه کیږی، مگر د کوکب دری په حواله په ننني فتوی سره دی زړی یاسپین سری ښځی هم دجماعت لمانځه ته نه حاضریږی ځکه چه فتنی ډیری دی دزنا اوربل دی پربعضو زناکاروخلگوځوانه اوزړه ښځه فرق نلری او په سپین سرو ښځوهم اعتمادنشته.

پاك سړی دی په هغه امام پسی لمونځ نه کوی چه دبولودڅڅیدو ناروغی ولری یائې بادونه جاری وی یاټپی (زخمی وی اوله ټپ (زخم) نه ئې وینی جاریوی، همدارنگه پاکی ښځی دی په مستحاضه پسی لمونځ نه کوی، قاری دی په امی پسی لمونځ نه کوی (مطلب له قاری څخه هغه څوك دی چه دومره حفظ دقرآن کریم ئې کړیوی چه لمونځ په رواوی، امی هغه څوك دی چه دومره حفظ دقرآنکریم ئې نه وی کړی چه لمونځ په رواوی)، هغه څوك چه دومره جامی ئې اغوستی وی چه عورت ئې پټ وی په لوڅ اوبربنډ پسی دی لمونځ نه کوی . امام چه تیمم ئې کړیوی د اودس کونکولمونځ پسی روادی، همدارنگه امام چه مسح ئې پر موزوباندی کړیوی دهغوکسانولمونځ ورپسی روادی چه پښی ئې پریولی وی، ولاړخلگ دی په ناست امام پسی لمونځ وکړی یعنی چه امام دناورغۍ په هکله په ولاړه لمونځ نشی کولای ځکه چه په حدیث شریف کښی دبخاری، مشکوة اومسلم ذکر شویدی چه رسول کریم (ص) آخرلمونځ په ناستی کوي اواصحاب کرام (رض) به ورپسی ولاړوه.

څوك دی لمونځ په داسی امام پسی نه کوی چه هغه لمونځ په اشاره کوی، همدارنگه فرض لمونځ دی په هغه امام پسی نه کوی چه لمونځ ئې نفلی وی، دقضائی لمونځ کونکۍ دی په هغه امام پسی لمونځ نه کوی چه داصلی وخت لمونځ کوی ځکه چه په اقتداکښی یووالی دلمانځه شرط دی، اونفل

کو نکۍ دی لمونځ وکړی په هغه امام پسی چه فرض لمونځ کوی، که چاپه امام پسی اقتداوکړه وروسته ورته معلومه شوه چه امام لمونځ بی اودسه راکړنودغه مقتدی دی خپل لمونځ بیرته راوگرځوی، داماما له بی اودسی نه خبریدل پخپله داماما په اقرارسره یا د دووکسانو شاهدی غواړی چه ووایی چه موږ دغه امام ولیدی چه بی اودسه شواوبیاپرلمانځه ودریدی، که امام په هیره سره لمونځ په بی اود سی ورکړ واجب دی چه مقتدیان له خپلی بی اودسی نه خبرکړی چه هغوی خپل لمونځونه راوگرځوی پدغه خبرتیاکښی دی امام شرم نه کوی. امام شافعی (رح)

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وینه اودس مات نه بولي نوپه شافعی امام پسی دحنیفیانواقتدانه رواکیږی ولی چه دامام پوزه وینی شی دی اودس نه نوی کوی نواحتیاط پکاردی کله چه معلومه شی چه دغه شافعی امام دحنیفی مذهب مراعات کوی یعنی له وینی څه اودس نوی کوی نواقتدادی ورپسی وکړی همدا رنگه په داسی امام پسی اقتدا روا ندی چه دهغه عقائد ستاپه مذهب کښی سبب دده دکفروی لکه (خوارج).

لمونځ کونکې چه په جامویابدن لوبی کوی لمونځ ئې مکروه دی لکه چه پرېږده لاس تیروی یاپه پوزه گوتی وهی یاجامی څنډی او داسی نور، ځکه چه په صحیح حدیث کښی ذکرشویدی چه په تحقیق سره الله (ج) وتاسی ته دری عملونه مکروه گڼلی دی : په لمانځه کښی په جامولوبی کول، په روژه کښی بی باکی اوبد ویل کول اوپه هدیره کښی خندل . په لمانځه کښی دی شگی یاډبری له سجدی له ځای نه نه لیری کوی که پردغه شگوسجده سمه نه لگیدل نویوځل یادوه ځلی دی پلاس برابری کړی، په لمانځه کښی دی په گوتوټکان نه کوی اونه دی گوتی سره جار باسی اونه دی پرتشی لاس نیسی ځکه چه دغه شیطانی عملونه دی، په لمانځه کښی دی جامی نه ځوړندوی لکه چه پټه پرځان واچوی اودواړه پلونه ئې ایله وی یعنی پراوړوئې نه وی راگرځولی یاچپنه یا پوستین یاکورتۍ ئې اغوستی وی مگرلستونې ئې نه وی اغو ستی، په لمانځه کښی دی دسرویښتان نه غوټه کوی اونه دی ښی اوکیڼ طرف ته گوری (په لمانځه کښی کتل دری قسمه دی دسترگوترکنجانوکتل چه کراهت پکښی نشته لیکن دخشوع څخه دلمانځه مخالف عمل دی، بل دسرگرځول چه دا عمل مکروه دی دریم دځگـرگـرځـول چه په دغه عمل لمونځ فاسدیږی) . همدارنگه په التحیات کښی دی دسپی په څیرنه کښینی، داامام ابوجعفرطحاوی (رح) فیقه دسپی په څیردناستی تفسیرداسی کړی دی چه کناټی پرځمکه کښیږدی زنگنونه جگ ودروی ځان سره ټول کړی اولاسونه هم پرځمکه کښیږدی چه په صحیح حدیث کښی هم له دغسی ناستی نه نهی راغلی ده همدارنگه په لمانځه کښی دی دچادسلام ځواب نه په خوله ورکوی اونه پلاس . په لمانځه کښی دی بیله عذره چهارزانونه کښینی ځکه چه سنت طریقه پاتیږی خورك اوچښنگ به هم نه کوی که دغه عملونه وکړی نوپه اتفاق سره لمونځ فاسددی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لمانځه کښې بې اودسه کېدل

که لمونځ کونکې په لمانځه کښې بې اودسه شي يادبولوڅاڅکې ورنه خارج شي سلام دې نه ګرځوي له لمانځه نه دې راووزي خبرې، خورك، چښنګ يابل داسې عمل دې نه کوي خپل اودس دې نوی کړي بل نيت ته ضرورت نشته بيرته دې په لمانځه کښې شريك شي، کله چه امام سلام وګرځوي نودئ دې تيرشوې رکعت يارکعتونه داسې اداکړي لکه په امام پسې، که لمونځ ځانګړې وو داودس نوی کيدونه وروسته دې بيرته لمونځ له هغه ځای نه شروع کړي اوپاته لمونځ دې پای ته ورسوي، که پخپله امام بې اودسه شي سمدستي دې بيله خبرويومقتدئ پرخپل ځای ودروی چه قوم ته پاته لمونځ په جمع ورکړي اودئ دې خپل اودس نوی کړي، کله چه له اودس نه بيرته راستون شوکه جماعت باقي وو ګډون دې ور سره وکړي، که جماعت تمام شوی وولمونځ دې له هغه ځای نه شروع کړي چه ورنه خارج شوی وو، پاته لمونځ دې داسې اداکړي لکه په امام پسې، مګرلمونځ بيرته له سره راګرځول افضل کار دی، که څوك په لمانځه کښې ويده شواوشيطان احتلام ورپيښ کړغسل دې وکړي لمونځ دې لـه سره راوګـرځـوی، کـه چـاتـه په لمانځـه کښې ليونتوب ورپيښ شو يابيهـوښه شـو يائي پـه زوره

وخندل نواودس دې نوی کړي اولمونځ دې بيرته له سره راوګر ځوی، که چاپه لمانځه کښې په قصد يا په سهوه خبرې وکړې لمونځ ئې باطل شو، که په آخره ناسته کښې ترالتحيات وروسته بې اودسی ور پيښه شوه نوبيله سلام ګرځولودې له لمانځه نه ووزي خبرې، خورك، چښنګ يابل دلمانځه مخالف عمل دې نه کوي اودس دې وکړي بيرته دې بيله نيت نه لمانځه ته داخل شي فقط سلام دې وګرځوي ځکه چه دغه سلام واجب دی، که له التحيات نه وروسته په قصدسره اودس مات کړي ياخبرې وکړي يابل داسې عمل وکړي چه منافي دلمانځه وی لمونځ ئې پوره شو ولې چه دلمانځه له افعالوڅخه شي پاته نه شوکه څه هم واجب سلام پاته دی خوپه مابين کښې ئې منافي پيداشوه .

امام اعظم اوبوحنيفه (رح) وايي که چاتيمم کړی وواوپه لمانځه کښې ئې له التحيات نه مخکې يائې له التحيات نه وروسته اوبه وليدلې لمونځ ئې باطل شو ولې چه امام حنيفه (رح) له لمانځه نه وتل په صنع دلمونځ کونکې فرض ګڼي، مګرياران (رح) وتل له لمانځه نه په صنع دلمونځ کونکې فرض نه ګڼي نوداوبو ليدل ئې وروسته ترلمانځه شوه، همدارنګه که چاپرموزومسح کړيوه مدت دمسح ئې په لمانځه کښې تيرشو يائې موزه له پښې نه په لږ عمل سره وختل يا امی وو يوسورت دقرآن ئې زده شو (ورپيادشو) يالوغ ووچاجامی ورکړې يائې په اشاره لمونځ کوی بياپررکوع او سجده قادرشو يا ور پياد شوه چه ترمخه ددغه لمونځ پرده بل قضائې لمونځ پاته دی ياقاری امام په لمانځه کښې بې اودسه شواو امی سړی ئې خليفه کړيا دسهارپه لمانځه کښې لمرپرراوختی يا دجمعې په لمانځه کښې دمازديګروخت پرداخل شو يائې مسح پرپنډکې کړيوه هغه پنډکې ولويده اوزخم جوړوو يا ښځه مستحا ضه وه استحاض ئې جوړشو ددغوټولولمونځ باطل شو، امام ابی يوسف (رح) اوامام محمد (رح) وائې چه ددغو ټولوکسانولمونځو نه پوره شوه.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوولس (۱۲) مسئلی دی چه امام اعظم (رح) اویاران (رح) اختلاف پکښی لری، اصل مقصددادی چه امام اعظم (رح) وتل له لمانځه نه په فعل دلمونځ کونکی فرض ګڼی که څه هم دغه عوارض له التحیات نه وروسته پیښ شوه، نوځکه چه وتل له لمانځه نه په صنع پاته دی اودلمانځه په مابین کښی په پیښیدلو د دغو عوارضولمونځ باطلیږی نواودس هم باطل شو، یاران (رح) وایی چه وتل له لمانځه نه په صنع فرض نه دی نولمونځ کونکی چه په قدردالتحیات کښینستی لمونځ ئې پوره شو، دغه عوارض لکه د باندی ترلمانځه چه پیښ شوه نوله لمانځه نه دباندی په دغو عوارضولمونځ نه باطلیږی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضايي، نفل او سنت لمونځونه

د قضائي لمونځونوقضاء راوړول

که له چانه لمونځ فوت (قضاء) شونوکله چه ورپيادشی دهغه لما نځه قضاء دی راوړی، قول دعليه السلام دی ﴿من نام عن صلوة اونسيهافليقضهااذاذکرها﴾ يعنی که څوك ويده شوله لمانځه څخه يائي هيرشونوکله چه ورپيادشی قضاء دی راوړی، قضائي لمونځ دی دوخت دلمانځه ترمخه وکړی، که ويره وه چه د قضائي لمونځ په کولودوخت لمونځ قضاء کيږی نودوخت لمونځ دی تر مخه کړی بيادی قضائي لمونځ وکړی، که له چانه ډيرلمونځونه قضاء شويوه نوپه ترتيب سره دی قضاء راوړی لکه څنګه چه په اصل کښی واجب شويدی، دبخاری اودحديثونوپه نوروکتابو کښی ذکرشوی دی چه دخندق په مشهوره غزاکښی له رسول الله (ص) او اصحابانو(رض) څخه څلورلمونځونه قضاء شول نوعليه السلام په ترتيب سره راوګرځول بيائې داسی وويل ﴿صلو کما رايتمونی اصلی﴾ يعنی لمونځ وکړی لکه څنګه چه زه مو وليدم چه لمونځ می وکړ، څرنګه چه هغه لمونځونه په ترتيب وه نوپه امر د عليه السلام ترتيب واجب شو، که له چانه ترپنځه لمونځو ډيرقضاء شول نودقضاء راوړلودپاره ئې ترتيب ساقط شو مګر قضاء به ئې راوړی.

په کومووختو کښی لمونځ مکروه دی

سهاردلمرراختلوپروخت، غرمه دلمردزوال پروخت، اومازديګر د لمرلويدوپروخت هيڅ لمونځ روانه دی مګردهغی ورځی دماز ديګرلمونځ يادمازديګرقضائي لمونځ دلمرلويدو پروخت روادی . د لمر لويدو پروخت دی ومړی ته لمونځ نه ورکوی اوهم دی دتلاوت سجده نه کوی، وروسته له سهارله لمانځه نه دلمرختومخ کښی نفل لمونځ مکروه دی، همدارنګه دمازديګردلمانځه نه وروسته ترلمر لويدوپوری نفل لمونځ مکروه دی مګرکه په دغودواړو وختو کښی دهغه وخت قضائي لمونځ را وګرځوی يادتلاوت سجده وکړی يادمړی لمونځ وکړی نوڅه حرج نشته مګرپه مازديګرکښی چه لمرضعيف شی دغه دی هم نه کوی، سهارله سپيدونه وروسته بيله دسهاردوه رکعته سنت نورنفل دی نه کوی همدارنګه دماښام دلمانځه نه مخ کښی دی نفل نه کوی.

دنفل اوسنت لمونځونوبيان

په حواله د۳۳صفحی دکوکب دری نفل دفرض اوواجب نه وروسته زائددی چه سنت هم پکښی شامل دی نوهرسنت نفل دی او هرنفل سنت نه دی، په ترمذی اونسائی کښی ليکلی دی چه رسول (ص) فرمايی که چاپه شپه اوورځ کښی پردوولس رکعتو هميشه توب وکړالله (ج) به په جنت کښی کور ورته جوړکړی، دوه رکعته دسهاردلمانځه ترمخه، څلوررکعته دماپښين دلمانځه تر مخه اودوه رکعته وروسته، دوه رکعته دماښام ترلمانځه وروسته دوه رکعته دماخستن دلمانځه وروسته.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهارپسله سپیدونه دوه رکعته لمونځ سنت دی، څلوررکعته سنت دماپښین ترلمانځه ترمخه اودوه رکعته وروسته، څلوررکعته نفل دمازدیگردلمانځه ترمخه مستحب دی که څوك وغواړی دوه رکعته دی وکړی، دوه رکعته سنت دماښام دلمانځه وروسته او څلوررکعته نفل دماخستن دلمانځه ترمخه مستحب دی که څوك وغواړی دوه رکعته دی وکړی اودوه رکعته سنت دماخستن دلما نځه وروسته، که څوك غواړی چه نفل لمونځ دورځی دوه رکعته په یوه سلام وکړی اوکه ئې خوښه وی څلوررکعته دی په یوه سلام وکړی خوترڅلوررکعته اضافه په یوه سلام مکروه دی، امام اعظم اوبوحنیفه (رح) وایی نفل لمونځ په شپه کښی اته (۸) رکعته په یوه سلام روادی مګراضافه تراته رکعته په یوه سلام مکروه دی، امام ابی یوسف (رح) اوامام محمد (رح) وایی چه په شپه کښی اضافه تردوه رکعته نفل لمونځ په یوه سلام روانه دی یعنی دوه رکعته افضل دی، دامام اعظم (رح) په نیزڅلوررکعته نفل دی دورځی او دشپی اوپه نیزدیارانو(رح) دورځی څلوررکعته نفل په یوه سلام دی اودشپی دوه رکعته نفل په یوه سلام دی، قرائت ویل د فرض لمانځه په اول دوه رکعتوکښی واجب دی اوپه آخردوه رکعتو کښی لمونځ کونکی اختیارلری که غواړی قرائت دی ووایی که غواړی تسبیح دی ووایی اوکه ئې خوښه وی خاموش دی ودریږی مګر قرائت ویل افضل دی ، قرائت ویل په ټولونفل او وترلمونځو کښی واجب دی، که چاپه نفلی لمونځ شروع وکړه اولمونځ ئې فاسدکړ نوبیرته دی قضاء راوړی، مګرامام شافعی (رح) وایی چه قضاء ئې نشته، داحکم هله دی چه په قصدسره داخل شی که په سهوه سره داخل شی بیائې قضاء نشته لکه چه څلوررکعته نفل پوره کړی په سهوه سره پنځم رکعت ته ولاړشی وروسته ورپیادشی هغه فاسدکړی نوقضاء ئې نشته، که چادڅلوررکعتونفل لمونځ نیت کړی وو اوله ناسته ئې وکړه وروسته لمونځ ورنه فاسدشونو د دوو رکعتوقضاء دی راوړی ځکه چه اول دوه رکعته ئې داولی ناستی په تکمیل سره صحیح شوه، که څوك په ولاړه سره دنفل لمانځه پرکولوقادروی ولی بیله عذره ئې په ناسته وکړی څه حرج نشته مګرثواب ئې نیم دی، امام اعظم ابوحنیفه (رح) وایی که چاپه ولاړی دنفل لمونځ شروع وکړه اوبیابیله عذره کښینستی لمونځ ئې صحیح دی ځکه چه ولاړه په نفل لمانځه کښی فرض نه ده نو کول اونه کول ئې برابردی، که څوك دښاردباندی وی یعنی تر آبادیووتلی وی پربوده (حیوان) باندی نفل لمونځ کول روادی هر طرف ته چه دبوده مخ وی وهغه طرف ته دی په اشاره لمونځ وکړی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سهوی د سجـدی بیـان

سجده دسهوی په زیادتوب اونقصان سره وروسته له سلام نه لازم ده، امام اعظم اوبوحنیفه (رح) وایی دسهوی سجده پسله سلام نه ده که له زیادت نه وی که له نقصان نه، دامام شافعی (رح) په نیز دسلام نه مخکی ده اودامام مالك (رح) په نیزکه له نقصان نه وه مخکی ترسلام ده اوکه دزیادت نه وه وروسته ترسلام ده، اختلاف محضی په اولیت کښی دی مگردواړه روادی، دفقه شریفی په بعضی کتابوکښی ذکرشویدی که لمونځ کونکی ځا نگړی وونو د سجده سهوی ترمخه دی پر دواړو طرفو سلام وگرځوی بیادی د سهوی سجده وکړی، که امام وو نودراسته طرف له سلام گرځو لووروسته دی دسهوی سجده وکړی ځکه که دواړو لوروته سلام وگرځوی ښایی هغه مقتدیان چه اول دلمانځه ورنه تیرشویوی وپاته رکعتوته ولاړشی، په فتاوای قاسمیه کښی په حواله دنورو فتاواوولیکلی دی چه ځانگړی لمونځ کونکی دی هم پسله راسته لوری سلام نه دسهوی سجده وکړی ځکه که پردواړه خوا سلام وگر ځوی نوله لمانځه څخه خارج شوبیاسجده نشی کولای.

دسهوی دسجدی ترتیت داسی دی چه په آخره ناسته کښی دی التحیات ترمحمد عبده ورسوله پوری ووایی نوپرراسته لور دی سلام وگرځوی په تکبیر ویلو سره دی دوی سجدی وکړی او په هره سجده کښی دی سبحان ربی الا علی ووایی چه کم شمیرئې درې ځلی دی بیادی التحیات ترآخره، درودونه اودعاداللهم ربنا ووایی بیادی دواړه خواته سلام وگرځوی نولمونځ خلاص شو قبلیدل ئې دالله (ج) کاردی.

که دلمانځه واجب عمل په سهوه سره پاته شی یافرض عمل په سهوه سره وځنډیږی نودسهوی سجده واجبیږی لکه په سهوه سره دالحمدلله پریښودل، پریښودل ددعای قنوت، په آخره ناسته کښی د التحیات پریښودل، داخترپه لمانځه کښی پریښودل دتکبیرونو، په کوم لمانځه کښی چه قرائت خفیه ویل کیږی او امام ئې په لوړ آوازووایی یاپه کوم لمانځه کښی چه قرائت په لوړآوازویل کیږی اوامام ئې خفیه ووایی ځکه چه داټول واجب عملونه دی دسهوی سجده واجبیږی، که په قصدسره پاته شی لمو نځ فاسدشو، همدارنگه که په سهوه سره پسله اولی ناستی نه قیامه وځنډ یدل یاپه ولاړه کښی قرائت وځنډیدی یاله قیامی نه رکوع وځنډیدل یاله قومی نه سجده وځنډیدل یاپه آخررکعت کښی له سجدی نه وروسته ولاړشوآخره ناسته وځنډیدل په دغو ټولوعملونوسره دسهوی سجده واجبیږی، که دغه عملونه په قصدسره وځنډول شی نولمونځ فاسدشو، په سهوه دامام پرمقتدی باندی هم سجده دسهوی واجبیږی ځکه چه مقتدی دامام تابع دی که امام دسهوی سجده ونکړه نومقتدئ دی هم نه کوی ځکه چه له امام نه مخالفت روانه دی، که مقتدئ سهوه شی سجده د سهوی نه پرامام لازم ده اونه پرمقتدی ځکه که امام سجده وکړی نومتابعت دمقتدی ئې وکړاوکه مقتدئ سجده وکړی نومخالفت دامام ئې وکړ، که لمونځ کونکی په لومړی ناسته کښی سهوه شووروسته ورپیادشوه چه لومړی ناسته ده که وناستی ته نژدی وو ناسته دی وکړی التحیات دی ووایی اوکه ولاړی ته نژدی وو د ناستی هڅه دی نه کوی جگ دی شی پاته لمونځ دی پوره کړی په آخرکښی دی دسهوی سجده وکړی، که مقتدئ په آخره ناسته کښی سهوه شویعنی ناسته ئې ونه کړه وپنځم رکعت ته جگ

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو ترڅوچه دپنځم رکعت سجده ئې کړی نه وی بیرته دی کښینی د لمانځه په آخرکښی دی دسهوی سجده وکړی، که ئې دپنځم رکعت سجده وکړه لمونځ ئې باطل شواوفرض ئې په نفل سره بدل شول نولازم ده چه شپږم رکعت هم ورسره یوځای کړی ځکه چه په نفل لمونځ کښی طاق رکعتونه نشته، که ئې دڅلورم رکعت ناسته وکړه اوله التحیات نه وروسته ئې سلام ونه ګرځاوه دلومړی ناستی په فکروپنځم رکعت ته جګ شوپه قیامه کښی ورپیادشوه چه پنځم رکعت ته جګ شویدی نورکوع اوسجده دی نه کوی بیرته دی کښینی سمدستی دی ښی خواته سلام وګرځوی او د سهوی سجدی دی وکړی الحتیات، درودونه اودعا داللهم ربنادی ووایی دواړو خواووته دی سلام وګرځوی لمونځ ئې پوره شو، که ئې دپنځم رکعت سجده وکړه نوبیادی شپږم رکعت هم ورسره یوځائکړی دسهوی سجدی دی وکړی ناسته دی تکمیله کړی دواړوخواووته دی سلام وګرځوی لمونځ ئې پوره شو آخردوه رکعته ئې نفل شول، دسهاراوماښام په لمونځوکښی هم دغه ترتیب دی.

که څوك په ژوندکښی اول ځل دلمانځه درکعتوپه شمیرکښی شکمن شوچه دری رکعته می وکړه که څلورنولمونځ دی بیرته له سره راوګرځوی ځکه چه رسول (ص) وایی ﴿فلیستقبل صلوة﴾ یعنی لمونځ دی بیرته راوګرځوی، که شك اول نه وولمونځ کونکی ډیر شکمن کیدی نوکوم شمیرته چه ئې ګمان ډیر وو هغه صحیح دی ځکه چه رسول (ص) فرمایی ﴿ من شك فی صلوته فلیتحر الصواب ﴾ یعنی که څوك په لمانځه کښی شکمن شونوپه حق کښی دی فکر وکړی، که ګمان وهیڅ شمیرته ډیرنه وو نو پر کم شمیردی یقین وکړی یعنی که شك په دری اوڅلورکښی وویقین دی پردری وکړی که شك په دوه اودری کښی وویقین دی پردوه وکړی.

د ناروغه لمونځ

لمونځ کونکی که ناروغه ووپه لمانځه کښی ئې قیامه نه شوای کولای نولمونځ دی په ناسته اداکړی رکوع اوسجده دی کوی، که ئې طاقت درکوع اوسجدی هم نه درلودی نولمونځ دی په اشاره کوی خو سجده دی تررکوع کښته کوی اودسجدی دپاره دی کوم جنس مخ ته نه ورپورته کوی لکه بالښت یا داسی نور، نبی علیه السلام فرمایی ﴿ان قدرت ان تسجد علی الارض فاسجدوالا فامی برأسك﴾ یعنکه ئې قدرت ووچه پرځمکه سجده وکړی نو سجده دی وکړی که ئې قدرت نه وو په سرسره دی اشاره وکړی که ئې دناستی طاقت نه ووستونی ستخ (دشاپرتخته) دی وغزیږی پښی دی وقبلی ته کړی رکوع او سجده دی په اشاره کوی یادی پربغل پریوزی مخ دی دقبلی وطرف ته کړی رکوع او سجده دی د سرپه اشاره وکړی، که ئې دسرپه اشاره هم لمونځ کولای نشو نو په سترګو یا په ورځو یا په زړه دی اشاره نه کوی لمونځ دی وځنډوی ترڅوچه صحت مومی، امام ابوحنیفه (رح) فرمایی که لمونځ کونکی پرولاړه قادر ووخوپررکوع اوسجده قادرنه وو نوولاړه یا (قیامه) پرلازم نه ده لمونځ دی په ناسته اداکړی رکوع اوسجده دی په اشاره سره وکړی، که لمونځ کونکی څه لمونځ په ولاړه وکړ بیاپه همدغه لمانځه کښی ناروغه شود

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولاړی قدرت ئې نه در لودی نوپاته لمونځ دی په ناسته ادا کړی رکوع اوسجده دی وکړی که ئې رکوع اوسجده هم ورته سخته وه نودواړه دی په اشاره سره وکړی که ئې په اشاره هم لمونځ کولای نشونوستونی ستخ دی وغزيږی په اشاره دی لمونځ اداکړی، که چا د ناروغۍ له کبله لمونځ په ناسته کوي رکوع اوسجده ئې هم کوله په همدغه لمانځه کښې په ولاړه قادر شو نوپاته لمونځ دی په ولاړه وکړی دغه ليکنه په قدوری کښې دشيخينو(رح) مذهب دی، دوی اقتدا د ولاړوخلګوپه ناست سړی پسی رواګڼي، په مسلم، بخاری او مشکوة کښې ليکلی دی چه رسول (ص) په ناسته امامت کوی او اصحابان (رض) وريسی ولاړوه، که چاځه لمونځ په اشاره سره وکړ اوبياپه همدغه لمانځه کښې پررکوع اوسجده قادرشونوټول لمونځ دی له سره راوګرځوی، پر دغه مسئله باندی ټولواماماونواتفاق کړيدی ځکه چه اقتدادرکوع کونکی اوسجده کونکی په اشاره کونکی پسی روانه ده، که څوك بيهوښه شوپنځه لمونځونه يا ترپنځولمونځوکم ورنه قضاء شوه نو کله چه بيرته پرهوښ شی قضاء دی راوړی اوکه له پنځـولمـونځـونه زيادورنه قضاء شوه نو قضاء ور باندی نشته.

د تـلاوت سجـده

په قرآن مجيدکښی څلورلس آيتونه دی چه دامام اعظم اوبوحنيفه (رح) په مذهب دهغوی په تلاوت سره پرقاری اواوريدونکی سجده واجب کيږی، دآيتونوپه شميرکښی اختلاف دی بعضی علماوايی پنځه لس آيتونه دی اوبعضی وايی چه يوولس آيتونه دی چه دفقه په لويوکتابوکښی ئې تفصيل شته دتلاوت سجده په آخرکښی د سورت اعراف، په سورت رعد، سورت النخل، سورت بنی اسرائيل، سورت مريم، اوله سجده دسورت حج، سورت فرقان، سورت نمل، سورت الم تنزيل، سورت ص، سورت حم السجده ، سورت نجم، سورت والانشقاق اوسورت والعلق، په دغوځايوکښی پرتلاوت کونکی او اوريدونکی سجده دتلاوت واجب ده که ئې قصد د قرآن داوريدوکړيوی که ئې نه وی کړی ځکه چه رسول (ص) فرمايی ﴿السجدة علی من سمعهاوعلی من تلاها﴾ يعنی سجده د تلاوت شته پراوريدونکی اوپرتلاوت کونکی، که امام آيت دسجدی ووايه سجده به کوی اومقتدئ به هم سجده کوی که امام په خفيه لمانځه کښی آيت دسجدې ووايه سجده به کوی مقتديانو که څه هم آيت نه دی اوريدلی خودامام په متابعت به سجده ورسره کوی، شخين (رح) وايی مقتدئ چه په لمانځه کښی دقرآن دتلاوت نه منع دی که ئې آيت دسجدې ووايه سجده نه پرامام واجب ده اونه پرمقتدی، مګرامام محمد (رح) وايی چه له لمانځه نه وروسته به ټوله سجده کوی ځکه چه سبب دسجدی پيدا شو امام اعظم اوامام ابی يوسف (رح) وايی مقتدئ چه په لمانځه کښی لـه قـرائت نـه منع دی نـو دا سبب دسجـدې سـبب نه دی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل سنت اواهل جماعت چه حنيفی مذهب دی دخپل مذهب دری واړه امامان (رح) ائمه ثلاثه بولی، امام ابی یوسف اوامام محمد (رح) یاران بولی، امام اعظم ابوحنیفه اوامام ابی یوسف (رح) شیخین بولی یعنی سپین ږری، امام اعظم ابوحنیفه اوامام محمد(رح) طرفین بولی یعنی یوسپین ږری بل ځوان.

شیخین (رح) وایی که لمونځ کونکوله داسی چانه آیت دتلاوت د سجدي واوریدی چه په لمانځه کښی شریك نه وو دوی دی په لمانځه کښی دتلاوت سجده نه کوی چه له لمانځه نه فارغ شول سجده دی وکړی، که ئي په لمانځه کښی سجده وکړه کافی نه ده اولمونځ هم نه په فاسدیږی ځکه چه سبب د سجدی چه اوریدل د آیت دی پیداشواوسجده پرلازمه شوه، په لمانځه کښی ځکه روا نده چه آیت د سجدي په لمانځه کښی نه دی ویل شوی، لمونځ ځکه نه په فاسدیږی چه سجده دلمانځه جنسی عمل دی فتوی هم پردغه مذهب ده، مګرامام محمد (رح) وایی که لمونځ کونکو په لمانځه کښی ددغه آیت د اوریدوپه سبب سجده وکړه لمونځ ئي فاسدشو .

که چاله لمانځه نه مخکی آیت دسجدي ووایه سجده ئي ونکړه مجلس ئي بدل نکړ په لمانځه کښی داخل شواوپه لمانځه کښی ئي بیاهمهغه آیت ووایه اوسجده ئي وکړه نودغه یوه سجده د دواړو تلاوتودپاره رواده، که چابیله لمانځه نه تلاوت دسجدي وکړ اوسجده ئي هم وکړه کله چه په لمونځ کښی داخل شوبیائي هم هغه آیت دسجدي ووایه نوپه لمانځه کښی به بله سجده کوی چاچه په یوه مجلس کښی یوآیت دسجدي څوځلی تکرارکړیوه سجده وربانْدی واجب ده، که ئي څوآیتونه د سجدي وویل نو د هر آیت دپاره به سجده کوی، که ئي په یوه مجلس کښی یوآیت د سجدي په څو مختلفوځایوکښی ووایه نوپه هغه شمیربه دتلاوت سجدي کوی .

کله چه څوك نیت دتلاوت دسجدي وکړی الله اکبردی ووایی لاسونه دی نه پورته کوی سمدستی دی سجده وکړی په سجده کښی دی دری ځلی سبحان ربی الاعلی ووایی اوسردی راپورته کړی نه ناسته شته نه دوهمه سجده شته اونه تشهد شته، که چا آیت دسجدي ووایه له هغه ځای نه ولاړی اوبیرته هلته راغی بیائي هغه آیت تکرارووایه نودوی سجدي به کوی، همدارنګه که تلاوت کونکی آیت د سجدي ووایه اوریدونکی واوریدی له هغه ځای نه ولاړی اوبیرته هلته راغی بیاتلاوتکونکی هغه آیت تکرار ووایه اواوریدونکی واوریدی نواوریدونکی به دوی سجدي کوی دقرآن تلاوت که په لمانځه کښی وی یاغیرله لمانځه نه دآیتوویل په ترتیب سره واجب دی، پریښودل دتلاوت دسجدي مکروه عمل دی ځکه چه پریښودل دتلاوت دسجدي مشابهت دهغه چاسره دی چه له سجدی نه منکر وی په حقیقت سره منکردسجدی کافردی نومشابهت ئي مکروه دی، که قاری دخلګو په موجودیت سره د قرآن شریف تلاوت کوي اوآیت ته دسجدی راورسیدی په خفیه سره دی ووایی چه دغه شفقت پراوریدونکودی .

په روح البیان کښی ذکرشویدی که چاځه مشکل درلودی دقرآن شریف ځلورلس دسجدی آیتونه دی په ترتیب سره ووایی خو د هر آیت ترمخه دی مخکنی آیت ورسره ملګری کړی چه خورلس آیتونه او ځلورلس سجدي خلاصی شوی نودالله (ج) ځخه دی د مشکل دحل په باب غوښتنه وکړی انشاء الله مشکل به ئي حل شی.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسافرلمونځ

دسفرقصداوپه قصدسره عمل کول چه په شرعی سفرسره یادیږی په احکاموکښی تغیرراوړی لکه د روژی خوړل او دڅلوررکعته لمو نځ په بدل کښی دوه رکعته لمونځ کول، که دسفرقصدنه وی چه پر ټوله نړۍ راوګرځی مسافرنه دی، همدارنګه که دسفرنیت وکړی اوپه سفرئې شروع کړی نه وی هم مسافرنه بلل کیږی، دسفرمسا فه دمقصد ترځای پوری پروچه لارداوښ په میانه تګ یا پیاده (پلی) میانه تګ د درو ورځولارده شپه نه حسابیږی ځکه چه شپه د اسراحت دپاره ده، په سفرکښی له سهار نه ترماښامه تګ شرط نه دی ځکه چه لمونځ کول، ډوډۍ خوړل اواسرحت کول هم په سفر کښی داخل دی لکه چه په فتاواووکښی وایی که څوك د ورځی له سره بیاترماپښین پوری تګ وکړی داسراحت ځای ته ورسیږی هلته شپه تیره کړی دوهمه اودریمه ورځ همداشان وکړی نوشرعی مسافردی، په هدایه کښی وایی چه اندازه په فراسخو سره معتبره ده چه په ضعیف روایت یوویشت (۲۱) فرسخه اوفتوی پراته لس (۱۸) فرسخه ده.

که څوك د درو ورځولاردموټرپه ذریعه په لس (۱۰) ساعته کښی یادالوتکی په ذریعه په یوه ساعت کښی قطع کړی شرعی مسافر دی .

د وچی دلاری تګ د اوبوله لاری سره برابرنه دی ځکه هره لارځان ته تعین دوخت غواړی، داماماعظم اوبوحنیفه (رح) په حکم مسا فربه څلوررکعتیزه فرض لمونځ دوه رکعته اداکوی اضافه تردوه رکعته روانه دی که ئې تردوه رکعته اضافه فرض لمونځ وکړ ګنهګاردی، که فرض لمونځ څلوررکعته داسی وکړی چه وروسته له اولو دوو رکعتوپه قدردالتحیات ناسته وکړی نواول دوه رکعته ئې فرض او آخر دوه رکعته ئې نفل شول مګردغه لمونځکونکی ګنهګارشوځکه چه د دوو رکعتوفرضوسلام وځنډی دی، همدارنګه که وروسته له اولو دوو رکعتوناسته ونه کړی اوڅلوررکعته فرض ادا کړی فرض لمونځ ئې باطل شواوپه نفل سره بدل شو، مګردامام محمدبن ادریس شافعی (رح) په حکم د مسافر څلوررکعته فرض لمونځ عزیمت دی او دوه رکعته ئې رصخت دی، دسهاراوماښام لمونځونه مسافر ندی ځکه کموالی هم پکښی نشته، په سفرکښی چه څوك آرام وی دلمانځه سنت دی نه پریږدی که ئې تلوارووچه موټرورنه تلی یادسفرملګری ناراضه کیدل نوسنت دی پریږدی.

څوك چه په نیت دسفرله کوره ووت چه له خپل استوګن ښار یا کلی د آبادیونه تیرشی دسفرلمونځ به کوی، ترڅوچه داقامت نیت پنځه لس ورځی یااضافه ترپنځه لس ورځوپه کوم بل ښاریاکلی کښی کوی، دغه پنځه لس ورځی یا اضافه مذهب دامام اعظم ابو حنیفه (رح) دی اوروایت ئې عبداله بن عباس (رض) اوعبداله بن عمر(رض) کړیدی، دعسکرنیت دقبول ورنه دی بلکه دامیرنیت معتبردی همدارنګه د ښځی د اقامت نیت اعتبارنلری دمیړه نیت ئې معتبردی، دسفرلمونځ له نیت وروسته پر مسافرلازم دی، که مسافرنیت له پنځه لس ورځونه کم وکړنولمونځ به پوره نه کوی ځکه چه مسافردی یعنی دڅلور رکعته فرض پرځای به دوه رکعته کوی همدارنګه که دمقصد منزل ته

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسیږی اونیت د اوسیدوئ‍ي له پنځه لس ورځونه کم ووخوپنځه لس ورځی ئ‍ي تیری کړی بیائ‍ي هم داسی نیت ووچه نن یاسبابه ځم اوپه دغه ترتیب کلونه وربا‌ندی تیرشول لمونځ به پوره نه کوی دوه رکعته د سفرلمونځ به کوی ځکه چه مسافردی، له بیهقی نه په صحیح سندسره روایت دی چه عبداله بن عمر(رض) په آذر بایجان کښی شپږ میاشتی او انس (رض) په نیشاپورکښی شپږ میاشتی تیری کړی لمونځونه ئ‍ي دوه رکعته مسافرانه کول، که موټرچلونکی کوم بل ښارته باروړی وی او د بیرته راتلودپاره دبارپه لټه کښی وی چه نن یا سبا به بارپیدا شی لدی ښارنه ځم پدغه امیدکښی میاشتی پرتیری شی لمونځ به دوه رکعته مسافرانه کوی، همدارازهغه دسوارلی وړونکی موټرچلونکی چه له خپل استوګن ښار نه ووزی لمونځ به مسافرانه کوی کله چه بیرته خپل ښارته راشی پوره لمونځ به کوی، داسلام عسکر چه دغزادپاره دکفروطن ته ننوزی ترڅوچه فتح ئ‍ي کړی نه وی په مابین کښي د قرار او فرار وی د اقامت نیت ئ‍ي صحیح نه دی، مسافرچه په مقیم امام پسی اقتداوکړی اودلمانځه وخت نورهم پاته وی نوپرځان ئ‍ي متابعت دامام لازم کړکه په اول دلمانځه کښي شریك شویوی که په آخرکښی لمونځ به پوره څلوررکعته کوی، د مسافر د قضائی لمونځ اقتدادمقیم امام په قضائی لمونځ پسی روانه ده ځکه چه دمسافرقضائی لمونځ په متابعت دامام څلوررکعته نشی کیدای، که امام مسافر وو او مقتدیان مقیم وه امام دی خپل دوه رکعته لمونځ وکړی سلام دی وګرځوی مقیم خلګ دی سلام نه ګرځوی خپل لمونځ دی داسی اداکړی چه په پاته رکعتوکښی دی هیڅ قرائت نه وایی په قدر د الحمد لله دی خاموش ودریږی ځکه چه دوی خلف الامام دی، پرامام باندی مستحب ده چه وروسته له سلام نه پرمقتدیا نو ږغ وکړی (زه مسافریم تاسی خپل لمونځونه پوره کړی) ددی ویناګټه داده چه مقیم خلګ پوه شی چه په پاته لمانځه کښی قرائت ونه وایی، په ابوداود او ترمذی کښی لیکلی دی چه رسول الله (ص) چه مکی ته مسافرراغلی وو اودمکی خلګوته ئ‍ي لمونځ ورکړ وروسته له سلام نه ئ‍ي داسی ویناوکړه، کله چه مسافرخپل داستوګنی ښاریاکلی ته راورسیږی لمونځ به پوره کوی که څه هم د اقامت نیت ئ‍ي کړی نه وی ځکه چه په خپل ښارکښی داقامت نیت ته حاجت نشته، که څوك داستو ګنی ښاریاکلی بدل کړی یعنی کوم بل ښاریاکلی ئ‍ي داستوګنی دپاره غوره کړبیاپه سفر ولاړی اوهغه اول استوګن ځای ته ورسیدی لمونځ به پوره نه کوی ځکه چه مسافردی، که حاجی نیت داقامت وکړ چه پنځه لس ورځی به په مکه شریف اومنی کښی تیره وم نیت داقامت ئ‍ي صحیح نه دی ځکه چه په نیت کښی دوه ځایه چه فاصله سره لری وویل شوه، همدارنګه که یوازی مکی شریفی ته ورغی اوپه مکه مکرمه کښی دپنځه لس ورځوداوسیدووخت نه وو داقامت نیت ئ‍ي صحیح نه دی لمونځ دی پوره نه کوی ځکه چه مسافر دی، دامام اوبوحنیفه (رح) په مذهب مسافرله جمع کول د دوو لمونځو دفعل په لحاظ روادی اودوخت په لحاظ روانه دی یعنی مسافرته روادی چه دماپښین لمونځ د وخت وآخر ته وځنډوی او دمازدیګرلمونځ دوخت په اول کښی وکړی، دغه رنګه دماښام او ماخوستن لمونځونه سره جمع کړی چه دغه عمل په جمع صوری سره یادیږی، جمع حقیقی (جمع وقتی) دوه ځایه رواده لکه په عرفات کښی چه دمازدیګرلمونځ دماپښین په وخت کښی اداکیږی چه دتقدم جمع بلل کیږی اودماښام لمونځ دماخستن په وخت کښی اداکیږی

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

چه دځنډ جمع بلل کیږی، په احادیثوکښی چه درسول الله (ص) دجمع روایت شویدی مقصدئې جمع صوری ده، په نورومذهبوکښی جمع حقیقی په هرعذر روا ده لکه سفر، باران، ناروغی اوداسی نور.

دغه راز دامام اوبوحنیفه (رح) په مذهب په کښتې کښی په هرحال لمونځ په ناستی روادی مګرامام ابویوسف (رح) اوامام محمد (رح) وایی چه بیله عذره روانه دی . که په سفرکښی لمونځ قضاء شی اوپه کورکښی ئې قضاء راوړی نود دوو رکعتودسفردلمونځ قضاء به راوړی، که له مقیم نه لمونځ قضاء شوغوښتل ئې چه په سفرکښی ئې قضاء راوړی دڅلوررکعتوقضاء به راوړی، فرمان وړونکې اوګنهګارپه سفرکښی یوشان رصخت دی یعنی دواړوته کسردلمانځه او د روژی خوړل روادی څکه چه دقرآنکریم دالبقره دسورت په (۱۸۴) آیت کښی الله (ج) فرمایلی دی ﴿فمن کان منکم مریضااو علی سفرفعدة من ایام اخر﴾ یعنی که څوك ستاسونه په روژه کښی ناروغه وی یاپه سفرکښی وی روژه وخوری نو روژه نیول په شماردخوړل شوو ورځوپه نورو ورځوکښی ورباندی لازم ده پدغه آیت مبارك کښی د ګنهګاراو فرمان وړونکی توپیرنشته، په حدیث شریف کښی راغلی دی د﴿صلوة المسافر رکعتان﴾ یعنی د مسافرلمونځ دوه رکعته دی، په حدیث شریف کښی هم دفرمان وړونکی اوګنهګارتوپیرنشته، امام شافعی (رح) وایی چه ګنهګار ته رصخت نشته.

د جـمـعـی دورځـی لـمـونـځ

دجمعی لمونځ په آیت، حدیث اواجماع سره ټنګ فرض دی او منکرئې په اتفاق سره کافردی، دجمعی لمونځ بیله دښاردجامع اودښاردعیدګاه څخه بل ځای روانه دی، عیدګاه خاص شرط نده بلکه په ټولو طرفوکښی دښاردجمعی لمونځ روادی، دښار د اطرافو په پیژندنه کښی اختلاف دی څوك وایی اطراف د ښارهغه دی چه یومیل له ښارنه لیری وی څوك وایی چه دوه میله له ښارنه لیری وی څوك وایی چه دوه فرسخه لیری وی څوك وایی چه دمؤذن اذان وروسیږی اوڅوك وایی هغه منطقه چه یو سړی سهارپلی ورڅه روان شی دجمعی لمونځ په ښارکښی وکړی مخکی د ماښام نه بیرته خپل ټاټوبی ته ورسیږی، امام اعظم اوبوحنیفه (رح) اوامام محمد(رح) وایی چه په یوه ښارکښی څوځایه دجمعی لمونځ کیدونکې دی چه دغه مذهب صحیح اوهم پردغه مذهب فتوی ده، دمصر(ښار) په تعریف کښی هم اختلاف دی امام ابو یوسف (رح) وایی چه ښارهغه ځای دی چه هلته امیراوقاضی وی او د شرع شریفی احکام اوحدود جاری وی دغه حکم امام کرخی (رح) هم غوره کړیدی، دامام ابویوسف (رح) بل روایت دادی چه دښارجامع هغه لویه جامع ده چه دښارترمسجدوډیرلمونځ کونکی پکښی ځایدلای شی دغه روایت هم امام کرخی (رح) غوره کړیدی، د جمعی لمونځ په کلیوکښی روانه دی اوامامت د جمعی دورځی دلمانځه بیله پاچا یا امیرد وخت یاهغه څوك چه امیردوخت مامورکړیوی روانه دی

دجمعی دورځی دلمانځه شرطونه : دماپښین وخت دی وروسته له ماپښین نه روانه دی، امام به دلمانځه نه مخکی دوی خطبی وایی په لیږ ناسته سره به دخطبو په مابین کښی بیلوالی کوی چه پدغه باندی اجماع د امت ده اوهم

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

به امام خطبه په ولاړې اوپاك بدن سره وايي، امام ابوحنيفه (رح) فرمايي كه خطيب لنډه خطبه ووايي رواده يعنى كه خطيب دخطبى په نيت دومره ذكروواېي سبحان الله والحمدلله ولااله الاالله كفايت كوى ځكه چه خداى پاك دقرآنكريم دالجمعه دسورت په نهم (۹) آيت مبارك كښى ذكركړيدى ﴿فاسعوالى ذكرالله﴾ پدغه آيت كښى ذكرراغلى دى كه اوږدوى اوكه لنډوى، ياران (رح) وايي چه نوم د خطبى شونوداوږد ذكرڅخه چاره نشته، دياراتو(رح) دمذهب بناء پرعرف ده چه فقط سبحان الله والحمدلله خطبه نه شميرى . خطبه په ناستى ياپه بى اودسى ويل رواده ځكه چه مقصد حاصل شومگرمكروه ده ځكه چه دنبى عليه السلام له سنت نه مخالفت دى، د جمعى دلمونځ بل شرط جماعت دى اودامام اوبوحنيفه (رح) په مذهب په جماعت كښى به بيله امام نه لږترلږه درى كسان نورموجودوى، ياران (رح) وايي چه بيله امام نه به دوه كسان نورموجودوى، امام دى په دواړوركعتوكښى قرائت په لوړآوازوايي اودقرآن شريف دسورت تعين نشته، دجمعى لمونځ پرمسافر، پر ښځه، پرناروغه، پرنابالغه، پرړانده فرض نه دى كه دوى دجمعى لمونځ دخلگوسره په جماعت وكړ دماپښين لمونځ ورباندى ساقط شويعنى دماپښين لمونځ دى نه كوى . مسافر، نارو غه اومريي لره روادى چه دجمعى په لمانځه كښى امامت وكړى ځكه چه د جمعى لمونځ ته حاضرشى نو ورباندى فرض شو، كه چابيله عذره په كوركښى دماپښين لمونځ دجمعىدلمانځه دجماعت نه مخكى وكړلمونځ ئې روادى مگرمكروه دى، امام اوبوحنيفه (رح) وايي كه دغه لمونځ كونكى په كوركښى دماپښين دلمانځه وروسته فكربدل كړاودجمعى لمانځه ته روان شوهغه لمونځ چه كورئې كړيدى باطل شو، كله چه مسجدجامع ته ورسيدى دجمعى لمونځ هم ورنه تيرشوى وو نودماپښين لمونځ به بيرته راگرځوى، امام ابى يوسف (رح) اوامام محمد(رح) وايي چه دكوردماپښين لمونځ ئې هغه وخت باطل دى چه دجمعى دورځى په لمانځه كښى له امام سره گډون وكړى، په ښاركښى معذور كسانواو د زندان زندا نيانوته دجمعى دورځى دماپښين لمونځ په جماعت سره مكروه دى . كه څوك دجمعى لمانځه ته حاضرشوپه جماعت كښى دى له امام سره گډون وكړى وروسته له سلام نه دى ولاړ شى دتيرشوى لمونځ قضاء دى راوړى، دمثال په توگه كه دامام سره په دوهم ركعت كښى گډون وكړى نو وروسته له سلام نه دى د اول ركعت قضاء راوړى، امام اوبوحنيفه (رح) وايي كه امام په حال كښى دناستى وواوتشهدئې ويل يادسهوى په سجده كښى وو گډون دى ورسره وكړى، مگرامام ابى يوسف (رح) اومحمد(رح) وايي كه دغه سړى ددوهم ركعت ډيره حصه له امام سره ونيول دجمعى لمونځ دى ورسره پوره كړى كه ئې ددوهم ركعت لږ حصه له امام سره ونيول نودامام له سلام گرځولو وروسته دى دماپښين څلور ركعته فرض پوره كړى يعنى كه د دوهم ركعت په ركوع كښى په جماعت كښى گډون وكړى نودامام له سلام نه وروسته دى د ماپښين څلورركعته فرض پوره كړى، امام اعظم ابوحنيه (رح) وايي كله چه امام وخطبى ته حاضرشى نولمونځ كونكى دى سنت اونفل لمونځ پريږدى په دغه وخت كښى قرائت دقرآن، سلام اچول، دسلام ځواب وركول، سنت لمونځ ياتحية المسجد مكروه دى ترڅوچه امام له خطبى نه فارغ كيږى څوك دى خبرى هم نه كوى دامام خطبى ته دى غوږشى ځكه چه دخطبى اوريدل واجب دى، ياران (رح) وايي ترڅوچه امام په خطبه شروع كړى نه وى خبرى كول روادى، امام شافعى (رح) وايي سنت قبلى ياتحية المسجد يادسلام ځواب مكروه نه دى بلكه روادى . كله چه مؤذن اول اذان

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناری کړی خلګ دی پلورل اوپیرودل بس کړی دجمعی لمانځه ته دی حاضرشی په دغه قول دالله (ج) چه دسورت الجمعه په نهم (۹) آیت مبارك کښی فرمایی ﴿یایهاالذین امنوااذانودی للصلوة من یوم الجمعة فاسعواالی ذکرالله وذرواالبیع﴾ یعنی ای مؤمنانوکله چه دجمعی دورځی دلمانځه اذان ناری شو پلورل اوپیرودل بس کړی دالله دذکر و لوری ته منډې وهی، پدغه وخت کښی هرهغه عمل چه دلمانځه خنډ کیږی حرام دی لکه خوراك خوب، مجلس، پلورل، پیرودل اوداسی نور. امام چه دجمعی د ورځی د دووخطبوپه مابین کښینی کښینی دغه وخت ددعا د قبلیدو وخت دی هرڅوك دی یوه لنډه دعاوکړی.

د اخترونو لمونځ

ددواړواخترولمونځونه واجب دی دکمکی اخترپه ورځ و عیدګاه ته دتګ نه مخکی څه شئ خوړل مستحب دی، دلمانځه دپاره دی غسل وکړی ځان دی خوشبویه کړی ښی جامی دی واغوندی که ئې دفطرصدقه (سرسایه) ورکړی نه وی هغه دی هم له ځان سره واخلی اودعیدګاه په لوردی روان شی، امام اعظم ابوحنیفه (رح) وایی چه دعیدګاه پرلاردی تکبیرنه وایی مګریاران (رح) وایی چه دعیدګاه پرلوردی تکبیروایی، داختردلمانځه نه مخکی دی نفل نه کوی کله چه په راختلودلمرپه قدر د دوو نیزودلمانځه وخت رواشو اودلمانځه دوخت ترختمیدوترمخه چه دلمرزوال دی امام دی دوه رکعته واجب په جماعت دخلګواداکړی، دکمکی اختردلمانځه نیت داسی دی (نیت می دی دزړه داخلاصه لمونځ کوم دوه رکعته واجب دکمکی اخترسره دشپږتکبیروپه دغه حاضروخت دڅاښت اقتدامی ده پدغه امام پسی مخ می دی پرلوری دکعبی شریفی) دلوی اختردلمانځه په نیت کښی دکمکی اخترپه عوض کښی (لوی) اخترویل کیږی نورنیت ئې فرق نلری، لومړی رکعت دی په تکبیرتحریمه سره شروع کړی سبحانك اللهم دی ووایی بیادی لاسونه ترغوږو پوری لوړکړی بل تکبیردی ووایی او لاسونه دی ځوړند ونیسی بیادی دوهم تکبیروایی لاسونه دی ترغوږو پوری لوړکړی لاسونه دی ځوړندونیسی بیادی دریم تکبیر ووایی لاسونه دی ترغوږوپوری لوړکړی اوترنامه لاندی دی ونیسی سورت فاتحه اویوبل سورت دی په لوړآوازووایی دنورولمونځوپشان دی رکوع او سجده وکړی، کله چه دوهم رکعت ته راجګ شی اول به سورت فاتحه اویوبل سورت په لوړآوازووایی بیابه داول رکعت پشان دری تکبیرونه ووایی لاسونه به ځوړند ونیسی په څلورم تکبیرسره به دنورولمونځوپشان رکوع، سجده اوناسته وکړی پسله سلام نه به امام دوی سنت خطبی ووایی دخطبی په لړکښی به خلګ دفطرپه صدقه اودهغه په احکاموخبرکړی اودعابه وکړی، دغه ترتیب له عبداله بن مسعود، حذیقه، دابوموسی اشعری اونوروصحابه کرام رضی الله عنهماڅخه رانقل شویدی، نوراحناف ئې هم معتبر ګڼی

که له چانه داختردلمانځه جماعت پاته شو قضاء ئې نشته ترك د واجب ئې وکړګنهګاردی . که داختر میاشت نه معلومیده په اوریځ کښی پټه وه وروسته له زوال نه دووکسانودقاضی یاحاکم په حضور کښی دمیاشتی دلیدلوشاهدی ورکړه نوپه سباورځ دی د اخترلمونځ اداکړل شی، که په کوم عذرسره په دوهمه ورځ دلما نځه مخنیوی وشی نوپه دریمه ورځ دی لمونځ نه کوی .

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مستحب دی چه دلوی اختردلمانځه دپاره غسل وکړی خوشبویی ولګوی اودلمانځه ترفراغت پوری خورك وځنډوی وعیدګاه ته دی روان شی پرلاری دی تکبیرونه په لوړآوازوایی په عیدګاه کښی دی امام دوه رکعته واجب لمونځ دکمکی اخترپشان په جماعت دخلګواداکړی، دلمانځه نه وروسته دی امام یوپه بل پسی دوی خطبی ووایی اوپه خطبه کښی دی خلګوته دقربانۍ احکام او د تشریق تکبیرونه بیان کړی، که دکوم عذرپه سبب داختردلمانځه مخنیوی وشی نوسباورځ دی لمونځ وکړی، په دریمه ورځ داختر لمونځ روانه دی، دامام حنیفه (رح) په مذهب دتشریق تکبیرونه دعرفات د ورځی دسهاردلمانځه وروسته شروع اوداختردلومړۍ ورځی دمازدیګروروسته ختمیږی چه ټوله اته (۸) لمونځونه کیږی ، دامام ابویوسف (رح) اوامام محمد(رح) په مذهب تکبیرونه د آخری ورځی دمازدیګردلمانځه وروسته ختمیږی چه ټوله درویشت (۲۳) لمونځونه کیږی، همدارنګه دامام اعظم ابوحنیفه (رح) په مذهب دتشریق تکبیرونه دکلوپراوسیدونکو، پرمسافر، پرښځه پرهغه چاچه لمونځونه ئې په جماعت نه وی واجب نه دی، په مذهب دیارانو(رح) د تشریق تکبیرونه پر نراوښځه، پرمقیم او مسافر، دښاریادکلوپراوسیدونکوکه ئې لمونځ په جماعت وی یا په ځانګړه توګه وی پر ټولوواجب دی، ټولوشرحواوفتاواوو د یارانوپرمذهب فتوی کړیده، دتشریق تکبیرونه پسله فرض لمانځه نه دادی ★الله اکبر الله اکبر لااله الاالله والله اکبر الله اکبرولله الحمد★ داختردلمانځه دپاره اذان اواقامة نشته.

Download from: ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

تراویح، د کسوف او استسقا لمونځونه

د کسوف لمـونځ

کله چه لمرتورشی (تندری ونیسی) امام دی دخلگوسره په جما عت دوه رکعته نفل لمونځ وکړی په هررکعت کښی دی په خفیه سره اوږدقرائت وایی اویوه رکوع دی کوی، امام ابو یوسف (رح) او امام محمد(رح) وایی چه قرائت دی په لوړ آواز وایی بیادی په ګېون دټولوخلګو دعا وکړی ترڅوچه لمرله تندری نه خلاصیږی امامت دی دجمعی دورځی امام وکړی، که امام حاضرنه وو نو هریودی ځان ته لمونځ وکړی، که سپوږمۍ توره شی (خسوف) دپاره دجماعت لمونځ نشته هرڅوك دی ځانته لمونځ وکړی همدارنګه دخسوف په لمانځه کښی خطبه نشته.

د استسقـاء لـمـونـځ

امام اعظم ابوحنیفه (رح) وایی چه دباران غوښتلودلمانځه دپاره سنت لمونځ په جماعت سره نشته که هرڅوك ځانته لمونځ کوی روادی، امام ابویوسف (رح) اوامام محمد(رح) وایی چه په جماعت سره دی دوه رکعته نفل لمونځ وکړی امام دی قرائت په دواړو رکعتوکښی په لوړآوازووایی وروسته له لمانځه دی پرځمکه خطبه ووایی یعنی خطبه دی پرمنبرنه وایی چه خلګ له ګنهونه توبه وباسی، بیا دی مخ پرقبله ودریږی دعا اوزاریۍ دی وکړی امام دی خپل ځادر واړوی اومقتدیان دی ځادرونه نه اړوی، اړول دځادر د نیك پالۍ دپاره کیږی که ځادرڅلورکنجه وو نولوړدی کښته او کښته دی لوړ کړی اوکه ځادرګردئ وو راسته پلودی چپ اوړی ته او چپ پلودی راسته اوړی ته واړوی داستسقاء دپاره دی دکفارو اهل ذمه نه حاضیریږی.

د روژی د میـاشتـی قـیـام (تـراویـح)

د روژی په میاشت کښی دماخستن وروسته دخلګوراغونډیدل مستحب دی امام دی پدغه خلګو سره پنځه ترویح لمونځ اداکړی (ترویح څلوررکعته دی) او هره ترویح دی په دوه سلامه اداکړی او په مابین کښی ددووترویحودی په قدردیوی ترویح ناسته وکړی بیادی امام دخلګوپه ګډون وترلمونځ اداکړی، بیله د روژی دمیا شتی بل وخت دی وترلمونځ په جماعت نه کوی.

د قدوری ملاصاحب تراویح مستحب وګڼلی چه دا روایت ضعیف دی، په صحیح مذهب او روایت سره چه دحنیفیانودلوړو فقهاوو(رح) غوره دی شل رکعته تراویح سنت مؤکددی، همدارنګه و نارینو ته تراویح په جماعت سره سنت مؤکددی.

Download from: ketabton.com

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library